

Kulturní andragogika a vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci ve společnosti

Pavel Kinc

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Pavel KINC**
Osobní číslo: **H10308**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Andragogika v profilaci na řízení lidských zdrojů
v neziskové sféře**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Kulturní andragogika a vzdělávání dospělých
k dialogu a toleranci ve společnosti**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti kulturní andragogiky a prevence patologických jevů ve společnosti.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvalitativního výzkumu potřeb vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci u veřejnosti.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- BENEŠ, Milan.** Andragogika – filozofie – věda. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. ISBN 80-86432-05.
- MURPHY, Robert Francis.** Úvod do kulturní a sociální antropologie. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2001. ISBN 80-86429-25-3.
- MUŽÍK, Jaroslav.** Andragogická didaktika. Praha: Codex Bohemia, 1998. ISBN 80-85963-52-3.
- PELIKÁN, Jiří.** Výchova jako teoretický problém. Ostrava: Amosium servis, 1995. ISBN 80-85498-27-8.
- ŠKODA, Kamil.** Kapitoly z dějin andragogiky. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-326-1.
- ŠVEC, Štefan.** Základné pojmy v pedagogike a andragogike. Bratislava: IRIS, 2002. ISBN 80-89018-31-9.
- BARTONKOVÁ, Hana.** Foucaultovo andragogické kyvadlo. Praha: MJF Praha, 2004. ISBN 80-86284-46-1.
- KALNICKÝ, Juraj.** Efektivnost a ekonomika edukace dospělých. Ostrava: Repronis, 2012. ISBN 978-80-7329-323-9.
- RABUŠICOVÁ, Milada a Ladislav RABUŠIC.** Učíme se celý život? O vzdělávání dospělých v České republice. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4779-2.
- BERTRAND, Yves.** Soudobé teorie vzdělávání. Praha: Portál, 1988. ISBN 80-7178-216-5.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. PhDr. Mgr. Jaroslav Balvín, CSc.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. listopadu 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **3. května 2013**

Ve Zlíně dne 12. února 2013

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 29. 4. 2013

.....

---

1) zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zpracovaná na téma „Kulturní andragogika a vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci ve společnosti“. Hlavním cílem této práce je analýza potřeb tohoto vzdělávání. V teoretické části jsou zpracovány poznatky z kulturní andragogiky a jsou zde prezentována některá umělecká díla. Praktická část formou kvalitativního výzkumu zjišťuje, jak v současnosti v praxi probíhá vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci a jaké jsou potřeby tohoto vzdělávání z andragogického hlediska. V závěru uvádím náměty, jak poznatky získané na základě výzkumu prakticky využít.

Klíčová slova:

kulturní andragogika, dialog, tolerance, umělecká díla, potřeby vzdělávání k dialogu a toleranci

ABSTRACT

The theme of this bachelor's thesis is „Cultural andragogy and education of adults to a dialog and tolerance in society“. The main object of this work is to analyse the needs of this education. In the theoretical part there are processed experiences of cultural andragogy and there are presented some art works. In the practical part, using qualitative research, I have found out, how the adult education is lead to a dialog and toleration today and what needs it has from the andragogical point of view. The recommendations, how to practically make the best of knowledges based on research, are represented in the conclusion of this work.

Keywords:

cultural andragogy, dialog, tolerance, art works, needs lead to a dialog and toleration

Motto: „Máme v ruce jen jednu zbraň, a tou je tolerance.“

Zdenka Fantlová

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu své práce panu doc. PhDr. Mgr. Jaroslavu Balvínovi, CSc. za jeho odborné i kritické připomínky, a čas, který mi věnoval.

Dále bych rád poděkoval respondentům kvalitativního výzkumu, díky nimž mohla být realizována empirická část této práce.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM.....	12
1.1 O POUŽITÉ LITERATUŘE.....	12
1.2 KULTURNÍ ANDRAGOGIKA VE VZTAHU K EDUKACI DOSPĚLÝCH	13
1.3 KULTURA A SPOLEČNOST	15
1.3.1 Vymezení pojmu kultura.....	15
1.3.2 Poptávka společnosti po kultuře.....	17
1.3.3 Společnost z pohledu sociologie	17
1.4 DIALOG JAKO NÁSTROJ KOLEKTIVNÍHO UČENÍ	18
1.5 BOJ ZA TOLERANCI.....	19
2 K PROPAGACI DIALOGU A TOLERANCE V KULTUŘE.....	22
2.1 GUERNICA: OBRAZ, KTERÝ SE STAL SYMBOLEM ODPORU PROTI VÁLCE.....	22
2.2 OLIVER TWIST: KNIHA, KTERÁ PŘIMĚLA LIDI DÁVAT ALMUŽNY	23
2.3 LILY MARLEEN: PÍSEŇ TVOŘÍCÍ MOST MEZI ZNEPŘÁTELENÝMI VOJSKY.....	24
2.4 BESEDA SE ZDENKOU FANTLOVOU A HELGOU HAŠKOVOU-WEISSOVOU: VZDĚLÁVÁNÍ K DIALOGU A TOLERANCI V PRAXI	25
II PRAKTICKÁ ČÁST	27
3 ÚVOD DO KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU.....	28
4 METODOLOGIE VÝZKUMU.....	29
4.1 DEFINOVÁNÍ VÝZKUMNÉ OTÁZKY	29
4.2 DESIGN VÝZKUMU.....	30
4.3 ROZHODNUTÍ O VZORKU.....	30
4.4 ZAJIŠTĚNÍ VSTUPU DO TERÉNU	31
4.5 ETICKÉ OTÁZKY VÝZKUMU	31
4.6 VÝBĚR METODY SBĚRU DAT.....	32
4.7 ANALÝZA VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	33
4.7.1 Pilotní studie.....	33
4.7.2 Kostra analytického příběhu.....	35
4.8 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT.....	36
4.8.1 Metoda vytváření trsů.....	36
4.9 ZAJIŠTĚNÍ KVALITY A MOŽNÁ OMEZENÍ VÝZKUMU.....	36
5 ANALÝZA VÝZKUMNÝCH DAT.....	37
5.1 POPTÁVKA VEŘEJNOSTI PO KULTUŘE.....	37
5.1.1 Nabídka kulturních akcí	37
5.1.2 Účast veřejnosti na kulturních akcích	39
5.1.3 Poptávka po kulturních akcích	41
5.1.4 Dílčí shrnutí.....	42
5.1.5 Podněty pro andragogiku	42
5.2 VZDĚLÁVÁNÍ VEŘEJNOSTI K DIALOGU A TOLERANCI.....	43
5.2.1 Vzdělávací složka v kulturní činnosti	43

5.2.2	Propagace dialogu a tolerance v širších souvislostech.....	44
5.2.3	Dílčí shrnutí.....	46
5.2.4	Podněty pro andragogiku	47
5.3	POTŘEBY VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH K DIALOGU A TOLERANCI.....	48
5.3.1	Kvalita při povinném vzdělávání	48
5.3.2	Vzdělávání v komunikaci.....	48
5.3.3	Znalosti fundraisingu.....	49
5.3.4	Praktické dovednosti	49
5.3.5	Znalosti etiky.....	50
5.3.6	Dílčí shrnutí.....	50
6	INTERPRETACE DAT	52
6.1	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	55
6.1.1	Doporučení útvarům kultury veřejné správy.....	55
6.1.2	Doporučení Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.....	56
	ZÁVĚR	57
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	58
	SEZNAM OBRÁZKŮ	60
	SEZNAM TABULEK.....	61
	SEZNAM PŘÍLOH.....	62

ÚVOD

Cílem této bakalářské práce je poskytnout stručné, ale ucelené informace o teorii kulturní andragogiky. Podat informace o pojmech, které jsou obsaženy v samotném zadání práce: kultura, dialog, tolerance, společnost. Vzhledem k tomu, že pojmy spolu subjektivně souvisí v rovině abstraktní, předkládám tento výklad pouze jako jednu variantu z mnoha možných přístupů uchopení tématu.

Teoretická část obsahuje také podkapitolu, v níž uvádím, z které literatury jsem citoval, jakým způsobem a proč. Součástí teoretické části je i exkurz představující čtyři kulturní produkty - světově proslulá umělecká díla, která ve své době demonstrovala propojení kultury s propagací dialogu a tolerance, a dále besedu, která reprezentuje totéž propojení na oblastní úrovni a v současné době.

Cílem mého výzkumu je zjištění potřeb vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci u veřejnosti kvalitativní metodou. Výstupem empirické části této práce je doporučení pro praxi, kde shrnuji, interpretuji a využívám zpracovaná data výzkumu.

Závěr práce hodnotí, zda jsem naplnil cíle, které jsem si vytyčil a jakým způsobem jsem jich dosáhl.

Důraz jsem v průběhu celé práce kladl také na její grafickou úpravu, jazykovou čistotu, gramatickou korektnost a na důsledné uvádění zdrojů, včetně jednotného stylu odkazování v textu (Harvardský systém).

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM

1.1 O použité literatuře

V teoretické části této bakalářské práce se opírám o znalost odborné literatury. Pro získání širšího kontextu ohledně dané tematiky a při dokladování uváděných tezí, využívám citaci z literatury. Používám též metodu parafrázování, a to tak, že volně přeformulované myšlenky autora vždy ohraničuje odstavec označený odkazem. Pro celou práci platí jednotný citační styl. Využil jsem tzv. Harvardský systém, který je známý také jako „metoda prvku a data“. Zvolil jsem jej pro jeho přehlednost. Vzhledem ke zvolenému systému bibliografických citací jsem dodržel zvyk položky literatury na konci práce nečíslovat a uvést je v abecedním pořadí.

Základní osnovu teoretické části, která je věnována představení kulturní andragogiky, mi poskytla kniha Zdeňka Palána a Tomáše Langerera „Základy andragogiky“. Informace doplnila „Andragogika“ od Milana Beneše. Pro dohledání návaznosti a hlubšího pochopení problematiky jsem využil knihu Jaroslava Balvína „Pedagogika, andragogika a multikulturalita“. Teoretická část se také věnuje pojmům kultura, dialog, tolerance a společnost. Snaží se je objasnit a vzájemně propojit. V části věnované kultuře se odvolávám na Všeobecnou deklaraci UNESCO o kulturní diverzitě, pro její světový rozměr a mezinárodní vliv. Při výkladu pojmu kultura čerpám z knih tak, aby byl postaven do světla různých oborů - jak napovídají názvy jednotlivých knih: rozsáhlá „Sociologie“ Anthony Giddense, výborně strukturovaná „Učebnice obecné psychologie“ Aleny Plhákové, velmi čtivý „Úvod do kulturní a sociální antropologie“ Roberta Murphyho nebo studenty oblíbená „Filosofie“ Ivana Blechy. Upřesnění mi poskytly knihy autorů Jana Kellera „Úvod do sociologie“ a Jara Křivohlavého „Jak si navzájem porozumíme“. K tomu, aby měl můj text odpovídající úroveň, jsem též využil publikace „Nový akademický slovník cizích slov“ a „Latinsko-český slovník“. V teoretické části nevyužívám jen odbornou literaturu, ale odkazuji také na knihu bývalé ministryně zahraničí USA Madeleine Albrightové „Mocní a všemocní“, na knihu Jiřího Hanzelky, jednoho z dvojice proslulých cestovatelů, s příznačným názvem „O toleranci“, dále knihu „Citadela“ Antoine de Saint-Exupéryho, kterou letce a spisovatel zamýšlel jako svůj myšlenkový odkaz a na překvapivě čtivou a svižně pojatou knihu řádové sestry Wendy Beckettové „Toulky světem malířství“. Při psaní teoretické části jsem sledoval, hledal a zaznamenával informace i v časopisech (např. Respekt) a v televizi (program ČT 24). Informace mi poskytl též internet.

Internet je zdrojem dvou odkazů z anglického jazyka. Cizojazyčný text je v jednom případě zpracován parafrází (The Official Lili Marleen Page), v druhém případě je citace přeložena do češtiny a originál je uveden jako poznámka pod čarou.

Výchozím textem pro praktickou část mi byl „Kvalitativní výzkum“ Jana Hendla. Ten jsem doplňoval, po nastudování obou uvedených knih, informacemi z díla „Úvod do pedagogického výzkumu“ Petera Gavory a z práce autorského kolektivu Romana Švaříčka, Kláry Šedřové „Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách“. Využil jsem rovněž knihu Michala Miovského „Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu“. Tato se pro mne ukázala jako nejsrozumitelnější, obsahově nejvyváženější a nejprehlednější.

1.2 Kulturní andragogika ve vztahu k edukaci dospělých

Kulturní andragogika se orientuje na pomoc dospělému člověku při enkulturaci a udržování jeho kulturních kompetencí v rámci proměnlivých životních podmínek. Také se snaží pozitivně ovlivnit kultivaci osobnosti prostřednictvím nejrůznějších kulturně-výchovných činností, volnočasových aktivit a zájmového vzdělávání. V současné době nelze hovořit o tom, že by kulturní andragogika byla jednoznačně vyprofilovaná a determinovaná vědní disciplína. Jedná se o disciplínu, která se v českém prostředí teprve konstituuje. Její těžiště je ve skutečnosti, že odráží společenské potřeby. Různými odborníky jsou shodně definované cíle kulturní andragogiky takto: má sloužit k uspokojování potřeb a osobních zájmů při kulturní a umělecké seberealizaci, má se podílet na vytváření podmínek pro uplatnění talentu a uměleckých schopností, měla by mít podíl při procesu kultivace osobnosti dospělého člověka prostřednictvím kulturního vyžití a v neposlední řadě by měla zkoumat formy, intenzitu a míru působení kultury na člověka.

Některé zdroje uvádí, že spíše než o kulturní andragogice bychom měli hovořit o andragogických přístupech v oblasti kultury. To znamená, že se očekává využívání kulturní andragogiky ve všech oblastech kultury a především v kulturně-výchovné činnosti, ve které jde o výchovu, vzdělávání, péči, pomoc, orientaci, socializaci, personalizaci či enkulturaci. Tedy tam, kde v kulturní oblasti probíhá antropofornní nebo antropogenetický (socioformní či sociogenetický) proces. Z toho vyplývá, že kulturní andragogika má rozsáhlou oblast působení. Z hlediska teoretického východiska čerpá kulturní andragogika z andragogiky, teorie kultury a osvěty. Kulturní andragogika je orientována na kulturně-výchovné působení za široké účasti lidí v kulturních procesech, především na přijímání a přejímání kulturních hodnot. Soustředí se na normy a metody osvojování kulturních hod-

not. Je orientována na vytváření podmínek pro uplatnění talentu a uměleckých schopností, na jejich rozpoznání, rozvíjení a zdokonalování. Uplatnění kulturní andragogiky nacházíme při uspokojování potřeb a zájmů při kulturní a umělecké seberealizaci. Uplatňuje se v rámci kulturního vyžití jako součásti celkového procesu kultivace osobnosti člověka. A v neposlední řadě kulturní andragogika zkoumá formativní působení kultury na dospělého člověka. (Palán a Langer, 2008, s. 62-64)

Kulturní andragogika, která v sobě zahrnuje kulturně-výchovnou činnost, může působit na jednotlivce tím, že spolupůsobí jako tvůrce osobnostního rozvoje, integrity a naplnění života. Nositelé a producenti vyšší kultury mají morální povinnost a oprávnění zprostředkovávat svoji kulturu méně vyspělým vrstvám a třídám obyvatelstva. Integrace do společnosti pomocí rozšiřování vyšší kultury je i základní myšlenkou tradičních směrů ve vzdělávání dospělých (humanitního vzdělávání). V tomto pojetí není kultura vlastnictvím jednotlivců nebo skupin, ale v průběhu staletí akumulované a koncentrované vědění a hodnoty společnosti. Člověk může do kultury vstoupit a tím se povznést, nebo zůstává venku, mimo její působení. (Beneš, 2008, s. 22-23)

Kulturní andragogika se podílí na vytváření vztahu k místní komunitě a místní kultuře. Příkladem může být existence Mezinárodního festivalu filmů pro děti a mládež ve Zlíně (Zlín Film Festival), udržování tradic Slovácka, Valašska apod. Také se podílí na utváření názorů a postojů ke globálním problémům lidstva: k ekologii, k mezinárodní spolupráci a integraci, populačnímu explozi v ekonomicky slabších zemích na jedné straně a stárnutí populace v ekonomicky vyspělé společnosti na straně druhé.

Na závěr tohoto pojednání uvádím myšlenku Ing. Věry Ježkové, aktivistky v boji s protikorupčními organizacemi. Vystihuje šířku záběru kultury jakožto fenoménu, i možnosti, kde kulturní andragogika může vstoupit do života lidí. V rozhovoru pro Mladou frontu DNES uvedla: „Pro mě je kultura způsob života, který začíná ráno v koupelně a večer končí tamtéž. Je to ale hlavně tvář, kterou celý den nastavuji svým bližním, jsou to slova, která volím, je to šálek, v němž mám svoji kávu, a je to samozřejmě i kniha, kterou čtu, nebo hudba, kterou poslouchám.“¹

---

¹ z vlastních výpisků, bližší údaje nedochovány

1.3 Kultura a společnost

1.3.1 Vymezení pojmu kultura

V původním významu byl pojem kultura, který je odvozen od latinského „cultura“, spojován s obděláváním zemědělské půdy (agri cultura). Později byl tento význam rozšířen i na jevy duchovní.

Ve všeobecné deklaraci UNESCO o kulturní diverzitě se o kultuře pojednává takto: „Kultura musí být považována jako soubor distinktivních duchovních a hmotných, intelektuálních i citových rysů, které charakterizují společnost nebo společenskou skupinu. Zahrnuje vedle umění a písemnictví také způsoby života, způsoby soužití, hodnotové systémy, tradice a přesvědčení.“ (UNESCO, 2001, s. 1)

Kulturu můžeme chápat pohledem různých vědních disciplín. Tomu odpovídá i množství různých definic a výkladů tohoto pojmu. Nový akademický slovník cizích slov definuje kulturu jako: souhrn duchovních a materiálních hodnot vytvořených a vytvářených lidstvem v celé jeho historii; duchovní kultura je definována jako soubor výsledků činnosti lidské společnosti v oblasti vědy, umění a společenského života vůbec v určitém historickém období; materiální kultura jako soubor materiálních hodnot lidské společnosti vytvořených zejména výrobní činností, zkušenostmi, nástroji, technikou a kultura jazyková je charakterizována jako všestranná péče o spisovný jazyk, zvláště teoretické úsilí o jeho vytržbenost.

Sociologie předkládá, jak uvádí Giddens (1999, s. 32), svoji vlastní definici kultury: „Kulturu tvoří hodnoty, k nimž se lidé hlásí, normy, které dodržují, a hmotné statky, které vytvářejí.“ Hodnoty jsou abstraktní ideály, zatímco normy jsou konkrétní principy a zásady, kterými se lidé řídí, nebo se to od nich alespoň očekává. V pojetí sociologie jsou pojmy kultura a společnost velmi těsně spjaty. Bez společnosti nemůže existovat žádná kultura. Což platí i naopak - tedy, že žádná společnost nemůže existovat bez kultury. Bez kultury by lidé nebyli lidmi. Alespoň ne v tom smyslu, v němž obvykle toto slovo chápeme. Chyběl by nám jazyk jako prostředek dorozumívání a komunikace, chyběl by nám pocit sebeuvědomění. Naše schopnost přemýšlení a uvažování by byla značně omezena. (Giddens, 1999, s. 32)

Psychologie vnímá kulturu z pozice vlivu sociálních faktorů, jakými jsou národnost, etnická příslušnost, socioekonomický status, sexuální orientace a s ní související spo-

lečenské pozice, chování a prožívání. Hlavním cílem psychologie ve vztahu ke kultuře je zkoumání, jak je kulturní dědictví předáváno prostřednictvím socializačních praktik. (Plháková, 2010, s. 25)

Antropologický výklad pojmu kultura je dle Murphyho (2010, s. 32): „celistvý systém významů, hodnot a společenských norem, kterými se řídí členové dané společnosti a které prostřednictvím socializace předávají dalším generacím.“. Důležité na této definici je skutečnost, že hovoří o pravidlech a předepsaných způsobech chování, nikoliv o chování samotném. Všechny normy a pravidla musejí být totiž dostatečně flexibilní, aby je šlo aplikovat na společenská setkání různých lidí, na různých místech a v různých dobách. Pružnost dovoleného chování a uvolněnost struktury jsou nezbytnými předpoklady pro vznik nových kultur, pro změnu či inovaci starých způsobů. Právě v relativně širokých hranicích kulturně přijatelného chování lidé nacházejí prostor pro manévrování a inovaci. Hlavní charakteristikou lidstva je sociální život, který se řídí určitými pravidly...a porušování těchto pravidel. (Murphy, 2010, s. 32-33)

Kultura není geneticky podmíněná, je výsledkem procesu učení. Jednotlivci, kteří jsou nositelé stejného kulturního vzorce, tvoří určité kulturní společenství, v rámci kterého shodně komunikují. Kultura je zároveň uspořádanou soustavou symbolů, které vytváří kód komunikace. Srozumitelnost je dána kulturní spřízněností, sdílením. (Murphy, 2010, s. 29-31)

Kultura je produktem člověka a současně je ji možno vnímat jako protiklad přírody. V této souvislosti je nutné zmínit, že použijeme-li slovo kultura k označení společenského systému jiných živočišných druhů, jedná se o metaforu. V neposlední řadě je kultura kulturními antropology považována za specificky lidskou - jejím nositelem, vykonavatelem a obdivovatelem může být výhradně člověk.

Kultura umožnila lidem řešit problémy přežití zcela ojedinělým způsobem. Uspokojování vrozených biologických potřeb prostřednictvím kultury vede ke vzniku potřeb kulturních. Ty, jakmile jednou vzniknou, nemohou být odstraněny a podrobují člověka novému typu determinace. Modifikují uspokojování biologických potřeb od etikety stolování až po sexuální touhy. Zároveň však kulturní způsob řešení problémů lidské existence vede ke vzniku problémů nových, spjatých s udržováním kultury, jejím přenosem a uchováním. Kulturnost není vzdáleným cílem, k němuž by jednotlivec nebo společnost směřovala. Je prostředkem, jenž umožňuje přežívání na určité úrovni. (Keller, 2008, s. 180)

Hlavní motivací pro vytváření kulturních hodnot je potřeba aktivního řešení situací, do nichž se jednotlivec nebo skupiny či společenství dostává. Lidský život představuje neustálé řešení společenských situací v mikro- i makro- souvislostech, jako jednotu malé i velké historie. Proto může člověk ovlivňovat nejenom vztah ke kultuře, ve které vyrůstal, ale vytváří si a buduje si vztahy ke kulturám jiných etnik, národů a posléze i celého světa. Péči o uchování a rozvíjení vlastní kultury i kultury světové je možno nazvat kulturní výchovou a vzděláváním. Při této kulturní edukaci je nutné mít na paměti, že ve světě existují nejen kultury národní, ale i další rozmanité kultury ovlivňované geografickými, sociálními, politickými, ideovými determinanty. (Balvín, 2012, s. 20-22)

1.3.2 Poptávka společnosti po kultuře

Poptávka společnosti po kultuře je věcí velmi složitou a v podstatě těžko zmapovatelnou. Jistými měřítky by se mohly stát výdaje státu, veřejných služeb či firem z oblasti kultury na kulturní projekty. Tyto informace však nemají tu správnou vypovídající hodnotu směrem k poptávce společnosti. Vypovídají o jednotlivých rozhodnutích, větší či menší měrou, poptávaných občany. Navíc nezahrnují ty aspekty kultury, které jsou financovány jinak – architekturu, tisk knih, oděvní kulturu apod. I přes nepopiratelný význam a přínos kultury, který je potvrzen mnoha studiemi, analýzami a výzkumy, stále platí, že kulturní statky nebyly, nejsou a nebudou pro člověka věcí nezbytnou. V současné době, v době vleklé ekonomické krize, si obzvlášť palčivě uvědomujeme, jak jsou peníze mnohokrát přepočítány, než se z průměrného rodinného rozpočtu vyčlení na koupi lístků na koncert či knihy, na návštěvu divadelního představení nebo na úhradu kurzu tance. Také platí, že potřeba kultury má u každého jinou intenzitu. Je bezpochyby nutné začít s budováním pozitivního vztahu ke kultuře již v předškolním věku, aby se ve školním věku mohl nadále upevňovat. Přes důležitý vliv rodiny, je velmi podstatný význam působení školních institucí na vytváření si kulturního povědomí a vzdělání. Kultura významně přispívá k sebeuvědomění, zároveň k sounáležitosti. Je významným sociálním, integračním, vzdělávacím a osvětovým činitelem. Kultura může být záchytnou sítí při zdolávání těžkých životních situací, může přinést krásný, povznášející prožitek a všem - i lidem, kteří ke kultuře mají minimální vztah – zkvalitňuje nějakou měrou život.

1.3.3 Společnost z pohledu sociologie

Hovoří-li lidé o společnosti, mívají zpravidla na mysli národní stát, ve kterém žijí. Společnost ve skutečnosti neexistuje, respektive existuje jen tehdy, pokud se lidé chovají,

jako by skutečně existovala. Empirickým pohledem se však vyskytují pouze jednotliví lidé se svými zájmy a se svým konkrétním jednáním. Hovořit o „zájmech společnosti“ či o „tlačích společnosti“ je sice běžné, ale může to být zavádějící. Připouštíme tak antropomorfi- zaci společnosti do podoby bytosti, která jedná účelově jako každý jiný jednatel. To vede k naprosto falešným představám o charakteru společenského dění. Společnost není osoba. Proto hledáme-li skutečný subjekt „potřeb společnosti“, narážíme vlastně povětšinou na zájmy konkrétních osob. Proto je dobré mít na paměti, že hovoříme-li o společnosti, máme na mysli souhrn individuí jednajících s ohledem na jednání druhých. To vše se odehrává v určitém prostorovém, historickém, kulturním a sociálním kontextu, jehož parametry jsou jedinci ovlivňovány jen částečně. Proto je termín „společnost“ pouze zástupnou zkratkou pro vyjádření těchto skutečností. (Keller, 2008, s. 10-11)

1.4 Dialog jako nástroj kolektivního učení

Vrátíme-li se k počátkům západní filozofie, můžeme se s rozvíjením obsahu pojmu dialog setkat již u Sókrata. Pravda se podle Sókrata může zrodit jen v upřímně vedeném dialogu. To byl hlavní důvod, proč filozof, místo spisování traktátů, vyhledával posluchačstvo a vyhledával společenství těch, kteří by s ním dialog - hledání pravdy - vedli. Snad je to i jeden z důvodů, proč se nezachovalo ani jedno autentické Sókratovo dílo. Jeho učení nám zprostředkoval jeho nejvýznamnější žák Platón. Sókratovský dialog zavedl do filozofie pojem kritičnosti. To znamenalo neustálé prověřování dosavadních poznatků a jejich srovnávání s jinými. Spočíval zpravidla v přijetí nějaké hypotézy a následném rozebírání pojmových a obsahových důsledků, k nimž její uplatnění vede. Teprve dosáhlo-li se shodného mínění, mohlo se v dialogu postupovat dále. Vedení dialogu mělo nesmírný logický a gramatický význam. Docházelo k hledání definic pojmů, formálně se zpřesňovaly soudy a úsudky. (Blecha, 2004, s. 88)

Pod pojmem dialog, zohledníme-li využití tohoto pojmu v aktuálnějším širším smyslu, máme na mysli aktivní komunikaci o určitém tématu, kde jsou obě zainteresované strany shodně zaměřené. Samotné slovo dialog pochází z řeckého termínu „dialegesthai“, což znamená „skrze řeč“ nebo také „prostřednictvím řeči“. V dialogu se vždy projevují určité vztahy, má určitou proměnlivost a vývoj. Předpokládá se vzájemná důvěra, vzájemná otevřenost a důvěryhodnost. Dialog vyžaduje na obou stranách dobrou vůli vzájemně spolu komunikovat a vzájemně respektovat stejná práva pro obě strany. Nutný je respekt a úcta jeden k druhému. V dialogu se vzájemná informovanost rozvíjí, obohacuje a zpřes-

ňuje. Vypracovává se v něm společný smysl spoluprací partnerů – účastníků dialogu. Při tom se rozvíjí vzájemná interakce vztah mezi nimi. Kvalita dialogu závisí nejen na aktivitě zúčastněných, ale taktéž na jejich otevřenosti, ochotě a na opravdovosti s jakou chtějí „přijít věci na kloub“, případně se dohodnout. V dialogu se pokoušíme hlouběji pochopit to, co se děje, i to, co se říká. Na vzájemné otvírání se sobě navzájem. Na otevřenost rozhovoru. Cílem dialogu není zvítězit nad partnerem, ale hledat pravdu a pravdu najít. (Křivohlavý, 1988, s. 170-171)

Na závěr toho pojednání, uvádím myšlenku jednoho z předních teoretických fyziků, Davida Bohma. Shrnuje vše, co je v kontextu mé práce spojeno s pojmem dialog, ve stručnou emotivní výpověď: „Dialog je způsob, kterým můžeme kolektivně pozorovat, jak skryté hodnoty a záměry mohou ovlivňovat a kontrolovat naše chování, a jak nás kulturní rozdíly, téměř nepovšimnutelné, mohou přivést do střetu, aniž bychom si uvědomili, co se vlastně děje. Dialog může být považován za prostor pro kolektivní učení, ze kterého můžeme získávat pocit harmonie, vědomí společenství a kreativitu.“² (Bohm, Factor a Garrett, 1991)

1.5 Boj za toleranci

Nový akademický slovník cizích slov vysvětluje pojem tolerance následovně: respektování cizího přesvědčení, cizích názorů, snášenlivost, trpělivost. Sloveso tolerovat vysvětluje takto: (tolerantně, s tolerancí) snášet, trpět, dovolovat, připouštět (ve spojení tolerovat cizí názory).

Samotné slovo tolerance je převzaté z latiny. Latinsko-český slovník uvádí u jednotlivých hesel tato vysvětlení:

tolero.....snášet, nést, trpět, zakoušet, vydržet, přestát, přetrpět

tolerans.....snášejší, snášenlivý, trpělivý

tolerantia.....snášení, snášenlivost, trpělivost

toleratio.....snášení.

---

² Dialogue is a way of observing, collectively, how hidden values and intentions can control our behavior, and how unnoticed cultural differences can clash without our realizing what is occurring. It can therefore be seen as an arena in which collective learning takes place and out of which a sense of increased harmony, fellowship and creativity can arise.

Je zřejmé, že zkoumání pojmu tolerance je možné z různých hledisek, z různých vědních pozic. Například z pozice filologie, historie, filozofie, psychologie či pedagogiky. V nejběžnějším jazykovém povědomí máme slovo tolerance spojené s významem snášlivost. Je vnímáno jako laskavé, vstřícné, někdy dokonce blahosklonné připouštění postojů, názorů či chování člověka nebo lidí, kteří jsou odlišného založení. Nedostatek tolerance, intoleranci, je v etickém smyslu možné nazvat zlem. Naopak směřování k toleranci v člověku a k člověku označujeme jako mravní dobro. Praktický život neumožňuje přesné vymezení kontur těchto vztahů. Proto má dospělý člověk stálý životní úkol rozhodovat se, jak svými činy, slovy a postoji přispěje k převaze dobra či zla, k převaze tolerance či intolerance. Zde je nezastupný prostor pro zodpovědnost každého člověka. Proto je boj za toleranci potřebný a stává se součástí životního úsilí, formou zápasu o pravdu, spravedlnost a lidskost. (Balvín, 2012, s. 65-67)

Společnost se odnepaměti zajímala o to, jak zkvalitnit soužití a sblížení jednotlivců, jak zajistit mír, jak vytvořit normy, které by umožňovaly respektování jednotlivců. Hinduismus nás žádá, aby „nikdo nedělal druhému, co by jemu samému bylo protivné“. Židovská Tóra nabádá k tomu, abychom „milovali souseda svého, jako milujeme Hospodina“. Zoroastrismus hlásá: „Co považuji za dobré pro sebe, měl bych považovat za dobré pro všechny.“ Konfucius pravil: „Co nechceš, aby se dělo tobě, nedělej druhým.“ Buddhismus nás přivádí k tomu, abychom o druhých smýšleli jako o sobě. Starořeční stoikové tvrdili, že všichni lidé „jsou si rovni před velkým soudem svobody“. Biblický Nový zákon nás učí „milovat bližního svého, jako sebe sama“. V Koránu je psáno, že řádný muslim musí milovat bratra svého, jako miluje sám sebe. (Albrightová, 2006, s. 291)

Hovoříme-li o toleranci, máme tedy, jako lidstvo, kde navazovat. Respektování práv a svobod každého jednotlivce, skupin, etnik i národů se musí stát náplní jednotlivých státních politik, náboženství a věrouk, i aplikovaných právních systémů.

Dostí realistický návod, jak „prošlapat toleranci pěšinku do života“ předkládá cestovatel a spisovatel Jiří Hanzelka (1999, s. 45-46) ve své knize „O toleranci“:

„Ve veřejném životě víc než kde jinde platí, že příklady táhnou. Uvidí-li společnost, že její volení zástupci jsou schopni vnímat a respektovat názory těch druhých, začne jejich toleranci vyžadovat jako základní pravidlo komunikace. Nezapomenou na ni u volební urny. Možná si říkáte, že to je naivní pohled. Snad je tu i přání otcem myšlenky. Ale v novinách i na televizních obrazovkách začíná být slovo tolerance doma. A z hromadných sdělova-

cích prostředků je do každodenního života přece jen o krůček blíž než z vědeckých knihoven.“

Z neustálého boje za toleranci se v „Citadele“ vypsál i Antoine de Saint-Exupéry (1994, s. 279), čistě intelektuálně a meditativně. Jeho slova působí jak svojí krásou, tak i silou ideálu, jehož uskutečňování nás stojí a bude stát spoustu energie, odhodlání a osobní statečnosti.

„Přijmu tě tedy z lásky k tobě a takového, jaký jsi. Jestliže kulháš, nebudu chtít, abys tančil. Jestliže nenávidíš toho či onoho člověka, nebudu ti je vnucovat za spolčníky. Jestliže potřebuješ najíst, obsloužím tě. Abych tě poznal, nebudu tě nijak rozdělovat. Nejsi ani tento nebo jiný skutek, ani jejich souhrn. Nejsi ani toto nebo jiné slovo, ani jejich souhrn. Ani podle těch slov, ani podle těch skutků tě soudit nebudu. Ona slova a skutky budu naopak soudit podle tebe.“

2 K PROPAGACI DIALOGU A TOLERANCE V KULTUŘE

Tato část mé bakalářské práce je exkurzem, tedy vsuvkou k teoretické části. Nerozvíjí cíle vytyčené mou prací v teoretické části, spíše je doplňuje. Na několika produktech kulturní činnosti jednotlivců jsem se snažil dokázat, že propojení propagace dialogu a tolerance s kulturou je možné, má své historické zakotvení i aktivní přítomnost. Vlastně se jedná o doklady počátků kulturní andragogiky. Lze říci, že společnost si svými nároky a požadavky existenci kulturní andragogiky vyžádala.

Propojení pragmatické složky této bakalářské práce (formální požadavky, teorie, výzkum) naráží na emotivní a neohraničenou oblast kultury. Kultura je velmi subjektivně hodnotitelný pojem, a takto může být vnímáno i vzdělávání k dialogu a toleranci. Nezapomenutelnou roli v takovém hodnocení má potom osobní zkušenost, vzdělání, kulturní citlivost. Kultuře lze připsat mnohé funkce a jedna z funkcí je nabádat k vedení dialogu a propagace tolerance. Potvrzením může být například vyjádření světově známé polské režisérky Agnieszky Hollandové (ČT 24, 2012):

„Umění má možnost nahlédnout do komplikovanosti života.“

„Hranice mezi dobrem a zlem je tenká...myslím, že život je vůbec složitý a v dramatických okamžicích se ukazuje, jak šíleně složitě je to, co se v člověku odehrává, když stojí oproti volbě.“

Agnieszka Holland natočila třídílný česko-polský projekt HBO o Janu Palachovi „Hořící keř“. I to je doklad, že kultura se snaží promlouvat ke společnosti a nabádat k dialogu a toleranci.

2.1 Guernica: obraz, který se stal symbolem odporu proti válce

Jedno z děl, které nepochybně přímo souvisí s kulturou, dialogem a tolerancí je Picassova „Guernica“.

Po nástupu kubismu už vyhlížel svět jinak. Bylo to jedno z nejrevolučnějších hnutí v dějinách umění. Španěl Pablo Picasso (1881-1973) a Francouz Georges Braque (1882-1963) změnili svým novým uměním pohled na svět nikoliv svévolně, ale s citem a krásou. Umožnili nám nahlédnout do nitra předmětů, ačkoliv jsou zobrazeny dvourozměrně. Picassův génies byl přímo předurčen k tomu, aby se rozmáchl do široka. Jeho díla byla

v průběhu 20. století zpochybňována i skandalizována a mnozí nepochopili jejich hodnotu. (Beckettová, 2002, s. 346)

Den 26. duben 1937 se smutně zapsal do španělské i světové historie bombardováním baskického města Guernica. V Guernice se nacházely zbrojovky Unceta & Co. a Beistegui Hermanos, a také muniční továrna Talleres Guernica. Nálet začal po čtvrté hodině odpoledne. Po ničivém bombardování začali obyvatelé bojovat s rozsáhlými požáry. Druhá vlna bombardérů zasáhla město po páté hodině, kolem půl osmé večer dopadly na Guernicu poslední pumy. V městském archivu byly nalezeny dokumenty potvrzující smrt 300 osob, bombardování zasáhlo osudy více než 1 500 lidí. Picassův obraz vznikl jako přímá reakce na barbarský čin, který ukázal ničivou sílu nejmladší vojenské složky – letectva. Bombardování Guernicy se stalo předzvěstí ničivých náletů za 2. světové války. Obraz „Guernica“ byl vystaven v rámci španělské expozice na světové výstavě v Paříži 1937 a zcela zastínil svojí emocionalitou velkolepou expozici Německa navrženou dvorním architektem Adolfa Hitlera, Albertem Speerem. Obraz byl z německé strany přijat s vlnou nevole. Avšak Pařížané, kteří proti surovému činu německé armády v miliónovém počtu demonstrovali v ulicích, přijali obraz za svůj - jako symbol jejich manifestace. Symbol odhalující válku jako ohavný akt sebedestruktivních pudů člověka. Obraz se nesmazatelně vryl do paměti celé jedné generace. (Ungelt, 2006)

Obraz „Guernica“ se stal symbolem ničivého bombardování a zabíjení civilistů. Byl uložen v newyorském Muzeu moderního umění, odkud se – v souladu s Picassovým přáním – vrátil po pádu frankistického režimu zpátky do Španělska.

2.2 Oliver Twist: kniha, která přiměla lidi dávat almužny

Dílo, které silně zasáhlo větší počet lidí a změnilo jejich uvažování, je také například román „Oliver Twist“.

Charles Dickens (1812-1870) se díky své houževnatosti a vytrvalosti vypracoval na skutečnou hvězdu literárního nebe. Svoji literární dráhu zahájil drobnými příspěvky a povídkami do časopisů, v nichž zachycoval londýnské prostředí a postavy z nižších společenských vrstev. Svůj život zakončil jako nejvýznamnější a nejpopulárnější představitel viktoriánského románu a jeden z největších realistických autorů první poloviny 19. století. Minulý rok, při příležitosti 200. výročí jeho narození byl Británií označen jako národní spisovatel, druhý nejvýznamnější po Shakespearovi.

Dickens měl bohaté zkušenosti s životem na okraji společnosti. Jeho otec byl zavřen ve vězení pro dlužníky a tehdy dvanáctiletý Charles musel úmorně pracovat v továrně na leštidlo na boty. Jeho rodina se krátce předtím přestěhovala do chudinské čtvrti Londýna. Za tuto skutečnost se spisovatel celý život styděl, ale zároveň z ní čerpal inspiraci k vykreslení svých literárních postav. Dickensův sociální soucit se projevoval i v jeho aktivismu a mecenášství. Už jako mladý novinář dokázal svými sloupky o brutálních podmínkách v sirotčincích v hrabství Yorkshire vyvolat jejich reformu. Založil útulek pro padlé ženy, kde se učily číst a získávaly i další dovednosti, díky nimž se pak snadněji včleňovaly do společnosti. Podle dobových svědectví pod vlivem četby „Olivera Twista“ lidé dávali chudým dětem na ulici více almužen. Témata Dickensových románů vstupovala až do agendy sněmovny, kde rezonovala jeho kritika chudinského zákona. (Nezbeda, 2012, s. 66)

2.3 Lily Marleen: píseň tvořící most mezi zneprátenými vojsky

Těžko by šlo v historii najít píseň, která by měla tak zajímavý osud jako je „Lily Marleen“. Písní, které se staly součástí vojenského života, mezi vojáky zdomácněly a jejichž refrény uměl opravdu každý voják, není mnoho. Česká „Škoda lásky“ je například jednou z takových. Symbolizovala v závěru války sepětí vítězných amerických vojáků, českých vojáků, krásných českých žen a historické Plzně s příslibem začínajícího míru. Dodnes je známá po celém světě a nese s sebou stopu oslavy osvobození, ale také nostalgie a bolestných vzpomínek na 2. světovou válku. Autorem hudby je Jaromír Vejvoda, skladbu otextoval Václav Zeman. Je to pravděpodobně nejslavnější česká píseň, i když ve světě je známá pod anglickým titulem „Roll out the Barrel“. V provedení pěveckého tria Andrews Sisters se dokonce stala, pod názvem „Here Comes the Navy“, neoficiální hymnou amerického námořnictva.

„Lily Marleen“ však přímo vytvořila most mezi vojáky wehrmachtu a vojáky spojeneckých vojsk, tedy mezi vojáky zneprátených armád. Text písně napsal hamburský spisovatel a básník Hans Leip, a to již v roce 1915 za 1. světové války. Hudbu složil Norbert Schultze. Obrovskou popularitu však získala až v době další světové války. Píseň vysílaly všechny rozhlasové stanice. Interpretka písně, Lale Andersenová, se stala skutečnou hvězdou. Původně se zdráhala píseň zpívat. Nakonec i díky jejímu půvabu němečtí vojáci přijali píseň za svoji neoficiální hymnu. A to přesto, že Goebbels ji neměl rád a zakázal její vysílání pro depresivní obsah. Na druhou stranu barikády se píseň dostala díky shodě několika okolností. Ve své době nesmírně slavná a uznávaná německá herečka Marlene Diet-

rich emigrovala v roce 1933 do Spojených států. Důvodem byla oprávněná obava, že její sláva bude zneužita Hitlerem k propagaci nacismu. Dietrichová dokázala, že je možné zůstat Němkou a přitom aktivně bojovat proti nacismu. Formálně vstoupila do Armády USA a objížděla její sbory s hudebním představením. V rámci tohoto představení zpívala anglickou verzi „Lili Marleen“. Dietrichová, obrazně řečeno, prolomila ledy – svou osobností, protiválečným nasazením a určitě i fyzickou krásou. Anglická verze písně okamžitě získala obrovskou popularitu. (Brock, 2013)

A tak se „Lily Marleen“ zpívala a poslouchala v dosud největším světovém válečném konfliktu na obou stranách, na straně německého wehrmachtu i na straně spojenců se stejnou intenzitou, i prožitkem. Text písně „Lili Marleen“ mezi řádky skrývá obžalobu vlastně jakékoliv války, která odděluje člověka od milované bytosti. Pozoruhodné je, že píseň je psána pohledem vojáka. V provedení zpěvaček pak píseň dostává velmi fatální až záhrobní charakter. „Lili Marleen“ je pravděpodobně nejslavnější válečnou písní.

2.4 Beseda se Zdenkou Fantlovou a Helgou Haškovou-Weissovou: vzdělávání k dialogu a toleranci v praxi

Tuto část bakalářské práce uzavírají mé dojmy z besedy na téma holocaust, která se uskutečnila prosinci 2010 v Otrokovicích na městském úřadu. Zařazuji ji do reprezentativního výčtu děl, které propagují dialog a toleranci proto, že se jedná o soudobý kulturní produkt útvaru veřejné správy, na jejichž činnost je mimo jiné zaměřena následující – empirická část této práce. Předchozí díla, která jsem uvedl, měla světový charakter, ale jejich osvětové působení a jejich přínos pro vzdělávání k dialogu a toleranci byly ze strany autorů nezáměrné. Beseda se Zdenkou Fantlovou a Helgou Hoškovou-Weissovou (P I) měla pouze oblastní rozsah, zato její záměr byl již dopředu vytyčen a zacílen právě na dialog a toleranci.

„Tato beseda ohromila publikum.“ – popsala besedu tisková mluvčí města Otrokovice Mgr. Lenka Krupková. Nelze než souhlasit. Výpovědi obou žen, spisovatelky a malířky, které prošly hrůzami holocaustu, byly silné, varovné, poučné a dojemné, ale také obsahovaly velkou naději. Dramaticky vystavěné vyprávění podbarvovaly diapozitivy s kresbami, črtami a obrazy Helgy Hoškové-Weissové (P II). Zdenka Fantlová vyprávění volně strukturovala podle své knihy „Klid je síla, řek' tatínek“. Závěrečná diskuse byla velmi otevřená. Publikum zajímala nejen samotná historie transportů a biografie obou vypravěček, ale i přesahy prožitků do přítomnosti obou žen. Při diskusi dokázaly obě vytvořit

atmosféru natolik otevřenou, že se dostalo i na dotazy velmi osobní, jak pro tázané, tak pro tazatele. Dialog i tolerance dostávala křídla... Bylo velmi těžké toto setkání ukončit.

Na této besedě mne, jako studenta andragogiky zaujalo, jak Zdenka Fantlová i Helga Hošková-Weissová dokázaly vytvořit dvouhodinové poutavé vyprávění, přesně okořeněné faktickými a historickými poznámkami. Beseda byla vyváženě emotivní. Obě aktérky se projevíly jako profesionální vypravěčky, ale přitom hluboce opravdové a sdílné. Diskuse se, přestože nebyla oficiálně nikým řízena, nerozbíhala a držela se základního tématu - pravděpodobně silou osobností obou obdivuhodných žen. Bylo to mimořádné setkání a my, kteří jsme jej prožili, zažíváme spiklenecké potěšení, že jsme „byli u toho“.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 ÚVOD DO KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU

Teoretická část této bakalářské práce shrnuje základní poznatky o kulturní andragogice ve vztahu k edukaci dospělých. Vymezuje pojem kultura a společnosti z pohledu sociologie, zabývá se poptávkou kultury ve společnosti. Reflektuje na témata - dialog jako nástroj kolektivního učení a boj za toleranci.

V praktické části se zabývám zjišťováním potřeb vzdělávání k dialogu a toleranci u veřejnosti. Tento výzkum předpokládá, že vzdělávání k dialogu a toleranci je, nebo by mělo být, součástí kulturní činnosti, kulturní osvěty, kultury jako takové. Mojí představou bylo zjistit takové informace, které by vycházely z činnosti konkrétních institucí, které se zabývají kulturní činností. Zjišťování potřeby široké veřejnosti by totiž bylo obtížné realizovat: jednotlivé názory respondentů by měli pouze subjektivní výpověď. Pokud je však výzkum realizován v instituci, která se kulturní činností - potažmo šířením a vedením dialogu a tolerance napříč společností - zabývá, lze lépe vyhodnotit objektivní potřeby jak veřejnosti, tak zainteresovaných pracovníků. Při volbě institucí jsem vycházel z předpokladu, že vzájemně nejlépe srovnatelné budou instituce veřejné správy.

Potenciál práce spatřuji v seznámení se s činností útvarů veřejné správy, které se zabývají poskytováním a zprostředkováním kultury, a ve zpětném vyhodnocení potřeb těchto institucí. Tyto potřeby vyhodnocuji optikou budoucího andragoga, v rámci kulturní andragogiky. Přínos takového výzkumu nespočívá pouze v zjištění potřeb vzdělávání k dialogu a toleranci u veřejnosti, ale též v pestrosti názorů jednotlivých respondentů na obsah pojmů dialog a tolerance. Kvalitativní výzkum by bylo možno využít jako základ při rozvíjení myšlenky, jak může naše Fakulta humanitních studií vyjít, v rámci oboru Andragogika (resp. Andragogika v profilaci na řízení lidských zdrojů), vstříc požadavkům praxe.

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Původně jsem pro praktickou část své práce zvažoval kvantitativní výzkum. Ten jsem však po několika pilotních rozhovorech s respondenty zamítnul, protože jsem nebyl schopen z odpovědí vyselektovat přirozenou vlastnost lidí, vidět se v lepším světle. Respondenti anonymně odpovídali na otázky stran potřeb vzdělávání k dialogu a toleranci velmi otevřeně, ochotně a obšírně. Nicméně jako hlavní úskalí kvantitativně pojatého výzkumu se ukázala nutnost osobní interpretace otázek. Tak, aby byly jednotlivým respondentům srozumitelné a byly pro ně zařaditelné do kontextu výzkumu. Z těchto důvodů jsem posléze zvolil kvalitativní výzkum, který lépe podchytil postoje, zkušenosti, názory respondentů a následně umožnil lépe popsat potřeby vzdělávání k dialogu a toleranci u veřejnosti.

4.1 Definování výzkumné otázky

Zadáním praktické části bakalářské práce byla realizace kvalitativního výzkumu potřeb vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci u veřejnosti. Vyhodnotil jsem, že daný výzkum by měl definovat:

- a) poptávku veřejnosti po kultuře – aby bylo možno propojit výzkumný záměr s tématem bakalářské práce: Kulturní andragogika a vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci ve společnosti,
- b) místo andragogiky v kulturní práci ve vztahu k vzdělávání veřejnosti k dialogu a toleranci – pro zjištění vztahu a interakce mezi vnímáním pojmů kultura / dialog / tolerance,
- c) jeden z možných vzorů dialogů a tolerance – vybral jsem veřejnou správu, pro její standardizovaný vliv na realizování kulturních činností,
- d) potřeby vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci – z důvodu naplnění zadání bakalářské práce.

Základní výzkumná otázka je zaměřena na zjištění potřeb vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci ve společnosti.

Jedná se o deskriptivní výzkumnou otázku zjišťující nebo popisující stav, situaci nebo výskyt určitého jevu. Pro hledání odpovědí na tento typ otázek se nejlépe hodí rozhovor. Z důvodu zaměření výzkumu na deskriptivní problém nelze stanovit vědeckou hypotézu. (Gavora, 2000, s. 27-28)

4.2 Design výzkumu

Design výzkumu znamená rámcové uspořádání nebo plán výzkumu. Navrhne-li se design výzkumu, zvažují se základní podmínky, ve kterých se bude realizovat. Design není totožný ani s metodami sběru dat, ani s analýzou dat. V logice výzkumného postupu má rozhodnutí o designu výzkumu místo hned za volbou výzkumného problému. Sociální vědy nabízejí několik zavedených designů, pro které se používá ustálené označení a jednotná terminologie. Mezi tyto zavedené designy patří etnografie, biografie, zakotvená teorie, případová studie nebo evaluační studie. Kromě toho však výzkumníci používají vlastní ad hoc vytvořené výzkumné designy. Tento přístup, spočívající v autorském kombinování metod sběru dat a analytických technik, označujeme jako pragmatický. (Švaříček, 2007, str. 83)

Kvalitativní výzkum, který by odpověděl v širším záběru na zjištění potřeb vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci ve společnosti, si vyžádal právě uvedený pragmatický přístup. Výzkum zaměřený na zjištění těchto potřeb vychází z designu zakotvené teorie. Využívá některých analytických metod tohoto designu – například kódování, ale nenaplnuje její indukční schéma. Využívá též designu případové studie, kde lze najít shodné prvky při výběru výzkumného souboru, při analýze a interpretaci výsledků, ale nedosahuje její hloubky v těchto zmíněných kategoriích.

Pro praktickou část této bakalářské práce jsem vytvořil design, který využívá variabilitu designu zakotvené teorie a pružnosti designu případové studie. Design jsem nazval „výzkumná studie“. Pro obhájení tohoto kroku slouží popisy jednotlivých fází výzkumu a metodiky designu výzkumné studie. Modifikuji fáze kvalitativního výzkumu uvedené například v knize „Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace“. (Hendl, 2005, s. 158-159)

4.3 Rozhodnutí o vzorku

Pro uskutečnění tohoto kvalitativní výzkumu jsem předpokládal práci se sedmi respondenty. Jejich pracovní zařazení mělo být dostatečnou zárukou objektivního pohledu na danou problematiku. Formální vzdělání jsem nijak nezohledňoval, vycházel jsem z předpokladu, že všichni respondenti absolvovali na své pracovní místo přijímací (výběrové) řízení, které dostatečně vyprofilovalo znalosti z oblasti kultury, komunikační dovednosti i schopnost prezentace myšlenek.

Cílem mého kvalitativního výzkumu bylo využít znalostí, zkušeností a informovanosti pracovníků veřejné správy, kteří pracují v instituci, útvaru nebo odboru veřejné správy zabývající se kulturní činností (odbory kultury), činností kulturně-osvětovou (kulturní střediska) nebo kulturně-společenskou (informační centrum). Soustředil jsem se na to, aby účastníci výzkumu byli důvěryhodní a měli bohaté zkušenosti se zkoumaným jevem. Výzkumný soubor ve finále tvoří 4 ženy a 2 muži (P III).

Výzkum probíhal se sedmi respondenty. U jednoho z respondentů by bylo obtížné sladit požadavky na zachování naprosté anonymity s požadavky ostatních respondentů. Proto při analýze dat vycházím z rozhovorů šesti respondentů.

4.4 Zajištění vstupu do terénu

Zajistit vzorek bylo do značné míry komplikováno nepříliš velkou ochotou ke spolupráci pracovníků veřejné správy. Dopisem, formou e-mailu (P IV), jsem oslovil pracovníky institucí, útvarů nebo odborů zabývajících se kulturní činností v obcích s rozšířenou působností Zlínského kraje, kde lze předpokládat, jak existenci samostatného útvaru vyčleňného pro kulturní činnost, tak dostatek potencionálních dat. Jednalo se o: Bystřici pod Hostýnem, Holešov, Kroměříž, Luhačovice, Otrokovice, Rožnov pod Radhoštěm, Uherské Hradiště, Uherský Brod, Valašské Klobouky, Valašské Meziříčí, Vizovice, Vsetín a Zlín. Rozeslal jsem 50 e-mailů.

Odpověď jsem obdržel v deseti případech. Tři zahrnovaly omluvu (reorganizace odboru, malování a plánovaná operace), sedm e-mailů nabízelo spolupráci. Zpětná reakce byla tedy ve 20 procentech případů, úspěšnost v navázání spolupráce byla 14 %.

Na e-maily jsem s poděkováním reagoval a oznámil termín telefonického zkontaktování. Další domluvy, zpřesňující termín a čas schůzky, probíhal výhradně telefonicky.

4.5 Etické otázky výzkumu

Důvěrností ve výzkumu je myšlena skutečnost, že nebudou zveřejněna žádná data, která by umožnila čtenáři identifikovat účastníky výzkumu. Dokonce existují názory, že v takovém případě, by neměl výzkumník svoji výzkumnou zprávu publikovat. Zcela zásadní je, aby únikem informací z výzkumu nedošlo k žádné újmě či poškození účastníka výzkumu. (Švaříček, 2007, str. 45)

Respondenti mé srovnávací studie byli srozuměni s formou, jak budou jejich jednotlivé interview zpracovány. Jako zaměstnanci veřejné správy, reprezentovali svoje názory se samozřejmostí, jakou vyžadují pozice, které zastupují. Charakteristické pro jejich výpovědi byla snaha o spisovnou češtinu a o kompaktnost projevu. Vzhledem k těmto okolnostem, sami respondenti navrhli, že chtějí, po skončení výzkumu, být seznámeni s názory a postřehy kolegů. Bylo to spontánní a u všech respondentů shodné přání. Respondenti byli ochotni spolupracovat pod celými jmény, s jedinou výjimkou – respondent si nepřál poskytnutí svého rozhovoru v psané formě žádnému z kolegů. Toto interview jsem proto do kvalitativního výzkumu nezahrnul. Upřednostnil jsem žádost zbývajících šesti respondentů, kteří mi rozhovor poskytli, protože jsem chápal důležitost komparace pro jednotlivé účastníky. Se všemi účastníky výzkumu byla tedy provedena formalita „poučeného souhlasu“. (Švaříček, 2007, str. 46)

Přesto jsem upustil od plného zveřejnění identity respondentů. Prvním důvodem byla možná změna postoje a názoru respondenta v rámci času. Druhým důvodem byla skutečnost, že výsledky mého výzkumu nemusejí reprezentovat účastníky výzkumu tak dobře, jak by očekávali a jak by si, vzhledem ke své vstřícnosti a otevřenosti zasloužili. Třetím byl fakt, že některá vyjádření, mohou být – vytrženy z kontextu – vnímány jinak, než bylo zamýšleno.

Aby byla zachována co nejvyšší možná míra anonymity výzkumu, nejsou respondenti dohledatelní jménem a lokalizace nebývá zdůrazňována, vyplývá pouze s textu rozhovorů. Nicméně náplň pracovní pozice i v textu zmíněná lokalizace může umožňovat zpětnou identifikaci respondenta. Jak již bylo uvedeno, respondenti byli natolik vstřícní, že by spolupracovali i pod celými jmény.

4.6 Výběr metody sběru dat

Pro výzkum, který zjišťuje nejenom potřeby vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci, ale též souvislosti s praktickým využitím vyzkoumaných dat, jsem zvolil formu interview. Tato interview měla podobu hloubkového polostrukturovaného rozhovoru. Byla zaznamenána na diktafon a posléze přepsána.

Hloubkový rozhovor je nestandardizované dotazování jednoho účastníka výzkumu tazatelem pomocí několika otevřených otázek. Hloubkový rozhovor umožňuje zachytit výpovědi a slova v jejich přirozené podobě. To je jeden ze základních principů kvalitativ-

ního výzkumu. Polostrukturovaný rozhovor je pak takový, který vychází z předem připraveného seznamu témat a otázek. (Švaříček, 2007, str. 159-160)

Miovský dokonce uvádí (2006, s. 161): „Výhodou polostrukturovaného interview je především to, že dokáže eliminovat nevýhody obou zbývajících variant metody interview (nestrukturovaného a plně strukturovaného) a vytěžit současně maximum jejich výhod. Možnost kombinace prvků nestrukturovaného i strukturovaného interview činí z metody polostrukturovaného interview téměř ideální výzkumný nástroj pro oblasti aplikace většiny výzkumných plánů v rámci kvalitativního přístupu.“

Interview mělo svoji úvodní část, kde jsem představil záměr výzkumu a formu zpracování získaných informací. V této části jsem se též domluvil na jisté standardizaci rozhovoru vzhledem k ostatním rozhovorům.

Stěžejní část rozhovoru tvořil soubor 11 hlavních otázek, někdy doplněných navazujícími otázkami, někdy také otázkami dynamickými. Součástí interview bylo i rozloučení a dohodnutí se na případné další spolupráci.

4.7 Analýza výzkumných otázek

Základními tematickými okruhy, na které jsem se v rozhovorech zaměřoval, byly specifické výzkumné otázky (SVO), které přímo vycházely ze základní výzkumné otázky (ZVO). Tyto specifické otázky byly dále rozloženy do otázek tazatelských (TO). (Švaříček, 2007, str. 166-167)

Znázorněno v Tabulce č. 1.

4.7.1 Pilotní studie

Srozumitelnost otázek, které jsem hodlal využít při hloubkovém polostrukturovaném rozhovoru jsem ověřil na jednom pilotním rozhovoru. Pilotní rozhovor ukázal, že je připraven dobře – otázky jsou srozumitelné, poskytující dostatečný prostor pro možnost vyjádření respondenta. Rezervy byly spíše na straně tazatele: překotnost mluvy, kladení nadbytečných navazujících otázek, nepřípravenost ukončení rozhovoru.

Tabulka č. 1: Výzkumné otázky

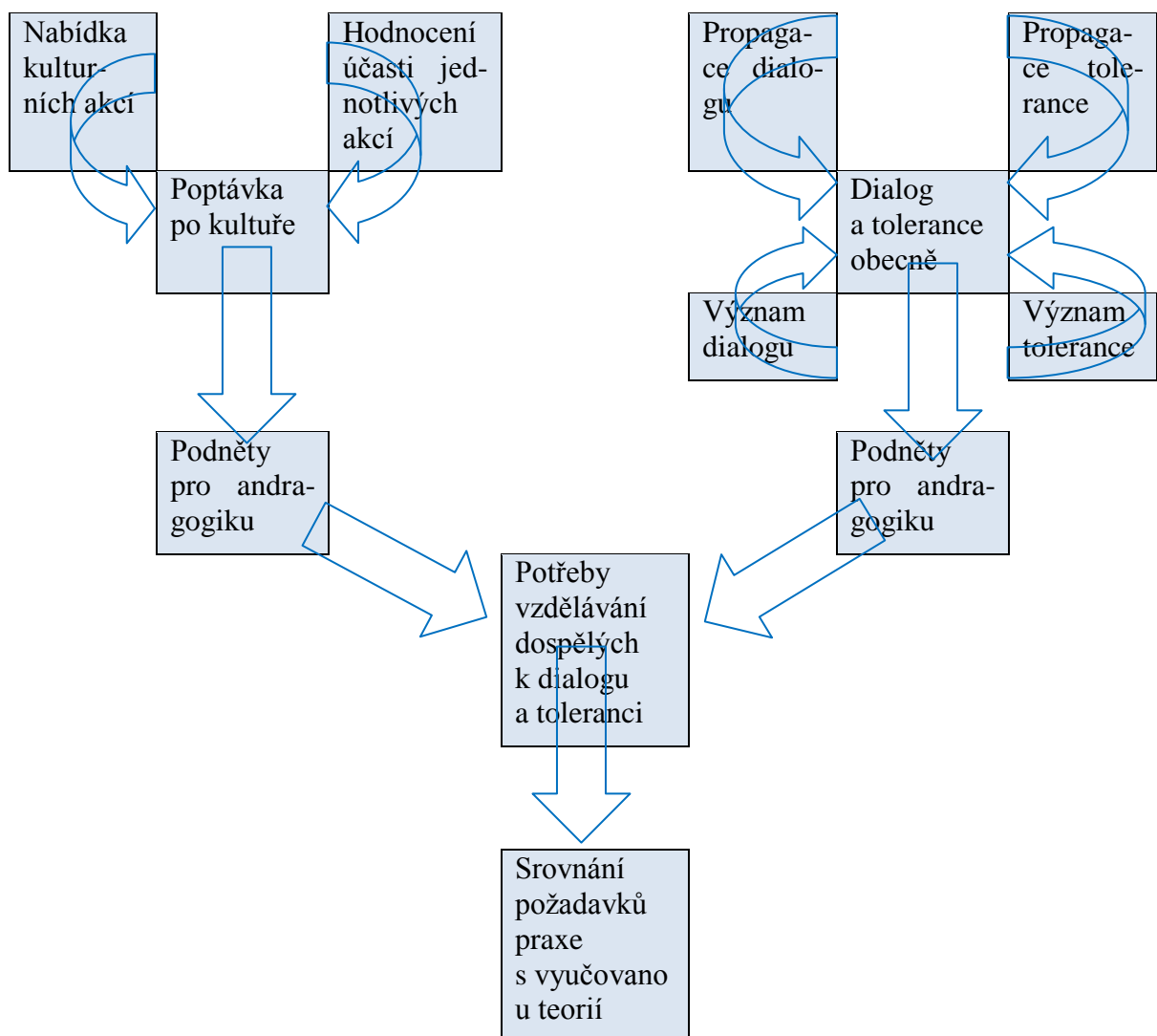
ZVO	Jaké jsou potřeby vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci u společnosti?			
SVO	Jaká je poptávka veřejnosti po kultuře?	Jaké je místo andragogiky v kulturní práci, pokud jde o vzdělávání veřejnosti k dialogu a toleranci?	Je veřejná správa vnímána veřejností jako vzor dialogu a tolerance?	Jaké jsou potřeby vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci? Jak vnímáte roli andragogiky na tomto poli?
TO	Na pořádání kolika kulturních akcí pro vaše město se váš útvar (instituce) podílel v loňském roce?	Jaký je význam vzdělávací složky při pořádání kulturních akcí?	Jaký je z vašeho pohledu význam dialogu v práci vaší instituce (navenek a uvnitř)?	
	Jaká byla účast veřejnosti na jednotlivých akcích? Jak hodnotíte účast veřejnosti na jednotlivých akcích?	Mají kulturní akce, které pořádáte i vzdělávací rozměr?	Jaký je z vašeho pohledu význam tolerance v práci vaší instituce (navenek a uvnitř)?	
	Co podle vás veřejnosti ve vašem městě v kultuře chybí, po čem je poptávka?	Lze v kulturních akcích, které jste pořádali, nalézt propagaci dialogu a tolerance?	Jaký má podle vás význam pro jednotlivé klienty a celou společnost, když je pracovník vaší instituce ve své práci komunikativní a tolerantní?	
		Projevila se někdy v souvislosti s kulturní akcí, kterou jste pořádali netolerantní reakce u pracovníků vaší instituce anebo u veřejnosti?		

4.7.2 Kostra analytického příběhu

Kostra analytického příběhu vytváří jednoduchý popis kategorií a vztahů mezi nimi. Všechna data a kategorie, které předpokládáme, že budou využity ve výzkumné zprávě, je třeba sloučit do jednotné linie. Účelem kostry analytického příběhu je formulace klíčových tvrzení, které výzkum přináší. Tyto poznatky jsou soustředěny kolem ústředního jevu, který je zkoumán (potřeby vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci). (Švaříček, 2007, s. 239)

Lze namítnout, že výzkumná studie má deskriptivní ráz, tudíž je vytyčení linie zbytečné. Jsem však přesvědčen, že vzhledem k provázanosti tématu a vztahovým souvislostem má grafická podoba kostry analytického příběhu v práci své místo. Viz Tabulka č. 2.

Tabulka č. 2: Kostra analytického příběhu

4.8 Způsob zpracování dat

Jednotlivé rozhovory byly po jejich realizaci doslovně přepsány (P V – P X). Pro konečnou analýzu textu a interpretaci dat byla zvolena technika kódování. Vzhledem k designu výzkumu – výzkumné studii, jsem využil metodu vycházející z designu zakotvené teorie – otevřené kódování. Vzhledem k nižšímu stupni indukčního procesu v mnou zvolené výzkumné studii, by bylo nadbytečné třídit nasbírané kódy axiálně či selektivně.

4.8.1 Metoda vytváření trsů

Následně jsem využil metodu vytváření trsů. Metoda trsů slouží k seskupení a konceptualizaci určitých výroků do skupin (trsů), například podle rozlišení jevů, místa, případů a podobně. Tyto trsy vznikají na základě vzájemné podobnosti mezi identifikovanými jednotkami. Procesem vznikají obecnější, induktivně zformované kategorie, jejichž zařazení do dané skupiny (trsu) je asociováno s určitými opakujícími se znaky, určitým charakteristickým uspořádáním. Pro zpracování dat v této práci je charakteristický tematický překryv – vyhledávání všech takových pasáží ve výrociích osob, které se týkají jednoho úzce ohraničeného tématu. (Mioviský, 2006, s. 221)

4.9 Zajištění kvality a možná omezení výzkumu

Od počátku přípravných prací na empirické části bakalářské práce jsem vkomponoval způsoby zjištění kvality výsledků výzkumu. V první řadě studiem literatury o kvalitativním výzkumu, abych si vytvořil vlastní koncepci praktické části této práce. Následně sestavením vlastního designu výzkumu – výzkumné studie s přesným popisem jednotlivých fází. Důvěryhodnost výzkumu zaručují také pracovní pozice všech šesti respondentů: vedoucí oddělení kanceláře starosty; vedoucí odboru školství a kultury; vedoucí odboru školství, kultury a sportu; referentka odboru školství a kultury; pracovnice městského klubu a informačního centra; ředitel kulturního a vzdělávacího střediska. Kategorizací a systematizací kódů je zpětně dohledatelný každý kód, a to díky očíslování řádků a značení jednotlivých rozhovorů.

Omezení výzkumu spočívají v jeho deskriptivním záměru. Dalším možným omezením je orientace na sféru veřejného sektoru, lze předpokládat, že není možné zajistit přenositelnost či využitelnost výsledků pro nestátní sektor.

5 ANALÝZA VÝZKUMNÝCH DAT

Analytická část této bakalářské práce se snaží najít odpověď na základní výzkumnou otázku: „Jaké jsou potřeby vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci u společnosti?“ a využívá odpovědi na sérii specifických výzkumných otázek. Při analýze dat jsou uváděny přímé citace respondentů nebo údaje jimi uvedené. V přímých citacích jsou z důvodu většího zobecnění a zvýšení čtivosti nahrazeny názvy měst zobecňujícím slovem „město“ (např.: Valašské Klobouky → město). U názvu akcí přistupuji ke zobecňování odstraněním lokalizačního přídatného jména (např.: Otrokovické letní slavnosti → Letní slavnosti). Přepisy jsou uvedeny v přílohách. Při analýze jsem přistoupil k záznamové metodě (P XI), která umožňuje zpětné dohledání v přepisech rozhovorů. Metoda je založena na principech otevřeného kódování a vytváření trsů.

5.1 Poptávka veřejnosti po kultuře

Poptávka veřejnosti po kultuře je v pojetí tohoto výzkumu směřována k institucím veřejné správy Zlínského kraje. K útvarům, které se kulturní činností zabývají. Z obecného hlediska jsou to u obcí I. stupně zpravidla celé obecní úřady, u obcí II. a III. stupně pak odbory školství a kultury nebo odbory školství, kultury a sportu apod. V rámci obcí II. a III. stupně se obvykle na kulturní činnosti podílí také různé organizační složky nebo organizace města, jako jsou například knihovny, kulturní domy, kulturní a vzdělávací střediska, městská kina, muzea, městské kluby či informační centra. Terminologie označování těchto odborů obecních úřadů nebo složek měst není jednotná. Respondenti výzkumu hodnotí poptávku po kultuře z pracovních pozic v oddělení kanceláře starosty, v odborech školství a kultury, v odboru školství, kultury a sportu, v kulturním a vzdělávacím středisku a v infocentru.

5.1.1 Nabídka kulturních akcí

Počet akcí pořádaných uvedenými útvary je různý, stejně tak jako jejich rozsah - vyplývá z velikosti obce, počtu jejích obyvatel, poptávky i aktivity daných útvarů. Kulturní akce mají velmi různorodý charakter. Od „*pietních aktů k nejruznějším výročím*“ (2/4) až k vícedenním akcím regionálního charakteru „*kdy pět tisícové město navštíví i dvacet tisíc lidí*“ (5/10). Pietní akce se pořádají tak, aby „*to výročí mělo smysl slavit, abychom nedělali výročí pro výročí*“ (2/34-35). Respondentka například uvádí výčet: „*Tento rok to byla vzpomínka holocaustu, potom to bude připomenutí výročí úmrtí Tomáše Garrigua Masary-*

ka, potom osvobození města, pak přijde opět výročí Masaryka, výročí vzniku republiky a 17. listopad.“ (2/5-7). Jiný respondent uvádí: „Protože tady máme silnou Konfederaci politických vězňů, tak máme každoročně setkání těchto bývalých „muklů“... Je tady na náměstí pomník věnování obětem násilí komunistického režimu let čtyřicet osm až osmdesát devět. Každoročně je tu setkání s kulturním programem...“ (5/67-70). Někdy pietní akce reflektují na tzv. „kulatá“ výročí narození či úmrtí významných lidí, jako například „výročí narození pana Závěše Kalandry“ (2/9), který byl „jedna z obětí procesu s Miladou Horákovou“ (2/11) nebo „sté výročí úmrtí hraběte z Kounic“ (3/64).

Kulturní činnost předmětných útvarů veřejné správy zahrnuje besedy pro studenty (5/71), různé přednášky pro školy se závěrečným prostorem pro diskusi (3/71, 5/75-76) nebo osvětové akce – týden zdravotní péče a první pomoci (6/17). V rámci cestovatelských programů (5/48) se konají besedy a přednášky (5/49, 6/44), ty pořádají i knihovny (3/64). Přednášky mohou být také „tradiční a krajové...o pěstování tradičních druhů ovoce, pro zdejší ovocnáře...nebo pro včelaře“ (5/56-57). Útvary respondentů realizují vernisáže, výstavy (3/51, 5/21-22), například „výstavu významného architekta Huberta Gessnera, který...navrhl...významné domy – jsou i v souboru významných památek, vil Zlínského kraje“ (5/52-54) nebo velkou výstavu sochaře a malíře Ivana Theimera (3/6). Pořádají se divadelní představení, koncerty (5/12), plesy (5/12, 6/34).

V některých městech fungují pro mládež nízkoprahová zařízení (5/83), která slouží v případě, má-li někdo problém s užíváním drog (5/84) a „kde dochází k těm aktivitám, které mají pomoci“ (5/84-85).

Výčet akcí určených pro širokou veřejnost je velký: Valašské kumštování (6/3, 5/16), poutě (3/5) a jarmarky: kateřinské, svatovojtěšské, mikulášské... (3/4-5, 5/16, 6/9). Setkání muzikantů Bílých Karpat (5/17), česko-slovensko-polský projekt Koledy tří národů (1/7), Mezinárodní festival filmů pro děti a mládež (1/6-7), třídní Letní slavnosti (4/4), výstavy rostlin či zvířat (6/9 a 23), pivní slavnosti (6/21), dožínky (6/28), dny otevřených památek (3/43-44), rozsvěcování vánočního stromku (6/32), akce zaměřené na ochutnávku vín (3/6, 6/30) nebo pořady pro seniory (2/56, 3/39).

Dané úseky veřejné správy pořádají také vzdělávací akce: konference (3/5-6), přednášky, například k zákoníku práce (5/63-64). Po stránce sportovní vyhláší různá oceňování sportovců (1/6, 3/7-8), pořádají aktivity jako například „O pohár starosty“ v nohejbale (6/15) nebo závody na kole (6/17).

Do širšího vnímání kultury patří i sport a sportovní akce. Jak připomíná respondent, je důležité „...že si město všímá a dotuje sportovní organizace, aktivní sportovce... Sport můžeme určitě vnímat jako součást kultury, i když je z ní jaksi vyčleňován.“ (1/91-93).

5.1.2 Účast veřejnosti na kulturních akcích

Účast na kulturních akcích je různá podle zaměření akce. Pietní a vzpomínkové akce mají z pořádaných kulturních akcí nejmenší účast, složenou převážně ze starších lidí a pamětníků, shodují se respondenti:

„Zúčastňuje se opravdu málo, zlomek obyvatelstva. Na pietních aktech, třeba k výročí TGM, tam opravdu chodí spíše starší lidé. U holocaustu je to trošičku promíchané, tam chodí vyloženě velmi staří a začaly chodit školy. A výročí republiky – to je více promíchané, tam je i střední generace, ale opravdu málo...když se vám u pomníku sejde třeba stovka, na výročí osvobození, tak je to docela úspěch. Docela bych řekla, že se začíná zlepšovat účast, když si připomínáme 17. listopad, naše novodobé dějiny. Chodí více lidí středního věku a mladí, těch starších zas až tak moc nechodí. A rok od roku se to trochu zvyšuje, ale taky to není žádný zázrak. Letos tam bylo asi 120 lidí.“ (2/15-23)

„Akce, které jsou pietního charakteru – tak ta účast je slabá. Je to velmi slabé. Chodí lidé, kteří si pamatují...války nebo holocaust.“ (3/17-18)

„Děláme též pietní akce. Ale tady je škoda, že je fakt malá účast. To je škoda.“ (4/30)

Lze sledovat obecný trend společnosti k menšímu zájmu o historii a dějinné souvislosti. Přesto si pracovníci veřejné správy uvědomují význam těchto akcí, jak pro uchování „paměti národa“, tak pro vzdělávací rozměr:

„...veřejná správa by se k tomu měla postavit, měla by se k tomu hlásit a uchovávat to...osvětu občanům. Je to o tom, že by se nemělo zapomínat, na osvobození, na Den československé státnosti – při této příležitosti oceňujeme občany města...je to významný večer pro občany i veřejnou správu...“ (4/33-36).

Návštěvnost divadelních představení je, zdá se, výrazně spojená s popularitou účinkujících: „jak jsem si všimla, táhnou...no, jména. Známost, popularita, věhlas.“ (4/27-28), což potvrzuje třeba velký úspěch koncertu Jarka Nohavici (4/29). Ale ani popularita nezaručuje, že účast bude taková, jakou si pořadatelé představovali: „Kupodivu, teď se překládal termín divadelní hry Slováckého divadla 'Jak je důležité mít Filipa', protože byl malý zájem. Je to velmi dobré divadlo...“ (1/45-47). A vzhledem k tomu, že kultura a osvěta by

měla patřit do ohniska zájmu veřejné správy, neodrazuje občasný komerční neúspěch její pracovníky od vynakládání snahy i do této oblasti. Důvody vysvětluje jeden z respondentů: „...protože jsme organizace města a nejsme svým způsobem komerční subjekt, který by musel dělat jen to, co se mu rentuje...takže se snažíme dělat...klasiku, vážnou hudbu, koncerty – to co žádný byznys nepřinese. Snažíme se, aby spektrum bylo široké.“ (5/39-44). Tento přístup potvrzují i jiní respondenti: „Máme třeba i jazzová setkání pro fajnšmekry, kde je ale účast jen patnáct, dvacet nebo třicet lidí.“ (3/36-37), „Kino funguje jednou za čtrnáct dní, v sobotu je filmový klub, kde pan F. promítá pro fajnšmekry...“ (6/49-50).

Velkou návštěvnost naopak slibují akce spojené s širokou nabídkou zábavy, atrakcí a služeb: „...akce, které jsou s kulturním programem, na náměstí, kde jsou stánky, program, občerstvení, tak tam jsme velice spokojení...až si někdy říkáme, že...že je to až moc, že už se tam nedá ani pohnout.“ (3/19-21).

„Velký úspěch měly 'Letní slavnosti', protože ty byly vlastně třídení. Konají se v létě, takže o to byl velký zájem, akce se konaly venku.“ (1/31-32), k čemuž jistě přispěla rozmanitá nabídka programů. Jiný respondent k této akci poznamenává: „A tak v podstatě na všech místech města probíhaly různé akce. Každý si mohl přijít na své. Bylo to zaměřené na děti, mládež i dospělé. Byly to letní slavnosti. I v rekreační oblasti se odehrávaly akce, takže voda-hudba-zábava.“. Podobně pozitivně hodnocenou účast měla následující akce, která potvrzuje, že pestrost nabízené zábavy přímo souvisí s oblibou u veřejnosti: „jsou to vlastně pivní slavnosti, nádherná akce – psovodi, hasiči, chlapi z Army klubu...měli jsme dovezená i vojenská auta, V3S-ky... kolotoče pro děti.“ (6/20-22).

A že návštěvnost lidí neovlivňuje pouze léto, dokládá vyprávění respondentky: „Dělali jsme si na webových stránkách anketu, která z akcí se nejvíce líbila. A vyšlo rozsvěcování vánočního stromu.“ (6/38-39)

Ale i jiné akce vykazují dobrou návštěvnost – spojuje je skutečnost, že jsou ve své podstatě zacílené na určitou zájmovou skupinu (sportovci a jejich rodinní příslušníci, seniři, lidé se zájmem o kulturu jiných národů, školáci apod.): ocenění sportovců roku (1/28), některé sportovní akce (6/44), různé tematické besedy (4/25), pořady pro seniory (3/39-40), koledování tří národů (1/37), festival filmů (1/36).

Návštěvnost ovlivňuje ale také finanční stránka, například výše vstupného: „určitě je to ovlivněné i výší vstupného. Když si vezmeme koncert v Domě kultury, koncert nějakého umělce, tak je tam třeba sto lidí, zatím co na náměstí jsou tisíc i dva tisíce lidí. Je to

ovlivněné i krizí.“ (3/23-25). To potvrzuje i další respondent: „...spíš je problém, že na komerčních akcích, kde se má platit vstupné, tak tam se i stalo, že se nějaká akce musela zrušit, protože byl malý zájem.“ (1/44-45).

A v neposlední řadě návštěvnost ovlivňuje spádovost města vzhledem k okolním obcím. Zcela konkrétně situaci popisuje jeden z respondentů: „Výhodou je, že nechodí jenom místní. My jsme tady na křižovatce, je tady spádová oblast... Máme výhodu, že jsme tady křižovatka a navštěvují nás hodně. V rozsahu deseti, patnácti kilometrů je zde aglomerace čtyřiceti tisícová, jsou tu větší města: ...“ (5/28-32).

5.1.3 Poptávka po kulturních akcích

Ukázalo se, že z pohledu respondentů převažuje poptávka po kulturních akcích pro mladé: „Já co slyším, i co si myslím, tak chybí programy pro mladé lidi.“ (4/43-44), zmiňují se hudební vystoupení: „...po akcích, které jsou spíše pro mladší skupiny, nějaké koncerty moderní hudby...“ (1/57-58), „koncerty hvězd, jak je třeba Ewa Farna“ (3/30). Jeden z respondentů vystihl, proč chybí právě akce pro mladé, ti totiž rychleji reagují na nové trendy: „Ovlivňuje to mladá generace, která hned reaguje...“ (5/37-38).

Často v uspokojení poptávky stojí špatné zázemí a zastaralé technické vybavení: „Mladí by chtěli dělat velké akce na kulturáku, ale on nemá vlastně žádné zázemí, žádnou kuchyňku, zázemí pro umělce.“ (6/48-49), „...protože to zázemí...je takové slabší...na promítání filmů a taky výběr filmů...protože nemají už odpovídající techniku...protože různé filmy jsou na různých nosičích, a to se pak tady hrát nedá...“ (1/54-56). Řešení by však mohlo být finančně velmi nákladné: „...kdyby tam bylo občerstvení, kdyby tam byla pohodlná sedadla, prostě všechno tohle...“ (1/63-64). Na druhou stranu však obce někdy nedokážou využít vlastního potenciálu: „...ten sál co má kulturní dům, je na tom kapacitně tak dobře, že si myslím, že by mohl přilákat diváky a posluchače právě třeba ze Zlína. Protože když vezmu sál Masters of Rock, tak je v tomhle horší.“ (1/65-68)

Otázkou je, nakolik je tato poptávka objektivně zjišťována. Jedna z respondentek argumentuje: „Ale pozor! Mladí lidé volají po tom, že by chtěli jít na kulturu, ale je třeba vědět, co vlastně chtějí. To je jako když jdete s výrobkem na trh, musíte vědět, po čem lidé touží. Musí se vědět, s čím se prorazí, co lidé chtějí...udělat atraktivní obal. Takže to chce průzkum.“ (4/44-47) a zdůrazňuje: „Je to opravdu o tom, že se musí říct, co tu vlastně chybí.“ (4/48).

Poptávka po kultuře, ale ne tak intenzivní, je i z řad starších občanů: „*Já osobně si myslím, že je poptávka po pořadech pro starší generaci, které tady možná trochu chybí. Nějaká ta dechovka, nebo něco takového. Nějaký dixieland pro ty šedesát a výše.*“ (2/54-56).

Závěrem této části uvádím zajímavý postřeh jedné z respondentek:

„*Já si vám osobně myslím, že tu nechybí jako takhle nic. Že nabídka je opravdu pestrá a že spíš záleží na tom, abych si vybrala. A abych měla peníze, když už na něco chci. Možná je to hodně o lenosti, když lidé nechodí. Když se jim nechce.*“ (2/59-61).

5.1.4 Dílčí shrnutí

- Nabídka akcí, kterou zajišťují, organizují a realizují útvary veřejné správy Zlínského kraje, je velmi pestrá a rozmanitá.
- Nejmenší účast vykazují pietní a vzpomínkové akce.
- Průběžně dobrá účast je na divadelních představeních, koncertech vážné i populární hudby, cestopisných přednáškách a besedách. Stejně tak jako na akcích určených pro specifické skupiny – například sportovce, seniory, školáky.
- Vysokou účast mají velké akce pro širokou veřejnost, které nabízejí zajímavý program, širokou nabídku atrakcí a služeb.
- Účast na akcích mohou ovlivňovat z pohledu pořádajících spádovost pořadatelské obce, z pohledu potenciálních návštěvníků vstupné a v této souvislosti i málo zmiňovaná lidská vlastnost – lenost.
- Poptávka je zejména po kulturních akcích pro mladé (filmy, hudba), méně již pro seniory.
- Předpokladem pro zjištění poptávky je kvalitní průzkum.
- Součástí širšího pojetí kultury je i sport.

5.1.5 Podněty pro andragogiku

Z andragogického hlediska jsou možnosti působení zejména u akcí, kde by bylo žádoucí oslovit nové návštěvníky. Andragogika může nabídnout teoretickou základnu pro vytvoření kreativní a atraktivnější formy pietních a vzpomínkových akcí, a to třeba způsobem, jakým se o to snaží jedna z respondentek: „*Udělalí jsme takový happening, takový pokus. Tak třeba příští rok to přitáhne víc lidí, protože jsme tam dělali takové různé novin-*

ky – rozdávali jsme placky s vlajkou a zpěvníček, zpívali jsme Krylovy písničky při kytáře. Našli jsme vydání starých novin, tak jsme si to díky nim tak trošku osvěžili.“ (2/23-26).

5.2 Vzdělávání veřejnosti k dialogu a toleranci

Tato část analýzy je pojata poměrně široce. Vychází z odpovědí na celkem sedm tazatelských otázek. Vycházel jsem z předpokladu, že respondenti budou odpovídat tak, že se jednotlivé výroky budou prolínat a budou na sebe navazovat. Tento předpoklad se mi potvrdil.

5.2.1 Vzdělávací složka v kulturní činnosti

Většina respondentů se shoduje, že význam vzdělávací složky je v kulturní činnosti důležitý: „Význam to má velice důležitý. V každé akci si najdete vzdělávací složku, ať už se jedná o film, o divadelní představení... Vždycky si tam něco najdete.“ (4/67-68). Respondenti zmiňují, že kultura má sama o sobě vzdělávací charakter: „ona samotná kulturní akce už v sobě skrývá vzdělávací rozměr“ (3/72), „Sama kultura má v sobě vzdělávací prvek. Je to vzdělávací proces...“ (4/68-69). Vzdělávací záměr je však nutné realizovat citlivě a nenásilně, protože jak uvádí respondentka: „Přímé působení vzdělávání je v kultuře specifické. Jde o tu reflexi na danou akci.“ (4/70). To znamená, že by se vzdělávací rozměr dané akce měl týkat jejího obsahu, aby návštěvník neměl pocit, že přichází na školení – „...určitě se to nesmí do akce dostávat tak, aby to bylo násilné, prvoplánové. Aby člověk nepřišel vlastně na školení nebo na něco takového...“ (1/72-73). Vhodná forma vzdělávání v kulturní akci se dá uskutečnit výběrem témat, osobností nebo uspořádáním závěrečné diskuse: „...přemýšlet o tom, co lidem nabídnout nebo aby z toho měli i něco víc“ (1/74), „...ve volbě interpretů, témat.“ (1/78). O skutečnosti, že volba hostů diskuzí a přednášejících skutečně výrazně ovlivňuje výsledný dojem i kulturní přínos, jsou respondenti přesvědčeni. Respondentka popisuje reakci školáků z přednášky s paní, která přežila koncentrační tábor v Osvětimi: „...jakmile ta přednáška skončila, šli z ní...dojati, vzalo je to. Bylo na nich vidět, že to v nich zůstane.“ (3/53-55) a dodává: „To je nad různé poučky. Mají to v duši a už to tam mají na celý život.“ (3/61-62). Jiný respondent podobně popisuje dojmy z přednášky se stejným tematickým zaměřením: „...jsme měli besedu s paní Fantlovou, což je paní, která přežila koncentrační tábor...a mělo to velký úspěch. Ale nevím, jestli to nebylo spíš v té osobě, co přišla... Protože, kdyby tam přednášel někdo jiný – školsky, tak by to asi ten velký úspěch nemělo.“ (1/79-82).

Vzdělávací prvek přirozeně obsahují přednášky, cestovatelské besedy, vzdělávací pořady, filmové festivaly a různá setkávání účinkujících z cizích zemí - „...*pro veřejnost mají výchovný rozměr nebo poznávací takové akce, kde se setkávají účinkující a interpreti z jiných zemí. Protože se seznámí s jinou kulturou.*“ (1/86-87), ale také vzpomínkové a pietní akce – „*Vzpomínkové akce s sebou nesou poznávání historie.*“ (6/58-59). Celou problematiku jedna respondentka výstižně shrnuje takto:

„Pokud se tady pozvou Screammers, tak je to vyloženě o tom, že se jdu bavit, odreagovat. Tam opravdu nečekám, že si odnesu nějaké úžasné vědomosti. Pokud půjdu na filharmonii, očekávám kvalitní provedení nějakého díla a tam by mě i potěšilo, kdyby moderátor řekl něco víc k tomu dílu. Že by mě osvěžil paměť, nebo pokud hrají něco, co neznám, že by mi připomenul...víc o tom díle...“ (2/68-74)

a pokračuje: „...*někteří sice řeknou, že je jim to jedno, ale když už tam sedí a poslechnou si to, tak vždycky nějaké zrnko utkví.*“ (2/75-76).

5.2.2 Propagace dialogu a tolerance v širších souvislostech

Z rozhovorů s respondenty vyplynulo, že zaměstnanci veřejné správy si jsou vědomi při výkonu své práce významu dialogu a tolerance, a to jak směrem k veřejnosti, tak z pohledu interního:

„...pro nás je komunikace úplně klíčová, protože jsme orgán veřejné správy, to znamená, že naše služby jsou orientovány pro veřejnost...Tak jednak musíme komunikovat mezi sebou, protože činnosti jsou rozděleny do menších útvarů a pokud ty nebudou komunikovat nebo by spolu vzájemně nekomunikovaly, tak samozřejmě ten výstup by pak byl špatný nebo žádný. No, a protože poskytujeme služby veřejnosti, tak kdybychom nekomunikovali s veřejností - jednak nás k tomu samozřejmě nutí zákony, že musíme informovat a komunikovat - ale i kdybychom to nedělali, tak bychom se úplně míjeli účelem. Protože my máme sloužit občanům, sloužit obyvatelům města, návštěvníkům. Potřebujeme s nimi komunikovat, potřebujeme zpětnou vazbu, potřebujeme vědět, co po nás chtějí, jaké jsou jejich představy... Takže určitě je to důležité.“ (1/128-139),

„...dialog je určitě důležitý. Velmi důležitý. Dovede předejít různým nedorozuměním. A když spolu mluvíte, vyřeší se spousta věcí.“ (2/179-180),

„...pracovníci kultury, školství i vlastně sociálních služeb, jsou lidské zdroje – poměrně vysoce profesionální – a...**dialog je jejich práce.**“ (4/99-101).

Vzájemné vztahy na pracovištích veřejné správy, tak jako na všech jiných pracovištích, ovlivňuje otevřenost dialogů a projevená tolerance. Názory respondentů to potvrzují: „*Myslím, že je velmi důležité schopnost tolerance v sobě mít.*“ (6/91), „*Člověk se musí naučit brát i z kritiky, aby se mohl stále zlepšovat. I to je důležité. Umět brát i z kritiky.*“ (6/94-96).

Kvalita a intenzita vztahů na pracovišti je do značné míry ovlivněna i velikostí úřadu, kde respondenti pracují. Což demonstrují dva odlišné postřehy: „...z 95 % se známe osobně, fungují tu spíš nadstandardní vazby a vztahy.“ (5/94-95), v protikladu k:

„*No my už se právě moc neznáme, už je nás opravdu hodně. Takže ten kontakt, který tu byl kdysi, když jsem nastoupila a bylo nás 80, tak to jsme se opravdu dost dobře znali, protože jsme i dělávali různé akce, které nás stmelovaly. Teď už pozvat někam 200 lidí je problém, a když můžeme někam jít všichni, tak tam přijde třeba 20 lidí. Takže ten kolektiv už nestmelíte. Takže k některým kolegům prostě přistupujete jako k neznámému člověku – nepopsaný list. Já když mám nějaký problém, který potřebuju řešit s někým jiným, s nějakého jiného odboru, tak si vezmu telefonní seznam...koho tam z nich znám...a vyberu si někoho, s kým se mi dobře komunikuje. Anebo jdu za někým, že bych potřebovala vyřešit to a to s jeho kolegou, ať mě navede. Opravdu to jdu takhle udělat.*“ (2/188-196).

Respondenti si nepřipouští, že by na pracovišti mohli vzniknout projevy netolerance kvůli tělesnému hendikepu (1/105), sexuální orientaci (2/207) nebo etnickému původu: „*Já myslím, že u nás by problém s tolerancí vůbec nebyl. Vozíčkář...třeba, máme tady kolegu, romského strážníka – je to velice příjemný kluk. To přece vůbec není o tom, že je Rom. Když jsme na večírku, bavíme se, tančíme... Nevím o žádných problémech.*“ (3/95-97), „*Tady u nás, na úřadě, se o netoleranci nedá vůbec hovořit...vozičkáři, Romové, lidé po výkonu trestu, ne opravdu mě nenapadá problém...*“ (4/109-110).

Zajímavý byl postřeh jednoho z respondentů, který ve zmiňované souvislosti vzpomenu islámské náboženství (1/164). I v tomto případě projevil respondent ochotu k dialogu a projevoval se tolerantně: „*Já si za sebe dovedu představit, že je to řešitelné, jak právně, tak...já osobně bych s tím neměl problém - s jedinou výjimkou, já myslím, že žádná odlišnost se nesmí negativně odrazit na plnění pracovních povinností. Takže, pokud si pře-*

ba člověk, který se potřebuje čtyřikrát denně modlit, odpracuje za týden 40 hodin, pokud tím nebude postižena jeho práce a neovlivní to práci směrem ke klientům – myslím, že není problém najít tomu člověku soukromí, vytvořit prostor pro přestávku...“ (1/169-174).

Jedenkrát zazněla kritická připomínka k projevu skryté netolerance u spolupracovníků: *„Byla tu výstava fotek, velkých, s romskou tematikou. A tam jsem zaslechl...ale ono to neovlivnilo pořádání té výstavy - rozhodlo se, že to bude umístěno v úřadu a bylo...tak u některých zaměstnanců padly věty, proč se na to mají dívat... Byly to portréty Romů, tematika byla orientovaná na ně.“ (1/112-115).*

O tom, že dialog a tolerance hraje klíčovou roli v plnění funkcí veřejné správy a uspokojování požadavků občanů, jsou respondenti přesvědčeni: *„...je to hlavně o komunikaci. Musíme být komunikativní. A tolerantní.“ (6/104-105), „Pokud jde o toleranci, ta je důležitá pro to, že my jako orgán musíme vystupovat ke všem rovně, nediskriminačně, prostě naší povinností je tolerance. Ta jde ruku v ruce s nediskriminací, podvědomě by někdo mohl někoho znevýhodňovat, to by bylo špatně.“ (1/196-198).* O opravdovém lidském přístupu jsem byl přesvědčen u respondentky, která se vyjádřila takto: *„...klient odtud musí odejít uspokojen. A ne nespokojený nebo rozčilený...Když tu kolega není, tak musím vysvětlit, proč tu není...Otipnout toho člověka, jestli mu stačí říct, že tady bude kolega za hodinu, že se stačí za hodinu vrátit nebo musím tomu člověku vysvětlit víc, vzít si kontakt... Provést hlubší výslech toho, co chce, jestli mu může pomoci někdo druhý...Někdo potřebuje to teplejší slovo, někdo je opravdu konstruktivní a stačí mu říct, není tady – bude zítra...A je uspokojený a neodchází naštván.“ (2/226-237).* A další respondentka dodává: *„Já kolegyním říkám: „Nemusíte člověku vyhovět, ale musíme se k němu hezky chovat.“ Snažit se vyhovět, usmát se... To je důležité. Komunikovat s tím člověkem...hlavně se k lidem musíme, jako veřejná instituce, umět chovat...jsme tady pro ně, je to náš cíl.“ (3/102-106).*

5.2.3 Dílčí shrnutí

- Vzdělávací složka kulturní akce je důležitá.
- Intenzita vzdělávání by měla být úměrná záměru a formě kulturní akce.
- Na výsledné kvalitě vzdělávací složky kulturní akce se podílí výběr témat a interpretů.

- Komunikace, dialog a tolerance jsou klíčové pojmy při výkonu veřejné správy, jak uvnitř organizace, tak navenek.
- Kvalitu a intenzitu vztahů na pracovišti ovlivňuje počet spolupracovníků.
- Míra tolerantnosti v organizacích veřejné správy je vysoká.
- Při komunikaci organizace veřejné správy s občanem je důležitá vstřícnost, komunikativnost, tolerantnost.

5.2.4 Podněty pro andragogiku

Jedním z cílů andragogiky je zvýšení kvality profesního vzdělávání u dospělé populace. Andragogové předpokládají, že díky jejich edukaci může profesní vzdělávání obohatit člověka o nové informace, rozšířit nebo prohloubit jeho profesní znalosti. Předpokládají, že se edukace promítne také do formulování názorů, postojů a celkového rozvoje osobnosti jedince.

Existuje mnoho kurzů zaměřených na komunikační dovednosti, asertivní jednání či vedení dialogu. Podstatou komunikačních kurzů stále zůstává ochota k sebeformování a sebeutváření. Je důležité umět a chtít získané znalosti a informace „zvnitřnit“ – třeba způsobem, který zachycuje myšlenka jedné z respondentek:

„My vlastně musíme být tolerantní, nejen protože se to očekává, ale protože chceme!“
(4/107-108)

O takový důkaz „zvnitřnění“ andragogika usiluje. Milan Beneš (2008, s. 38) v této souvislosti uvádí: „Pokud ale teorie pronikne do praxe praktiků a do myšlení účastníků a jejich okolí, nějakým způsobem tuto praxi mění. Za tím následuje i další modifikace teorie, již proto, že změny praxe nikdy nejsou jen výsledkem aplikace teorie.“

Jako stěžejní podnět pro andragogiku vnímám, v této části výzkumu, využití teorie andragogiky pro maximální zhodnocení kompetencí lektora, zvolených metod a organizačních forem vzdělávání při přípravě kurzů zaměřených na komunikaci a na propagaci dialogu a tolerance.

5.3 Potřeby vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci

Vzhledem k zastávaným pracovním pozicím respondentů jsem předpokládal, že jsou obeznámeni s pojmem andragogika a proto jsem jej zahrnul do otázky, která je v tomto případě podotázkou specifickou, nikoliv tazatelskou. Specifickou otázku jsem záměrně nečlenil. Naopak jsem ji vystavěl ze dvou podotázek, aby respondenti mohli otázku uchopit z jakéhokoliv úhlu. A aby měli pocit svobody, jak s tématem otázky naloží. Tazatelské otázky by byly a priori návodné. Tento postup se osvědčil. Pro tuto část výzkumu bylo charakteristické, že respondenti uváděli odlišné potřeby. Pouze ve dvou případech se respondentky tematicky přiblížily.

5.3.1 Kvalita při povinném vzdělávání

V prvním rozhovoru respondent za jednu z potřeb vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci označil kvalitu vzdělávacích produktů:

„Tak určitě by měli být studenti ze školy vybaveni jakýmsi vnitřním přesvědčením, že dialog a tolerance jsou potřebné. To je také důležité. To vnitřní přesvědčení. Pak se snáze aplikuje do praxe. Myslím si, že andragogika má velké pole působnosti právě ve veřejné správě, protože tam je vzdělávání povinné, ze zákona... Andragogika by mohla pomoci, aby to vzdělávání mělo smysl, aby to nebyla jen formální věc, abychom si jen neodškrtávali záležitosti, ale aby každé školení, každá vzdělávací akce, aby měla nějaký přesah, smysl.“ (1/202-211).

5.3.2 Vzdělávání v komunikaci

Respondentky druhého a třetího rozhovoru se v uvedených potřebách vzdělání k dialogu a toleranci tematicky přiblížily. Uvádí, že potřebou již výše zmiňovaného vzdělávání jsou kurzy zaměřené na komunikaci a kurzy využívající znalosti aplikované psychologie:

„Chtělo by to taková školení, kde bychom se učili...být nad věcí. Zachovat si profesionalitu, klid, to už není tolerance, ale odstup. Ne od člověka, ale od problému.“ (3/114-116)

„Chybí mi přístup k člověku. Třeba teď v nemocnici jsem si všimla, jak oslovují ty paní: babičko, a jim to opravdu, ale opravdu nedělá dobře. Někomu to nevádí, stačí mu, když jsou na něj lidé milí, ale někomu to bytostně vadí. Prostě kurs jednání s lidmi, něco takového, na všech úrovních - u lidí, co pracují s lidmi. Jak vystupovat, jak se chovat

k lidem...třeba... i co dělat, když na to nemá člověk zrovna sílu - být vstřícný...Kurzy, které by naučily, jak jednat s lidmi, jak ovládat své emoce v rozhovorech, které třeba nejsou příjemné...Aby to člověku nezevšednělo, že se má k lidem chovat slušně. Možná formou nějakých kurzů...dělat je, aby se lidi poznali...jako - sami sebe, kde mají rezervy... Tak - to by byla výzva pro andragogiku!“ (2/244-255)

5.3.3 Znalosti fundraisingu

Velmi racionální a pragmatický přístup k dané problematice se skrýval v odpovědi respondentky čtvrtého rozhovoru, která upozorňuje na potřebu fundraisingových znalostí:

„No, myslím si, že ať chcete nebo nechcete, tak nakonec v praxi stejně narazíte na finance. Takže zaměřit se u absolventů na sponzoring. Umět najít vícezdrojové financování. Protože kulturní akce - to je velice specifické! Vy je budete umět zrealizovat, budete je umět zajistit umělcem, dokonce vás napadne, jak to v uvozovkách prodat veřejnosti, a vy sám budete vědět a budete přesvědčen, že je to zajímavé...a pak s tím financováním je problém. Kultura nikdy nebude úplně výdělečná. Vždycky bude závislá na nějaké podpoře...aby uměli dokázat, že jsou natolik schopní, že tu akci i vícezdrojově odfinancují...I mimo rozpočet umět ty peníze najít. Řekněme si na rovinu, že peníze prostě chybí a nejsou...Finance – to je veliký problém kultury!“ (4/121-134)

5.3.4 Praktické dovednosti

V pátém rozhovoru zaznělo volání po sblížení teorie s praxí, po tom, aby byli absolventi, například andragogiky, schopni teorii aplikovat v praxi:

„...organizačně zajistit nějakou větší akci. Akci, která vyžaduje ubytování, dopravu, včetně personálu, nějaké agendy v komunikaci, když je to na více místech...naučit se vlastně zkušenost, jak pořádat nějakou tu větší akci, ale ono to třeba praxe ukáže. Ale na modelové situaci se dá také hodně naučit... Chtělo by to, aby to mělo nějaký přímý výstup, třeba manuál celé té akce, informace pro pořadatele, kdy každý má na starosti to svoje, svůj soubor... Jak jsou přičlenění lidi. Celé to umět řídit a koordinovat...“ (5/137-143),

a byli schopni spolupracovat v týmu: *„...mladí lidé jsou spíš sólisté, ale měli by se učit víc té týmové spolupráci, spolupracovat na akcích, pracovat pro tým...Úkoly se proberou, odškrtají, změni... Je zapotřebí, aby získali, nebo se učili, řídicí a operativní zkušenosti. To jaksí musí ti, kteří jsou odborníci na vzdělávání, zjišťovat, v čem je potřeba vzdělávat, co praxe potřebuje. Ano, umět zjistit, co je potřeba.“ (5/148-152)*

5.3.5 Znalosti etiky

V šestém rozhovoru se respondentka pozastavila nad neznalostí etiky. Obhajovala potřebu její znalosti při práci ve veřejné správě, a měla pro to dobré důvody:

„...etika. Víte, zaměstnanci státní správy by měli mít znalosti na tomto poli. To už se nikde samostatně neučí, na školách, nikde. Jakoby se předpokládala znalost. Ale ono to tak není. Etika zahrnuje i dialog a toleranci. Znalost etiky dopředu, jakoby automaticky, předpokládá toleranci a komunikativnost. To si myslím, že by se mělo víc dostat do povědomí lidí. Teď se to neakcentuje, jako by byly jenom peníze... Ale má to širší souvislosti. Lidí se k sobě budou chovat jen tak, jak budou umět!“ (6/109-114)

5.3.6 Dílčí shrnutí

Každý z respondentů prakticky vytvořil vlastní kategorii potřeb vzdělávání dospělých. Tyto kategorie jsem srovnal s obsahem studia oboru Andragogika v profilaci na řízení lidských zdrojů v neziskovém sektoru na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Tímto způsobem došlo k přímému porovnání potřeb praxe a využitelnosti teorie.

Porovnání je pro větší přehlednost uvedeno v Tabulce č. 3, která heslovitě shrnuje, jaké jsou potřeby vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci pohledem respondenta, a jaké předměty tuto poptávku uspokojují.

Výuka andragogiky na univerzitě zcela pokrývá nároky na zajištění kvality při povinném vzdělávání a na komunikační dovednosti. Znalost fundraisingu je pokryta jedním stěžejním předmětem a obsahem předmětů vztahujících se k neziskové sféře, ale požadavky praxe se zdají vyšší.

Respondent, který zmiňoval nutnost propojení praxe s teorií, měl vizi dlouhodobější spolupráce (například spolupráce univerzity s jednotlivými institucemi veřejné správy). Z důvodu začlenění studenta do kolektivu, z důvodu spolupráce na konkrétním projektu, včetně přímého výstupu, například v podobě manuálu. Výuka etiky není podchycena žádným samostatným předmětem, byla zmiňována v předmětech základy psychologie a vybrané problémy sociální komunikace.

Tabulka č. 3: K dílčímu shrnutí

Diagnostikovaná potřeba vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci respondenty:	Předmět uspokojující potřebu u absolventů oboru andragogika na UTB ve Zlíně:
Kvalita při povinném vzdělávání	Tvorba vzdělávacího programu Lektorské dovednosti Profesní andragogika
Komunikační dovednosti	Základy psychologie Vybrané problémy sociální komunikace Psychologie práce a řízení
Znalost fundraisingu	Fundraisingové techniky a postupy
Praktické dovednosti	Projektové řízení Manažerské dovednosti
Etika	-

6 INTERPRETACE DAT

Poptávka veřejnosti po kultuře je velmi těžko zjistitelná veličina. V reálném životě ji dokonce ani velcí poskytovatelé kultury, jako jsou organizační složky měst v různých podobách (kulturní a vzdělávací střediska, muzea, knihovny atd.), nijak systematicky nezjišťují. Zabývá-li se v této práci otázkou potřeb vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci, musím nejprve vycházet z nějakých dat. Z dat, která by vypovídala o požadavcích dospělých na typy kulturních akcí. Z požadavků by se mohly vybrat ty akce, u nichž lze rozšířit prostor pro propagaci dialogu a tolerance, je-li to žádoucí.

Proto je v první řadě nutné zvolit metodiku výzkumu poptávky veřejnosti po kultuře a v pravidelných časových úsecích provádět šetření. Výsledky jsou pak podkladem pro rozhodování, jak v oblasti finanční, tak v oblasti přípravy, organizačního zajišťování a logistiky, a v neposlední řadě v oblasti osvětové. Tento typ výzkumu by šlo realizovat využitím internetového portálu města, dále formou dotazníku zveřejňovaného v tiskovinách, letácích nebo časopisech vydávaných městem. Jinou možností je forma veřejné ankety, která by byla zajištěna dobrovolníky zjišťujícími poptávku po kultuře a požadavky veřejnosti na kulturní činnost příslušných veřejnosprávních útvarů. Podstatné je, aby metodika byla jednotná, pravidelně a kriticky vyhodnocovaná. Je nutné přihlídnout ke skutečnosti, že komerční úspěch není primární záměr kulturní akce pořádané veřejnou správou. Výsledky výzkumu poptávky je nutné zpětně poskytnout veřejnosti, aby vznikala vzájemná interakce mezi požadavky veřejnosti a pořadatelskými možnostmi veřejné správy. Nabídka kulturních akcí, které se nabízí ve Zlínském kraji, je pestrá, jak z hlediska jednotlivých obcí, tak z pohledu celého regionu. Musíme si však všimnout následujícího:

- Poptávka po kultuře není systematicky zkoumána.
- Praxe potřebuje výzkum poptávky po kultuře.
- Důvody takového výzkumu: finanční, manažerské, logistické, plnění služby občanům, zjišťování pro dlouhodobé plány rozvoje obce.
- Náležitosti takového výzkumu: dostupnost, pravidelnost, standardnost, zpětná vazba.
- Komerčnost by neměla být primárním hlediskem akcí veřejné správy.
- Mnohé z akcí přirozeně obsahují prvek propagace dialogu a tolerance, tyto prvky lze posílit.

Vzdělávání veřejnosti k dialogu a toleranci probíhá na pracovištích veřejné správy přímo, nepřímo i zprostředkovaně.

- Přímou - nutností komunikace mezi jednotlivými pracovišti, komunikací mezi spolupracovníky. (Zaměstnanci veřejné správy jsou také veřejnost.)
- Nepřímo – dodržováním profesionality. Ale také projevenou vstřícností, ochotou a snahou vyhovět, vhodným způsobem odmítnutí apod.
- Zprostředkovaně – veřejná správa pořádá nebo se podílí na pořádání kurzů, vzdělávacích a osvětových akcí, které zohledňují význam dialogu a tolerance.

Výzkum potřeb vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci u veřejnosti byl omezen zaměřením na instituce veřejné správy. Výsledky lze proto interpretovat a zobecňovat pouze v této rovině. Rozšiřujícím faktorem byl na druhou stranu kvalitativní přístup výzkumu. Každý z respondentů prakticky vytvořil vlastní kategorii potřeb vzdělávání dospělých. Pouze ve dvou případech se respondentky tematicky přiblížily. Každou z kategorií jsem srovnal s obsahem studia oboru Andragogika v profilaci na řízení lidských zdrojů v neziskovém sektoru na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně.

Specifikace potřeb vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci:

- Zajištění kvality při povinném vzdělávání
- Realizování kurzů zaměřených na komunikační dovednosti
- Znalost fundraisingu
- Potřeba propojení teorie s praxí
- Zprostředkovat znalost etiky

Kvalita při povinném vzdělávání je obsahem předmětů: Tvorba vzdělávacího programu, Lektorské dovednosti a Profesní andragogika. Cílem předmětu **Tvorba vzdělávacího programu**³ je vedení studentů k porozumění dílčím fázím projektu a jejich vysvětlení tak, aby uměli vytvořit vzdělávací modul na zvolené téma za použití jeho základních charakteristik. Cílem předmětu **Lektorské dovednosti** je seznámit studenty s principy vzdělávání dospělých, s technikami a metodami používanými ve vzdělávání dospělých, s požadavky na kompetence lektora vzdělávání dospělých. Předmět **Profesní andragogika** má za

---

³ anotace všech předmětů čerpány z webu UTB [online], dostupné na: <web.utb.cz>

cíl zprostředkovat studentům poznatky z oblasti systematického vzdělávání pracovníků podniku, které se skládají z identifikace potřeb vzdělávání, plánování firemního vzdělávání pracovníků, a metod a organizačních forem vzdělávání.

Náplň kurzů zaměřených na komunikační dovednosti tvoří souhrn informací, které poskytují předměty: **Základy psychologie**, **Vybrané problémy sociální komunikace** a **Psychologie práce a řízení**. Cílem předmětu **Základy psychologie** je poskytnout studujícím základní teoretické poznatky a vymezení odborných pojmů z psychologie, a to především z oblasti psychologie obecné a psychologie osobnosti, včetně stručných informací z historie a metodologie psychologie. Seznamuje s charakteristikou současné vědecké psychologie, jejími možnostmi a limity. Předmět klade důraz na praktické využití psychologie v každodenním životě a na vzdělávání v oblasti psychologie pro současného člověka. Cílem předmětu **Vybrané problémy sociální komunikace** je představit studentům předmět, který tvoří nedílnou součást vysokoškolské profesionalizace budoucích andragogů. Jde o komunikativní přípravu, jejíž teoretickou-praktické základy jsou v tomto předmětu zakotveny. Disciplína je představena jako teoreticko-dovednostní předmět, který usiluje o jednotu základních teoretických poznatků o komunikaci a jejich bezprostřední aplikaci v dovednostním (skupinovém) nácviku nebo aktivním interpersonálním zpracováním zadaných úkolů. Předmět **Psychologie práce a řízení** je zaměřen na seznámení se základními psychologickými pojmy a teoriemi z oblasti psychologie řízení a vytvořit vědomostní základ pro účelnou aplikaci poznatků moderní psychologie v každodenní podnikatelské a manažerské činnosti. Vedle poznatků z obecné psychologie se předmět věnuje základním principům lidského chování, s individuálními rozdíly v pracovním chování, s faktory, které podmiňují úspěšnost v řídicí práci. Pozornost je věnována také metodám a technikám vedení lidí, vytváření efektivních pracovních skupin, motivaci osobního a skupinového rozvoje.

Znalost fundraisingu je obsahem předmětu **Fundraisingové techniky a postupy**, jehož cílem je získávání prostředků (hmotných i nehmotných) pro státní i nestátní neziskové organizace. Studenti se prakticky naučí jak ve fundraisingu postupovat, jak si vytvořit vlastní databázi dárců a jak volit správné fundraisingové techniky. Teoretická příprava studenta andragogiky na přímé požadavky praxe stran zajištění kulturní akce je zahrnuta například v předmětech **Projektové řízení** a **Manažerské dovednosti**. Cílem předmětu **Projektové řízení** je pochopit základy projektového řízení zaměřené na vyhledávání informací vztahujících se k poskytování státních i evropských dotací a grantů na podporu vědy, vý-

zkumu a tvůrčí činnosti, přípravu rozvojových a inovačních projektů, přípravu žádostí o granty a dotace. Předmětem, který předkládá znalosti týkající se problematiky základních manažerských rolí, a který usiluje o rozvoj manažerských dovedností studentů, jsou **Manažerské dovednosti**.

Výuce základům etiky prozatím není v žádném z předmětů oboru andragogika věnován prostor.

6.1 Doporučení pro praxi

Na základě kvalitativního výzkumu praktické části mé bakalářské práce navrhuji dvě doporučení. Jedno je směřováno k útvarům veřejné správy, které se zabývají kulturní činností. Z obecného hlediska jsou to u obcí I. stupně zpravidla celé obecní úřady, u obcí II. a III. stupně pak odbory školství a kultury nebo odbory školství, kultury a sportu apod. V rámci obcí II. a III. stupně se obvykle na kulturní činnosti podílí také různé organizační složky nebo organizace města, jako jsou například knihovny, kulturní domy, kulturní a vzdělávací střediska, městská kina, muzea, městské kluby či informační centra. Druhé doporučení směřuje k tvůrcům koncepce obsahu vzdělávání oboru andragogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně.

6.1.1 Doporučení útvarům kultury veřejné správy

Chceme-li zkvalitnit a rozšířit vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci v rámci kulturních akcí, které organizuje veřejná správa, musíme nejprve zjistit, jaká je poptávka po akcích toho typu. Z mého výzkumu vyplývá, že je nutné provést výzkum poptávky po kultuře a požadavků veřejnosti na kulturní činnost příslušných veřejnosprávních útvarů. To umožní výběr akcí, na které se potom může organizace soustředit při propagaci dialogu a tolerance. Rozlišuji v tomto případě přímou propagaci dialogu a tolerance, která vzniká záměrnou činností při realizování kulturní akce, například formou moderátorského vstupu, poskytnutím náhledu do jiné kultury v rámci představovaného tématu, vyzdvižením myšlenek daného projektu apod. A nepřímou propagaci, kdy kulturní akce nezáměrně akcentuje význam dialogu a tolerance, a teprve jejím sekundárním působením se tato témata zprostředkovávají. Příkladem nepřímé propagace je promítání Spielbergova filmu „Schindlerův seznam“, příkladem přímé propagace je potom instalování informačních panelů o hrdinech, kteří pomohli Židům za 2. světové války, v prostorách kina. Například o Nicholasi Wintonovi. Přímou propagaci by mohlo doplnit i krátké pojednání o režisérovi filmu vytištěné na

vstupence, který se natočením filmu snažil vyrovnat s pocity, které v něm „shoa“ (hebrejsky holocaust) zanechala.

Vzdělávání směřované k dialogu a toleranci se vhodně včleňuje do přednášek a besed, ale také do kulturních aktivit, které spojují umělce nebo účinkující z různých zemí. Bez výzkumu poptávky se však nelze programově na propagaci dialogu a tolerance podílet, protože nelze určit ani vybrat, které akce se obohatí zmíněným vzděláváním.

6.1.2 Doporučení Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně

Zlínská andragogika je nejmladším dítětem z rodiny andragogických pracovišť. Jako taková je nezatížená minulostí, ve smyslu orientace pracoviště či směřování vyučujících osobností. To umožňuje její plasticitu při formování své vlastní budoucnosti a směřování. V této souvislosti se jako zajímavost jeví skutečnost, že právě Zlín, díky Tomáši Baťovi a vlastně i jeho pokračovateli Janu Antonínovi Baťovi, byl v historii spjaté s firmou Baťa skutečným centrem vzdělávání a do-vzdělávání dospělých. V současné době je pro studium andragogiky ve Zlíně charakteristické prolínání vlivů české a slovenské andragogiky. Vzhledem k záběru Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, nabízející studium v oborech zdravotnických, sociálních i oborech zaměřených na veřejnou správu, má zlínská andragogika dostatečnou možnost inspirovat se těmito studijními obory a čerpat z nich. Je zde snaha obohatit následně výuku o zpětnou vazbu.

Z mého výzkumu vyplynulo, že náplň studia by mohla zahrnovat předmět, který by studenty seznámil se základy etiky a etikety. Lze namítnout, že vysokoškolský student bude v této oblasti přirozeně vzdělán – ale je tomu skutečně tak? Z vlastní zkušenosti pochybuji. Dalším doporučením, které vyplývá z analýzy dat získaných výzkumem, by bylo užší prolnutí teorie s praxí. Příkladem by mohla být spolupráce Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně s některými útvary veřejné správy. Například by se mohlo jednat o spolupráci studentů formou realizace výzkumu poptávky po kultuře a požadavků veřejnosti na kulturní činnost příslušných veřejnosprávních útvarů. Výstupem této činnosti by byla zjištěná data, ale také metodika k provádění výzkumu, teoretické zdůvodnění výběru výzkumné metody, evaluace dat jednotlivých obcí apod.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo poskytnout ucelené informace, které by naplnily její téma: Kulturní andragogika a vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci ve společnosti. Teoretická část práce shrnula z dostupných pramenů informace o pojmech kultura, dialog, tolerance a společnost. Představil jsem tři významná umělecká díla, která společnosti umožnila vést dialog v masovém měřítku a propagovala toleranci a tolerantnost. Jedná se o: kubistický obraz Guernica Pabla Picassa, slavný román Oliver Twist a nejznámější válečnou píseň Lili Marleen. Připojil jsem osobní reflexi na besedu, které jsem se v prosinci 2010 zúčastnil. Doufám, že se mi podařilo zprostředkovat pocit, který ve mně zanechala díky Zdence Fantlové a Helze Hoškové-Weissové.

Praktickou částí je výzkum zaměřený na potřeby dialogu a tolerance u společnosti. Výzkum byl, vzhledem k realizovatelnosti, proveden kvalitativní formou u pracovníků veřejné správy na pracovních pozicích: vedoucí oddělení kanceláře starosty; vedoucí odboru školství a kultury; vedoucí odboru školství, kultury a sportu; referentka odboru školství a kultury; pracovnice městského klubu a informačního centra; ředitel kulturního a vzdělávacího střediska. Respondenti byli velmi vstřícní. Měli výborné vyjadřovací schopnosti, měli velký rozhled a vyzařovala z nich přívětivá lidskost. Rozhovory s respondenty byly nejpříjemnějšími chvílemi v čase, který jsem věnoval této bakalářské práci.

Potenciál, který rozhovory mají, je velký. Z menší části je to dáno přípravou, kterou jsem věnoval studiu literatury před vlastním stanovením designu výzkumu, zvolenými sběrovými a analytickými metodami. Z větší části pak obsahovou kvalitou, kterou zajistili sami respondenti. Jejich schopnost prezentovat svoje myšlenky a dávat je do souvislostí byla inspirující. Rozhovory jsem v rámci této práce využil pouze částečně. Vzhledem k vytyčené základní výzkumné otázce, která přímo vyplývala ze zadání této bakalářské práce, jsem zvolil, domnívám se, vhodný design výzkumu, včetně metod sběru, analýzy i interpretace. Rozhovory by ale přinesly při plném využití designu zakotvené teorie zajímavé postřehy například k romské problematice nebo k vnímání tématu holocaustu.

Výstupem výzkumu je interpretace dat v širších souvislostech a doporučení pro praxi, které je směřováno nejen k organizacím a útvarům veřejné správy, ale také k Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- ALBRIGHTOVÁ, Madeleine, 2006. *Mocní a všemohoucí*. Praha: Práh. ISBN 80-7252-151-9.
- BALVÍN, Jaroslav, 2012. *Pedagogika, andragogika a multikulturalita*. Praha: Radix. ISBN 978-80-86798-07-3.
- BECKETTOVÁ, Wendy, 2002. *Toulky světem malířství*. Vyd. 4. Praha: Fortuna Print. ISBN 80-7321-260-9.
- BENEŠ, Milan, 2008. *Andragogika*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2580-2.
- BLECHA, Ivan, 2004. *Filosofie*. Vyd. 4. Olomouc: Nakladatelství Olomouc. ISBN 80-7182-147-0.
- BOHM, D., D. FACTOR a P. GARRETT, 1991. *Dialogue – a proposal*. [online] Bohm, Factor and Garrett © 1991 [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <http://www.infed.org/archives/e-texts/bohm_dialogue.htm>.
- BROCK, Gordon, 2013. The history in: *The Official Lili Marleen Page*. [online] [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <<http://ingeb.org/garb/lmarleen.html>>.
- ČT 24, 2012. Rozhovor s Agnieszkou Hollandovou in: *Události, komentáře*. [premiéra 2012-02-23].
- GAVORA, Peter, 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Praha: Paido, edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6.
- GIDDENS, Anthony, 1999. *Sociologie*. Praha: Argo. ISBN 80-7203-124-4.
- HANZELKA, Jiří, 1999. *O toleranci*. Praha: Primus. ISBN 80-85625-98-9.
- HENDL, Jan, 2005. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-040-2.
- JEŽKOVÁ, Věra, 2013. *Ing. Věra Ježková*. [online] Dostupné z: www.verajezkova.cz.

- KELLER, Jan, 2008. *Úvod do sociologie*. Vyd. 5. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-86429-39-7.
- KRAUS, Jiří et al., 2005. *Nový akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia. ISBN 80-200-1351-2.
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro, 1988. *Jak si navzájem porozumíme*. Praha: Svoboda. ISBN 25-095-88.
- MIOVSKÝ, Michal, 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-1362-4.
- MURPHY, Robert F., 2010. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-86429-25-0.
- NEZBEDA, Ondřej, 2012. Druhý po Shakespearovi in: *Respekt*. Týden.č. 7. [13. – 19. únor 2012], s. 66. ISSN 0862-6545.
- PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER, 2008. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha. ISBN 978-80-86723-58-7.
- PLHÁKOVÁ, Alena, 2010. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1499-3.
- PRAŽÁK, J., F. NOVOTNÝ a J. SEDLÁČEK, 1999. *Latinsko - český slovník I., II*. Praha: Koniasch Latin Press. ISBN 80-85917-51-3.
- SAINT-EXUPÉRY, Antoine de. *Citadela*, 1994. Praha: Vyšehrad. ISBN 80-7021-116-4.
- ŠVARŤÍČEK, R., K. ŠEĐOVÁ et al., 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.
- UNESCO, 2001. *Všeobecná deklarace UNESCO o kulturní diverzitě*. [online] Paříž: 31. zasedání Generální konference UNESCO [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/diversity/pdf/declaration_cultural_diversity_cs.pdf>.
- UNGELT, 2006. Guernica in: *Picasso*. [s.n.] [s.l.] Booklet k divadelnímu představení Divadla Ungelt. [premiéra 2006]

SEZNAM OBRÁZKŮ

Příloha P II: Pablo Picasso - *Guernica* (olej na plátně: 349,3 x 776,6 cm, Museo del Prado)

Příloha P II: Helga Hošková-Weissová - *Na nosítkách do transportu* (kresba perem, akvarel: 165 x 197 cm, vlastní autorka)

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Výzkumné otázky	s. 34
Tabulka č. 2: Kostra analytického příběhu	s. 35
Tabulka č. 3: K dílčímu shrnutí	s. 51

SEZNAM PŘÍLOH

Poznámka k seznamu příloh: Přílohy jsou seřazeny chronologicky z pohledu čtenáře tak, jak po sobě následují v textu této bakalářské práce.

Příloha P I:	Medailónky
Příloha P II:	Obrazová příloha
Příloha P III:	Přehled o provedených interview
Příloha P IV:	Oslovující dopis
Příloha P V:	První (a pilotní) rozhovor
Příloha P VI:	Druhý rozhovor
Příloha P VII:	Třetí rozhovor
Příloha P VIII:	Čtvrtý rozhovor
Příloha P IX:	Pátý rozhovor
Příloha P X:	Šestý rozhovor
Příloha P XI:	Záznamová metoda

PŘÍLOHA P I: MEDAILÓNKY

Zdenka Fantlová (* 1922) přišla do Terezína v 19 letech. Odtud byla deportována do Osvětimi, v lednu 1945 absolvovala tzv. pochod smrti do tábora v Bergen-Belsenu. Po válce emigrovala do Austrálie, od roku 1969 žije v Londýně. O svých zážitcích napsala knihu „Klid je síla, řek’ tatínek“, kterou věnovala neznámému britskému důstojníkovi, jenž jí na konci války pomohl přežít. Pořádá besedy pro veřejnost i studenty, kde zprostředkovává své zkušenosti.

Helga Hošková-Weissová (* 1929) je česká akademická malířka, která se ve své tvorbě výrazně věnuje tématu holocaustu, který sama, jako terezínské dítě, zažila. Mimo jiné je autorkou kreseb z terezínského ghetta. Za svou celoživotní tvorbu byla v roce 1993 vyznamenána udělením čestného doktorátu na Massachusetts College of Art v Bostonu. V roce 2009 ji byla udělena Medaile Josefa Hlávky a 28. října 2009 ji bylo uděleno státní vyznamenání Medaile Za zásluhy.

PŘÍLOHA P II: OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

Pablo Picasso - *Guernica* (olej na plátně: 349,3 x 776,6 cm, Museo del Prado)

H. Hošková-Weissová - *Na nosítkách do transportu* (kresba perem, akvarel: 165 x 197 cm, vlastní autorka)

PŘÍLOHA P III: PŘEHLED O PROVEDENÝCH INTERVIEW

<i>Respondent:</i>	<i>Datum, čas, místo setkání, délka interview:</i>
1.)	3. února 2013, 18 hod. restaurace v... 31:48 min.
2.)	7. února 2013, 15 hod. Městský úřad ... 32:51 min.
3.)	11. února 2013, 9 hod. Městský úřad ... 21:34 min.
4.)	12. února 2013, 7 hod. Městský úřad ... 30:42 min.
5.)	12. února 2013, 10 hod. Kulturní dům ... 28:28 min.
6.)	12. února 2013, 13 hod. Infocentrum ... 27:50 min.
7.)	13. února 2013, 15 hod. Městský úřad ... 22:23

PŘÍLOHA P IV: OSLOVUJÍCÍ DOPIS

Vážená paní, vážený pane,

Jsem studentem závěrečného ročníku bakalářského studia Andragogiky na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Tématem mojí bakalářské práce je „Kulturní andragogika a vzdělávání dospělých k dialogu a toleranci ve společnosti“. V jejím rámci se chci věnovat výzkumu názorů pracovníků veřejné správy v oblasti kultury na toto téma. Výzkum by měl proběhnout formou řízeného polostrukturovaného rozhovoru.

Jsem si vědom časové náročnosti Vaší práce, ale chci Vás přesto požádat o osobní setkání k uskutečnění rozhovoru pro můj výzkum. Pro zpracování své bakalářské práce jsem totiž přímo odkázán na Vaši ochotu se mnou spolupracovat. Předpokládám, že rozhovor by mohl trvat asi 40 minut.

Napište mi prosím, zda mi můžete věnovat svůj čas a navrhuji setkání v následujících termínech:

.....
.....

Pokud s rozhovorem souhlasíte, napište mi přímo termín, který Vám vyhovuje. Pokud Vám žádný z uvedených termínů nevyhovuje, pokusím se vyhovět Vaší představě – vezmu si v práci dovolenou. Samozřejmě za Vámi na setkání přijedu, a pokud to půjde, můžeme se setkat na Vašem úřadě, případně Vás rád pozvu do kavárny, kde u kávy můžeme rozhovor uskutečnit.

Máte-li jakékoliv dotazy k předmětu mojí bakalářské práce a výzkumu, napište mi.

Děkuji Vám za ochotu a za odpověď na můj mail.

S pozdravem

Pavel Kinc

PŘÍLOHA P V: PRVNÍ (A PILOTNÍ) ROZHOVOR

1 1.) NA POŘÁDÁNÍ KOLIKA KULTURNÍCH AKCÍ PRO VAŠE MĚSTO SE VÁŠ
2 ÚTVAR (INSTITUTE) PODÍLEL V LOŇSKÉM ROCE?

3 Tak to se musím trochu zamyslet. Když počítám jenom takové ty významné, tak čtyři až
4 pět opravdu významných akcí.

5 *A jaké jsou to akce, jestli se můžu zeptat?*

6 Oceňování sportovců, pak „Otrokovické letní slavnosti“, „Mezinárodní festival filmů pro
7 děti a mládež“, „Koledy tří národů“.

8 *„Koledy tří národů“ - to je co za akce?*

9 To je taková společensko-kulturní akce vždy v prosinci před Vánoci. Vystupují tam tři
10 nějaké soubory. Jeden ze Slovenska, jeden z Česka, jeden z Polska. Zpívají se koledy, je to
11 s vánoční tematikou. Jedná se o propojení české, slovenské a polské kultury.

12 *Na tom festivalu se podílíte ve spolupráci se Zlínem...*

13 Ano, to pořádá soukromá firma FilmFest, která má nasmlouvaná partnerská města a my
14 jsme jedno z nich. Ty hlavní akce probíhají ve Zlíně, my jsme takové pobočné město, něco
15 probíhá i u nás. Vlastně na všech těch akcích, o kterých jsem mluvil, se podílí Otrokovická
16 Beseda, protože to je naše kulturní organizace, která se o to stará...odbor školství a kultu-
17 ry...a od nás, z od našeho útvaru, se na tom podílí naše tisková mluvčí.

18 *Která akce je největší?*

19 Největší akce jsou „Otrokovické letní slavnosti“, ty měly v loňském roce premiéru. To
20 oceňování sportovců roku je také docela velká akce s tradicí, nevím teď přesně, něco ko-
21 lem deseti let.

22 *Kdo přišel s nápadem letních slavností?*

23 Tak já nedokážu říct autora, ale na té přípravě se podílel právě odbor školství a kultury,
24 naše tisková mluvčí, Otrokovická Beseda, starosta s místostarostou. Taková kooperace.

25

26 2.) JAKÁ BYLA ÚČAST VEŘEJNOSTI NA JEDNOTLIVÝCH AKCÍCH? JAK
27 HODNOTÍTE ÚČAST VEŘEJNOSTI NA JEDNOTLIVÝCH AKCÍCH?

28 Tak na tom „Sportovci roku“ bývá dobrá účast, ale je to více uzavřená akce, protože to je
29 hlavně pro oceněné sportovce, jejich rodinné příslušníky, pro členy sportovních organizací.
30 Sice si lístky může koupit i veřejnost, ale těch lístků pro veřejnost už moc není. Takže to je
31 v tomto taková uzavřenější akce. Velký úspěch měly „Otrokovické letní slavnosti“, protože
32 ty byly vlastně třídní. Konají se v létě, takže o to byl velký zájem, akce se konaly venku.
33 Trošku nám neprálo počasí, ale přesto byla účast velmi dobrá. Pokud by bylo lepší počasí,
34 byla by účast ještě vyšší. Třeba „Filmový festival pro děti a mládež“ – to je zase akce spíš
35 cíleně zaměřená na děti a mládež na základních školách. Tím, že se podílí na organizaci
36 základní školy, tak tím je účast prakticky zajištěná. U dětí je to velmi oblíbené, určitě už
37 jenom proto, že ve školním vyučování jdou na nějaký film. „Koledy tří národů“, to je zase
38 oproti „Otrokovickým letním slavnostem“, taková menší akce, ale už je taková tradiční,
39 takže si svoje návštěvníky, kteří si rádi poslechnou koledy, najde.

40 *Takže, jak lze zhodnotit účast na těchto akcích?*

41 Na těchto městských akcích, kde se taky – musím říct – neplatí vstupné, a když, tak jenom
42 velmi symbolicky, třeba na těch koledách tří národů myslím...nebo na těch sportovcích,
43 tam se nějaké malé vstupné platilo...tak ta účast je velice dobrá. Spíš míváme problém, ale
44 to je věc Otrokovické Besedy, spíš je problém, že na komerčních akcích, kde se má platit
45 vstupné, tak tam se i stalo, že se nějaká akce musela zrušit, protože byl malý zájem. Kupo-
46 divu, teď se překládá termín divadelní hry Slováckého divadla „Jak je důležité mít Filipa“,
47 protože byl malý zájem. Je to velmi dobré divadlo, je to zajímavé.

48 *Jaká byla účast na promítání letního kina v rámci „Otrokovických letních slavností“?*

49 Právě, že bylo špatné počasí. Myslím si, že tam ta účast byla, právě kvůli tomu, že přšelo,
50 slabší. Ale přesto lidé přišli.

51

52 3.) CO PODLE VÁS VEŘEJNOSTI VE VAŠEM MĚSTĚ V KULTUŘE CHYBÍ, PO
53 ČEM JE POPTÁVKA?

54 Myslím si, že chybí kvalitní kino, protože to zázemí Otrokovické Besedy je takové slab-
55 ší...na promítání filmů a taky výběr filmů...protože nemají už odpovídající techniku, tak je
56 menší, protože různé filmy jsou na různých nosičích, a to se pak tady hrát nedá, takže po
57 tom by byla poptávka. A potom určitě po akcích, které jsou spíše pro mladší skupiny, něja-

58 ké koncerty moderní hudby, tak to si myslím, že po tom by byla poptávka, a ta nabídka je
59 myslím zatím slabá.

60 *Je reálné, aby pro tu dostupnost Zlína, Zlatého jablka, Otrokovice mohly konkurovat Zlí-*
61 *nu?*

62 Já si myslím, že kdyby měli obdobné zázemí, jako mají ve Zlatém jablku, tak by jim to
63 bylo jedno. To znamená: kdyby tam bylo občerstvení, kdyby tam byla pohodlná sedadla,
64 prostě všechno tohle, tak si myslím, že to je lidem jedno, jestli jedou do Zlína. Dokonce by
65 zřejmě byli radši, že to mají blíž. A pokud jde o koncerty moderní hudby, tak třeba ten sál
66 co má Otrokovická beseda, je na tom kapacitně tak dobře, že si myslím, že by mohl přilá-
67 kat diváky a posluchače právě třeba ze Zlína. Protože když vezmu sál Masters of Rock, tak
68 je v tomhle horší.

69

70 4.) JAKÝ JE VÝZNAM VZDĚLÁVACÍ SLOŽKY PŘI POŘÁDÁNÍ KULTURNÍCH
71 AKCÍ?

72 Myslím si, že to má určitě význam. Ale určitě se to nesmí do akce dostávat tak, aby to bylo
73 násilné, prvoplánové. Aby člověk nepřišel vlastně na školení nebo na něco takového, že?
74 Ale přemýšlet o tom, co lidem nabídnout nebo aby z toho měli i něco víc. Aby si z toho
75 něco odnesli, třeba informačně, v pocitu, prostě aby se seznámili s něčím novým, tak to
76 potom určitě význam má.

77 *Takže spíše formou nastavby než nějakou násilnou implementací...*

78 Ano, spíš ve volbě interpretů, témat. Když teď jsem si vzpomněl, že se to dá dělat i tak...
79 Jako třeba jsme měli besedu s paní Fantlovou, což je paní, která přežila koncentrační tábor
80 a to se dá zařadit do vzdělávání a mělo to velký úspěch. Ale nevím, jestli to nebylo spíš
81 v té osobě, co přišla... Protože, kdyby tam přednášel někdo jiný – školsky, tak by to asi ten
82 velký úspěch nemělo.

83

84 5.) MAJÍ KULTURNÍ AKCE, KTERÉ POŘÁDÁTE I VZDĚLÁVACÍ ROZMĚR?

85 Určitě „Filmový festival pro děti a mládež“, tam určitě. Ve výběru témat... A pak si mys-
86 lím, že pro veřejnost mají výchovný rozměr nebo poznávací takové akce, kde se setkávají
87 účinkující a interpreti z jiných zemí. Protože se seznámí s jinou kulturou. Asi to člověka

88 přiměje vidět, že jsme všichni stejní lidi, že je jedno, jestli je někdo Čech nebo Polák. Tak-
89 že Koledy tří národů. A vlastně i na „Otrokovických letních slavnostech“ vystupovaly sou-
90 bory nebo umělci mimo Česka. V tomhle to určitě má význam.

91 Určitě také to, že si město všímá a dotuje sportovní organizace, aktivní sportovce...takže
92 i oceňování „Sportovec roku“. I to má výchovný přesah pro veřejnost. Že je to ocenění-
93 hodné. Sport můžeme určitě vnímat jako součást kultury, i když je z ní jaksi vyčleňován.

94

95 6.) LZE V KULTURNÍCH AKCÍCH, KTERÉ JSTE POŘÁDALI, NALÉZT
96 PROPAGACI DIALOGU A TOLERANCE?

97 Všimát si dialogu a tolerance... myslím si, že se na to nemyslí nějak cíleně, že se to do
98 akcí dostává mimoděk a hodně je to ovlivněné tím, že právě máme dvě partnerská města,
99 jedno na Slovensku, druhé v Polsku...

100 *Jenom pro moji orientaci – to jsou která města?*

101 Dubnica nad Váhom a Zawadzské v Polsku.

102 A tím, že s nimi spolupracujeme, že je na takové akce zveme a zveme i jejich umělce, tak
103 tím vlastně vzniká orientace na dialog a toleranci. A ještě mě napadá, třeba ten „Sportovec
104 roku“. Protože při té příležitosti bývají oceňováni i hendikepovaní sportovci, tak zase je to
105 jakýsi signál, že i člověk, který má nějaký hendikep, může být v něčem lepší třeba než
106 zdraví lidé a zase je to o tom, že existuje nějaká tolerance, že to jsou lidé patřící mezi
107 nás...

108

109 7.) PROJEVILA SE NĚKDY V SOUVISLOSTI S KULTURNÍ AKCÍ, KTEROU JSTE
110 POŘÁDALI NETOLERANTNÍ REAKCE U PRACOVNÍKŮ VAŠÍ INSTITUCE
111 ANEBO U VEŘEJNOSTI?

112 Byla tu výstava fotek, velkých, s romskou tematikou. A tam jsem zaslechl...ale ono to
113 neovlivnilo pořádání té výstavy - rozhodlo se, že to bude umístěno v úřadu a bylo...tak
114 u některých zaměstnanců padly věty, proč se na to mají dívat... Byly to portréty Romů,
115 tematika byla orientovaná na ně. Tak v tomto jsem to zaregistroval. U veřejnosti ne.

116 Lidé, kteří pořádají ty akce - u nich nemám pocit, že by měli nějaké předsudky. Věřím to-
117 mu, že napadnou-li je nějaká témata na pořádání akcí, tak spíš řeší, jak je vezme veřejnost.

118 Spíš přemýšlí o tom, aby akce měla solidní účast. Aby nevznikla akce jen pro vyvolené.
119 Nebojím se toho, že by se projevil nějaký výbuch netolerance, jako spíš toho, že by taková
120 akce, která by nebyla zaměřena na širší skupinu lidí, že by měla malou účast.

121 *Když se volí témata jednotlivých akcí, jak to probíhá?*

122 Ty akce jsou víceméně...formát těch akcí je zaběhlý, ale každý rok to dostává jinou pro-
123 gramovou náplň. O tom se baví, dejme tomu tak tři lidi, pak to jde do orgánu města – do
124 rady, která o tom zase diskutuje.

125

126 8.) JAKÝ JE Z VAŠEHO POHLEDU VÝZNAM DIALOGU V PRÁCI VAŠÍ
127 INSTITUCE (NA VENEK A UVNITŘ)?

128 No já si myslím, že pro nás je komunikace úplně klíčová, protože jsme orgán veřejné sprá-
129 vy, to znamená, že naše služby jsou orientovány pro veřejnost. Vzhledem k tomu, že jsme
130 poměrně velká instituce...dokonce bych řekl, že jsme po Barumu, v Otrokovicích, největ-
131 ším zaměstnavatelem. Máme dejme tomu 160 zaměstnanců. Tak jednak musíme komuni-
132 kovat mezi sebou, protože činnosti jsou rozděleny do menších útvarů a pokud ty nebudou
133 komunikovat nebo by spolu vzájemně nekomunikovaly, tak samozřejmě ten výstup by pak
134 byl špatný nebo žádný. No, a protože poskytujeme služby veřejnosti, tak kdybychom ne-
135 komunikovali s veřejností - jednak nás k tomu samozřejmě nutí zákony, že musíme infor-
136 movat a komunikovat - ale i kdybychom to nedělali, tak bychom se úplně míjeli účelem.
137 Protože my máme sloužit občanům, sloužit obyvatelům města, návštěvníkům. Potřebujeme
138 s nimi komunikovat, potřebujeme zpětnou vazbu, potřebujeme vědět, co po nás chtějí, jaké
139 jsou jejich představy... Takže určitě je to důležité.

140 Pokud zaměstnanci úřadu mají zájem, mohou chodit na školení zaměřená na vedení dialo-
141 gu a tak. Vzdělávání úředníků je dokonce zákonnou povinností, jsou vyčleněné peníze.
142 Není to tak, že by bylo nějaké hromadné školení pro všechny, nechává se to na každém
143 zaměstnanci nebo na každém vedoucím, aby se snažil nacházet taková školení, která jsou
144 pro daného zaměstnance a daný úsek potřebná.

145 *Jak se vlastně setkáváte se zpětnou reakcí?*

146 Tak může to být reakce přímá, když se setkají, že ten kdo přijde, přímo poděkuje. Někdy
147 přijde dopis, který děkuje některému zaměstnanci. Ale obvykle to pisatel adresuje staros-

148 tovi nebo tajemnici. Někdy je ta pochvala zprostředkovaná, že někdo potká starostu nebo
149 tajemnici a pochválí nějaký konkrétní projekt nebo něco...takže těch cest je víc...

150 Negativní reakce jsou častější.

151 *To je pochopitelné...*

152 Nejčastěji, co já vím, jsou telefonické anebo písemné, do čehož počítám i e-mailly.

153

154 9.) JAKÝ JE Z VAŠEHO POHLEDU VÝZNAM TOLERANCE V PRÁCI VAŠÍ
155 INSTITUCE (NA VENEK A UVNITŘ)?

156 Tak myslím si, že uvnitř úřadu to funguje tak, že více je člověk tolerantní k lidem, které
157 zná. To znamená, že více dokáže pochopit, proč třeba něco se jim úplně nepovedlo nebo
158 proč něco udělali takhle.

159 *Nejde mi o hodnocení práce...*

160 Ale já to myslím s tou tolerancí. Třeba když by někdo byl odlišný, tak jeho kamarádi, nej-
161 bližší kolegové to budou brát normálně nebo berou to normálně, podle mých zkušeností,
162 a neřeší to vůbec. Možná, když někdo toho člověka tak úplně nezná, tak o něm roznáší
163 klepy a podobně. I v toleranci záleží na znalosti člověka, jestli ho znáš nebo neznáš... Po-
164 kud jde třeba...to je fakt zajímavé...jak by se řešila náboženská odlišnost. Například is-
165 lámská víra, která vyžaduje čtyřikrát denně modlení, což vyžaduje jistý časový prostor
166 a soukromí...a možná nás to čeká, až Turecko vstoupí do Evropské unie a jedna sedmina
167 Evropanů se stane...

168 *Jste o tom ochotni diskutovat?*

169 Já nemohu mluvit za úřad, že jsme na to připraveni. Já si za sebe dovedu představit, že je
170 to řešitelné, jak právně, tak...já osobně bych s tím neměl problém - s jedinou výjimkou, já
171 myslím, že žádná odlišnost se nesmí negativně odrazit na plnění pracovních povinností.
172 Takže, pokud si třeba člověk, který se potřebuje čtyřikrát denně modlit, odpracuje za týden
173 40 hodin, pokud tím nebude postižena jeho práce a neovlivní to práci směrem ke klientům
174 – myslím, že není problém najít tomu člověku soukromí, vytvořit prostor pro přestávku...

175 Nemáme firemní školku a podle mého názoru by to bylo nadbytečné, protože my jako
176 město spravujeme všechny školky ve městě. Takže není důvod pro zaměstnance zřizovat
177 specifickou školku.

178 *Částečné úvazky? To je teď velkým trendem v západní Evropě, forma jak vycházet vstříc*
179 *maminkám...*

180 Setkal jsem se s tím, že by to některé maminky přivítaly, ale problém je v tom, že jsou tla-
181 ky spíše na snižování počtu zaměstnanců...jakoby - počet odpracovaných hodin by byl
182 stejný, ale zaměstnanců by bylo víc, což by třeba mediálně nemuselo působit dobře.
183 Ale...nevím... Myslím, že zájem by o to byl, ale spíš se to z pohledu zaměstnavatele po-
184 vaňuje za komplikaci. Ale vycházíme vstříc jinak, ale to je vlastně zákonná povin-
185 nost...máme maminku, která je vedoucí, byla jenom na mateřské dovolené, otec je na rodi-
186 čovské dovolené, takže má domluvené přestávky na kojení, má upravenou pracovní dobu,
187 aby tohle mohla zvládat.

188

189 10.) JAKÝ MÁ PODLE VÁS VÝZNAM PRO JEDNOTLIVÉ KLIENTY A CELOU
190 SPOLEČNOST, KDYŽ JE PRACOVNÍK VAŠÍ INSTITUCE VE SVÉ PRÁCI
191 KOMUNIKATIVNÍ A TOLERANTNÍ?

192 Určitě má význam komunikace...bez toho to nejde. Nekomunikativní člověk – ano, doká-
193 žu si představit na nějakém interním místě, třeba účtárna a je to dobrá účetní, mezi zaměst-
194 nanci se vždy nějak domluví – ale místa, která jsou orientovaná na klienty, tam je nezbyt-
195 né, aby člověk komunikoval.

196 Pokud jde o toleranci, ta je důležitá pro to, že my jako orgán musíme vystupovat ke všem
197 rovně, nediskriminačně, prostě naší povinností je tolerance. Ta jde ruku v ruce
198 s nediskriminací, podvědomě by někdo mohl někoho znevýhodňovat, to by bylo špatně.

199

200 11.) JAKÉ JSOU POTŘEBY VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH K DIALOGU
201 A TOLERANCI? JAK VNÍMÁTE ROLI ANDRAGOGIKY NA TOMTO POLI?

202 Tak určitě by měli být studenti ze školy vybaveni jakýmsi vnitřním přesvědčením, že dia-
203 log a tolerance jsou potřebné. To je také důležité. To vnitřní přesvědčení. Pak se snáze
204 aplikuje do praxe.

205 Myslím si, že andragogika má velké pole působnosti právě ve veřejné správě, protože tam
206 je vzdělávání povinné, ze zákona. Dokonce má být rozšířeno na státní úředníky, zatím je to
207 jen na úředníky obcí a krajů. Tam podle mne může pomoci tím, že tím, že je něco povinné,

208 tak se to stává formální...hlavně si splňme tolik a tolik hodin školení. Andragogika by
209 mohla pomoci, aby to vzdělávání mělo smysl, aby to nebyla jen formální věc, abychom si
210 jen neodškrtávali záležitosti, ale aby každé školení, každá vzdělávací akce, aby měla něja-
211 ký přesah, smysl.

212 *Tak já děkuji za rozhovor...*

213 Já taky...

PŘÍLOHA P VI: DRUHÝ ROZHOVOR

1 1.) NA POŘÁDÁNÍ KOLIKA KULTURNÍCH AKCÍ PRO VAŠE MĚSTO SE VÁŠ
2 ÚTVAR (INSTITUTE) PODÍLEL V LOŇSKÉM ROCE?

3 V loňském roce náš útvar dělal sedm akcí, na letošní připravujeme šest. Akce se týkají
4 pietních aktů k nejrůznějším výročím v našem městě a i vlastně v celorepublikovém půso-
5 bení. Tento rok to byla vzpomínka holocaustu, potom to bude připomenutí výročí úmrtí
6 Tomáše Garrigua Masaryka, potom osvobození Vsetína, pak přijde opět výročí Masaryka,
7 výročí vzniku republiky a 17. listopad.

8 *A v minulém roce?*

9 V minulém roce jsme měli navíc ještě výročí narození pana Závaše Kalandry.

10 *Přiznám se, že mi to jméno nic neříká...*

11 Je to jedna z obětí procesu s Miladou Horákovou. On byl vsetíňák.

12

13 2.) JAKÁ BYLA ÚČAST VEŘEJNOSTI NA JEDNOTLIVÝCH AKCÍCH? JAK
14 HODNOTÍTE ÚČAST VEŘEJNOSTI NA JEDNOTLIVÝCH AKCÍCH?

15 Zúčastňuje se opravdu málo, zlomek obyvatelstva. Na pietních aktech, třeba k výročí
16 TGM, tam opravdu chodí spíše starší lidé. U holocaustu je to trošičku promíchané, tam
17 chodí vyloženě velmi staří a začaly chodit školy. A výročí republiky – to je více promícha-
18 né, tam je i střední generace, ale opravdu málo... Třeba, Vsetín má 27.000 obyvatel,
19 a když se vám u pomníku sejde třeba stovka, na výročí osvobození, tak je to docela úspěch.
20 Docela bych řekla, že se začíná zlepšovat účast, když si připomínáme 17. listopad, naše
21 novodobé dějiny. Chodí více lidí středního věku a mladí, těch starších zas až tak moc ne-
22 chodí. A rok od roku se to trochu zvyšuje, ale taky to není žádný zázrak. Letos tam bylo asi
23 120 lidí. Udělali jsme takový happening, takový pokus. Tak třeba příští rok to přitáhne víc
24 lidí, protože jsme tam dělali takové různé novinky – rozdávali jsme placky s vlajkou
25 a zpěvníček, zpívali jsme Krylovy písničky při kytáře. Našli jsme vydání starých novin, tak
26 jsme si to díky nim tak trošku osvěžili. Možná, že tím přitáhneme víc lidí, ale jinak nevi-
27 dím moc zájem.

28 *Mohu se zeptat, kdo vlastně ty akce plánuje. Kdo to vytváří?*

29 Ten základní harmonogram vypíchnu já, s tím, že to předkládám kulturní komisi, která si
30 tam může něco přidat nebo ubrat, zatím mi v tom moc nápomocní nebyli, a potom to dá-
31 váme ke schválení vedení města.

32 *A jste omezena třeba počtem těch akcí? Nebo...to vyplývá z Vašich zkušeností, kolik lze*
33 *těch akcí utáhnout?*

34 Nejde možná ani o to utáhnout, spíš aby to bylo nějaké výročí, aby to výročí mělo smysl
35 slavit, abychom nedělali výročí pro výročí.

36 *Vy jste uváděla holocaust. Má to nějakou konkrétní souvztažnost se Vsetínem?*

37 No my jsme si začali ten holocaust připomínat vlastně poté, co nám tady, za přispění ži-
38 dovské obce, na hřbitově zbudovali památník. Je tam i židovský hřbitov a začali jsme
39 s nimi úzce spolupracovat a také jsme si uvědomili, že jsme tu měli židovskou synagogu,
40 která vlastně byla vypálena. Na jejím místě se brzo po revoluci vybudoval pomníček. A že
41 se s tím nic neděje. Že když už jej tady máme, ti lidé tady opravdu žili...většina z nich se
42 už nevrátila. Jsou pryč. Popraveni, zemřeli v koncentračních táborech a z těch několika
43 málo, kteří se vrátili, tak se většinou vystěhovali za příbuznými. Do Ameriky a co vím, tak
44 hlavně do Izraele. A je škoda ty lidi nepřipomenout, když už tu máme ty možnosti, u čeho
45 je připomenout. Že? Ta historie tady je, je důležitá. Aby o ní mladí věděli... Dneska už se
46 vyloženě k židovství nikdo nehlásí, takže jestli tu máme nějaké potomky nebo někoho, tak
47 o tom vlastně nevíme. Ale třeba když jste u toho pomníku, tak někdy tam chodívají ti staří
48 lidé a ta paní třeba řekne: já jsem byla sestřenice toho a toho... pamatuju si to a to...

49 *Takové ty živé vzpomínky...*

50 Ano, ano..

51

52 3.) CO PODLE VÁS VEŘEJNOSTI VE VAŠEM MĚSTĚ V KULTUŘE CHYBÍ, PO
53 ČEM JE POPTÁVKA?

54 No... Po čem je poptávka... Já osobně si myslím, že je poptávka po pořadech pro starší
55 generaci, které tady možná trochu chybí. Nějaká ta dechovka, nebo něco takového. Nějaký
56 dixieland pro ty šedesát a výše. Začala se tady dělat kavárnička, spíš jako večery. Nevím,
57 jak moc se to ujalo. Ale bývávalo to plné, ale jestli to bude pokračovat, to nevím. Začala to
58 má kolegyně a bylo to kvitováno docela s povděkem u starší generace. Taková první vlaš-
59 tovka. Já si vám osobně myslím, že tu nechybí jako takhle nic. Že nabídka je opravdu pest-

60 rá a že spíš záleží na tom, abych si vybrala. A abych měla peníze, když už na něco chci.
61 Možná je to hodně o lenosti, když lidé nechodí. Když se jim nechce.

62

63 4.) JAKÝ JE VÝZNAM VZDĚLÁVACÍ SLOŽKY PŘI POŘÁDÁNÍ KULTURNÍCH
64 AKCÍ?

65 Tak to zas asi jak u kterého programu. Při každém programu se asi nějaké vzdělávání nedá
66 praktikovat. A ne vždy je to úplně očekávané.

67 *Aby to nepůsobilo násilně.*

68 Přesně tak. Pokud se tady pozvou Screammers, tak je to vyložene o tom, že se jdu bavit, od-
69 reagovat. Tam opravdu nečekám, že si odnesu nějaké úžasné vědomosti. Pokud půjdu na
70 filharmonii, očekávám kvalitní provedení nějakého díla a tam by mě i potěšilo, kdyby mo-
71 derátor řekl něco víc k tomu dílu. Že by mě osvěžil paměť, nebo pokud hrají něco, co ne-
72 znám, že by mi připomenul...

73 *Nějaký kontext toho díla, nějaké...*

74 Víc o tom díle aby mi řekl. Myslím si, že by to bylo obohacující v tomto směru. To ano.
75 To by bylo i chvályhodné. Lidi...někteří sice řeknou, že je jim to jedno, ale když už tam
76 sedí a poslechnou si to, tak vždycky nějaké zrnko utkví.

77 *I ten prožitek by byl hlubší.*

78 Určitě. Když se seznámíte s tím dílem...ono působí pocitově dobře i tak, ale když víte,
79 v jaké době to psal, co bylo v té době, co ten člověk prožil, tak k tomu máte jiný vztah, jiný
80 náhled.

81

82 5.) MAJÍ KULTURNÍ AKCE, KTERÉ POŘÁDÁTE I VZDĚLÁVACÍ ROZMĚR?

83 Tak to si myslím, že se taky najdou. Určitě. I u těch pietních aktů. Protože tím, že do toho
84 vtahujeme třeba i ty mladé... Snažím se o to, aby to nebylo jen položení věnce, zapálení
85 svíčky. Aby tam paní starostka měla projev. A když tam přitáhnu ty mladé... teď minule si
86 vybrali Rozhovory s T. G. Masarykem. A to bylo strašně milé. A ještě když se potom do-
87 zvíte od paní učitelky, že ona jim v podstatě dala knihu, aby si vybrali, co jim bude milé.
88 A oni si opravdu sami vybrali. Udělala tento krok a oni ji překvapili, vybrali si sami. Takže
89 pro ně je to první popud, že se seznámili s knihou, podívali se. Podívali se, co je to za člo-

90 věka. A je zajímavé, protože říkala, že těch textů měli hodně. Při tom holocaustu... My tu
91 máme paní, pamětnici, ona bydlí v Americe, je ze Vsetína, prožila holocaust, také napsala
92 knihu. Velmi spolupracuje se školou, která je na Sychrově, která se k ní přihlásila – už je
93 i čestnou občankou. No a děcka tu její knihu znají nazpaměť a já jim zavolám, že budeme
94 mít pietní akt a oni už se prý derou o to, kdo tam bude moct něco říct. Buďto zarecituje
95 sám nějaký odstavec nebo si vybere knížku...

96 *To je pěkné, že se to překlápí takto na tu novou generaci...*

97 Je to strašně fajn a dá se to uplatnit, když to dělá člověk trošičku s citem a ne úplně... Tak
98 se to dá uplatnit i při těch pietních aktech.

99 *A já teďka vlastně ještě odskočím k těm pietním aktům. Jak dlouho to trvá, taková... Jaký si*
100 *dáváte časový horizont takové...*

101 Snažíme se tak do půl hodiny. Déle ne.

102 *Takže to je výborné, že to není zatěžující, spíš je to takový emotivní náraz...pravděpodobně*
103 *tak...*

104 Já jsem si ověřila, protože už to tady dělám dlouho, že opravdu, když tam stojíte dlouho,
105 tak to nebaví. A lidi, byť by chtěli poslouchat, tak neposlouchají, protože přemýšlejí, kam
106 by si sedli. Teď není vždycky dobré počasí, je to venku. A už jsem zjistila, že už projev do
107 tří minut je unavující. Už přestáváte poslouchat. Ne každý je tak výborný řečník, aby zvlá-
108 dl hlas, pracoval s hlasem, aby ty lidi zaujal opravdu ty tři minuty. Naposledy jsme, zrovna
109 vloni, projev jedné paní z bojovníků za svobodu, která úplně poprvé zastoupila svého před-
110 sedu. To byl tak fantastický projev, necelou minutu. Ale takové věci, úderné, že jsme
111 všichni koukali. Jak ona to cílila na tu mladou generaci – strašně hezky, jak jim řekla, že ty
112 dějiny se nesmí zapomenout. Co jsme prožili... že to tady pořád je... To jsme fakt koukali.

113

114 6.) LZE V KULTURNÍCH AKCÍCH, KTERÉ JSTE POŘÁDALI, NALÉZT
115 PROPAGACI DIALOGU A TOLERANCE?

116 Určitě se najde víc takových. My tady třeba děláme pořady jako „Česko proti chudobě“.
117 V rámci těchto kampaní máme spoustu osvětových činností. Propaguje se třeba fairtradeo-
118 vá kavárna, fairtradeové výrobky. A do spousty akcí to zabudováváme. Nevím..., máme
119 třeba „Den bez aut“, tak tam máme fairtradeovou kavárnu, kde se propaguje, co to je vůbec
120 fairtrade, k čemu je to dobré. Takže při spoustě činností se to dá využít. I ty naše různé

121 menšiny se do toho dají zapojit. Romští spoluobčané u nás dělají takový ples, bál - takže
122 když nás pozvou, když o tom víme, tak se tam jdeme podívat a pobavit. Často, docela čas-
123 to, tady děcka vystavují, ve škole...základní, mají tam úžasné učitele a dělají s nimi nád-
124 herné věci. Takže...

125 Pořádají si výstavy. Děcka si udělají vernisáž, jsou tam i jiné děcka z jiných škol, přijdou
126 se podívat. Snažíme se...

127

128 7.) PROJEVILA SE NĚKDY V SOUVISLOSTI S KULTURNÍ AKCÍ, KTEROU JSTE
129 POŘÁDALI NETOLERANTNÍ REAKCE U PRACOVNÍKŮ VAŠÍ INSTITUCE
130 ANEBO U VEŘEJNOSTI?

131 U kolegů vyloženě ne, ale u diváků na to občas narazíte. Ale jsou to jen takové výkřiky do
132 tmy, moc se lidi nepřidávají. Ale nejčastěji... nebo...já jsem zaregistrovala: máme tu ob-
133 rok folklórní festival, mezinárodní folklórní festival, na kterém vystupují opravdu soubory
134 odevšud. Z Brazílie, Indové a tak. A oni někteří vypadají jako naši romští spoluobčané,
135 takže tam se občas opravdu setkáváme s tím, že na ně někdy zavolají nějaké hanlivé výro-
136 ky.

137 *A Vy tady máte silnou romskou populaci?*

138 No ono je to komplikované. Teoreticky bychom to vůbec neměli vědět, prakticky to všich-
139 ni víme.

140 *Ano, záleží, zda se sami přihlásí k...*

141 Oni se někteří ani sami nehlásí...

142 *Je to soužití náročné?*

143 Já vám nevím. Já totiž mám štěstí. Já bydlím na sídlišti, my tam máme dvě romské rodiny.
144 Tři. Jedni bydlí v rodinném domku. A obě dvě rodiny, které máme v tom sídlišti, jsou dob-
145 ré, jsou v pohodě, fajn. Vlastně ani nevíte. Když se ta jedna nastěhovala, to vás teď zdržím,
146 naproti...měla jsem tam přátele, tak oni říkali, že už jim někdy šli i na nervy, protože oni
147 mají každý týden uklízet v domě a oni uklízí každý den a tak ti ostatní uklízí taky, aby ne-
148 vypadali jako šmudly.

149 *To je dobré...*

150 To je. To je o tom. Ono jde o to najít nějakou zlatou střední cestu...

151 *Holt, všichni jsme nějací, ale je to zajímavé...*

152 Je...

153 *A teď mě právě tak napadlo, jak velký je váš úřad, kolik může mít zhruba zaměstnanců?*

154 Náš úřad? My máme zhruba tak 200 zaměstnanců.

155 *A hlásí se někdo z nich k tomu, že je Rom? Takhle že by...*

156 Máme tady na odboru – sociálním, terénní pracovníky a máme tady jednoho na městské
157 policii.

158 *To je bezva, protože já si myslím, že je dobré, když si každá..., když si každý jakoby vládne*
159 *sobě, ony ty rady zvenčí jakoby...*

160 Určitě. Ještě vám řeknu jednu příhodu. Ta se ale týká dětí. Když jsme tady začínali s těmi
161 nultými ročníky, tak jsme si říkali, no jo, ale oni vůbec neuměj česky a je zapotřebí někdo,
162 kdo je bude učit česky a zároveň bude umět romsky. My tady máme asi dvě nebo tři rodiny
163 starousedlíků, kteří tady jsou šileně dlouho. A jedna jejich dcera končila tenkrát střední
164 školu. A tak jsme tam šli, oslovili jsme ji, jestli by jí třeba nezajímalo – jestli chce jít na
165 výšku, ona řekla, že ne, že asi půjde už pracovat – tak jestli by nechtěla dělat toto a tak
166 jsme narazili, protože ona už neuměla romsky. Tak to mě zarazilo.

167 *To je taky zvláštní teda...*

168 No. Ona se tak zahloubala a říkala: u nás doma všichni mluví česky a nějaké slova umím,
169 ale vlastně neumím... A to mě taky přijde jako teda škoda, když zahodí svoji historii, jo...
170 Já jsem kdysi pracovala v dětském domově a... Já jsem učila děcka cikánské písničky.
171 Protože ony když se narodily, rodiče je dali do dětského domova coby malé...oni neuměly
172 nic. Tak jak přišly ty rodiny, tak ten uměl třeba jednu sloku...neuměl...a tak jsme to dávali
173 dohromady, aby aspoň něco ty děti... Ty písně jsou krásné. Mají pěkné pohádky.

174 *Sám mám rád romskou hudbu.*

175 No. Určitě!

176

177 8.) JAKÝ JE Z VAŠEHO POHLEDU VÝZNAM DIALOGU V PRÁCI VAŠÍ
178 INSTITUCE (NAVENEK A UVNITŘ)?

179 No dialog je určitě důležitý. Velmi důležitý. Dovede předejít různým nedorozuměním.
180 A když spolu mluvíte, vyřeší se spousta věcí.

181 *Myslíte si, že umíte komunikovat, nemyslím teďka vy konkrétně, ale tady na oddělení ne-*
182 *bo...že vám to jde?*

183 Stoprocentně určitě ne, ale ta snaha je všude vidět.

184 *Je vidět ta snaha.*

185 Ano, ano.

186 *A v rámci jiných oddělení? Jsou - existují třeba styční pracovníci, kteří... Nakolik se znáte?*

187 *Na kolik je ten úřad velký?*

188 No my už se právě moc neznáme, už je nás opravdu hodně. Takže ten kontakt, který tu byl
189 kdysi, když jsem nastoupila a bylo nás 80, tak to jsme se opravdu dost dobře znali, protože
190 jsme i dělávali různé akce, které nás stmelovaly. Teď už pozvat někam 200 lidí je problém,
191 a když můžeme někam jít všichni, tak tam přijde třeba 20 lidí. Takže ten kolektiv už nest-
192 melíte. Takže k některým kolegům prostě přistupujete jako k neznámému člověku – nepo-
193 psaný list. Já když mám nějaký problém, který potřebuju řešit s někým jiným, s nějakého
194 jiného odboru, tak si vezmu telefonní seznam...koho tam z nich znám...a vyberu si něko-
195 ho, s kým se mi dobře komunikuje. Anebo jdu za někým, že bych potřebovala vyřešit to
196 a to s jeho kolegou, ať mě navede. Opravdu to jdu takhle udělat.

197

198 9.) JAKÝ JE Z VAŠEHO POHLEDU VÝZNAM TOLERANCE V PRÁCI VAŠÍ
199 INSTITUCE (NA VENEK A UVNITŘ)?

200 Ještě jednou (smích).

201 *No já jsem se taky zapomněl. Tolerance, teď mě zajímá tolerance.*

202 To taky. To strašně záleží na lidech. Hrozně to záleží na těch lidech.

203 *Já teď nevím...aby ta otázka byla akceptovatelná... Myslíte si, že by byl problém, kdyby*
204 *tady s vámi na pracovišti pracoval postižený člověk,*

205 Ne, to ne. Vůbec.

206 *...měl jinou sexuální orientaci,*

207 Ne, ne.

208 ...nebo byl třeba po výkonu trestu? I když u vás je asi nutnost čistého trestního rejstříku.

209 Ano, to si také myslím... Já si myslím, že u nás ne. U nás je spíš problém s lidmi, kteří
210 nevoní. S lidmi, kteří dělají po sobě nepořádek, že nám prostě ztěžují práci. Spíš takhle.
211 Ale s tím jaký kdo jsme, tím...

212 *Neřešíte to.*

213 Jo...někdy to řešíme, ten a ten je takový podivný, ale...(smích)

214 *Jasně, jasně, ale tak to je v rámci toho, že jsme jenom lidi.*

215 Tak, přesně tak. Ale že bych s ním nechtěla sedět v kanceláři, tak to ne. Jo! – nechtěla bych
216 sedět s kuřákem, ale my tady nesmíme kouřit...

217 *Takže tím je to vyřešeno.*

218 To je vyřešené, ano.

219

220 10.) JAKÝ MÁ PODLE VÁS VÝZNAM PRO JEDNOTLIVÉ KLIENTY A CELOU
221 SPOLEČNOST, KDYŽ JE PRACOVNÍK VAŠÍ INSTITUCE VE SVÉ PRÁCI
222 KOMUNIKATIVNÍ A TOLERANTNÍ?

223 No určitě to je pro ty lidi plus, když to ten člověk dokáže, s tím druhým hovořit, dát naje-
224 vo, že neotravuje, což je určitě strašně důležité. Tady před chvílkou přišel pán a hledal no-
225 vináře, tak ho nepošlu pryč, že tady není. Řeknu mu, kde sedí, nebo když dole hledá někdo
226 někoho, vždycky je dobré když vyjdete tomu člověku vstříc. Prostě ten klient odtud musí
227 odejít uspokojen. A ne nespokojený nebo rozčilený, že nenašel to...nebo... Když tu kolega
228 není, tak musím vysvětlit, proč tu není. Nenechám ho být...

229 *Je to pro Vás přirozené nebo jste se to učila?*

230 Něco je... Něco asi v sobě mám, ale já jsem se spíš musela učit ty vhodné správné odpo-
231 vědi. Otipnout toho člověka, jestli mu stačí říct, že tady bude kolega za hodinu, že se stačí
232 za hodinu vrátit nebo musím tomu člověku vysvětlit víc, vzít si kontakt... Provést hlubší
233 výslech toho, co chce, jestli mu může pomoci někdo druhý. Spíš asi otipovat ty lidi. Ke
234 každému můžete trošku jinak, že? Někdo potřebuje to teplejší slovo, někdo je opravdu
235 konstruktivní a stačí mu říct, není tady – bude zítra...

236 *A je spokojený.*

237 A je uspokojený a neodchází naštván.

238

239 11.) JAKÉ JSOU POTŘEBY VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH K DIALOGU
240 A TOLERANCI? JAK VNÍMÁTE ROLI ANDRAGOGIKY NA TOMTO POLI?

241 Nevím, co vás na škole učí, nevím, jaká je náplň...určitě pedagogika, psychologie...to jo.

242 Už se dostávám na tu druhou půlku své životní dráhy...a teď zjišťuji, že mi vadí přístup,
243 a to třeba i u lékařů, kus...kus. Jako by bylo jedno, kolik ten člověk má roků, jaký má pro-
244 blém, cokoliv... Chybí mi přístup k člověku. Třeba teď v nemocnici jsem si všimla, jak
245 oslovují ty paní: babičko, a jim to opravdu, ale opravdu nedělá dobře. Někomu to nevadí,
246 stačí mu, když jsou na něj lidé milí, ale někomu to bytostně vadí. Prostě kurs jednání
247 s lidmi, něco takového, na všech úrovních - u lidí, co pracují s lidmi. Jak vystupovat, jak se
248 chovat k lidem...třeba... i co dělat, když na to nemá člověk zrovna sílu - být vstřícný...

249 *Takže...*

250 Kurzy, které by naučily, jak jednat s lidmi, jak ovládat své emoce v rozhovorech, které
251 třeba nejsou příjemné...

252 *Já nevím, jestli se to dá naučit, jestli to není věc vrozené inteligence...*

253 Víte, ono to spíš souvisí s psychologíí a úctou. Aby to člověku nezevšednělo, že se má
254 k lidem chovat slušně. Možná formou nějakých kurzů...dělat je, aby se lidi poznali...jako -
255 sami sebe, kde mají rezervy... Tak - to by byla výzva pro andragogiku!

256 *Pořádat takové kurzy...*

257 Ano.

258 *Děkuju za rozhovor, bylo to s Vámi moc příjemné.*

259 Já taky děkuju.

PŘÍLOHA P VII: TŘETÍ ROZHOVOR

1 1.) NA POŘÁDÁNÍ KOLIKA KULTURNÍCH AKCÍ PRO VAŠE MĚSTO SE VÁŠ
2 ÚTVAR (INSTITUTE) PODÍLEL V LOŇSKÉM ROCE?

3 Ano, tak náš útvár se podílel na pořádání dvaceti šesti akcí. Takových těch zásadních jako
4 jsou jarmark, fašank, velké výstavy... Dělali jsme dva velké jarmarky, „Kateřinský jar-
5 mark“ a jarmark v červnu, podíleli jsme se na „Brodské pouti“, měli jsme nějaké konferen-
6 ce, velkou výstavu Ivana Theimera, podíleli jsme se na „Slavnostech vína“, zajišťujeme
7 takové ty věci... a spoustu takových drobnějších akcí. To jsou ocenění pedagogů, ocenění
8 sportovců a další, pro nás běžné akce.

9 Odbor školství, kultury a sportu má pět zaměstnanců, z toho jeden dělá kulturu, tři jsou na
10 státní správě a dělají školství. Převážnou část akcí zajišťujeme ve spolupráci. Je to
11 o komunikaci, ano? Třeba pietní akce dělá jen náš odbor. Ale jarmarky, tam se to prolíná,
12 my řešíme ty organizační věci: uzavírky náměstí, postavení stánků, lavičky, ozvučení
13 a pracovník pro kulturu zajišťuje kulturu, jenom tu kulturní část... smlouvy s umělci a tak.

14

15 2.) JAKÁ BYLA ÚČAST VEŘEJNOSTI NA JEDNOTLIVÝCH AKCÍCH? JAK
16 HODNOTÍTE ÚČAST VEŘEJNOSTI NA JEDNOTLIVÝCH AKCÍCH?

17 Je to různé. Akce, které jsou pietního charakteru – tak ta účast je slabá. Je to velmi slabé.
18 Chodí lidé, kteří si pamatují... války nebo holocaust. Tyto pietní akce jsou většinou se sla-
19 bou účastí. Ale třeba akce, které jsou s kulturním programem, na náměstí, kde jsou stánky,
20 program, občerstvení, tak tam jsme velice spokojení... až si někdy říkáme, že... že je to až
21 moc, že už se tam nedá ani pohnout.

22 *Ano...*

23 Takže... určitě je to ovlivněné i výší vstupného. Když si vezmeme koncert v Domě kultury,
24 koncert nějakého umělce, tak je tam třeba sto lidí, zatím co na náměstí jsou tisíc i dva tisíce
25 lidí. Je to ovlivněné i krizí.

26

27 3.) CO PODLE VÁS VEŘEJNOSTI VE VAŠEM MĚSTĚ V KULTUŘE CHYBÍ, PO
28 ČEM JE POPTÁVKA?

29 Ted' jsme v kulturní komisi řešili otázku...že je poptávka...ale to je spíš pro ty mladé...na
30 koncerty hvězd, jak je třeba Ewa Farna. Ale to je strašně komplikované, protože tyto akce
31 jsou velmi drahé...

32 *Narážíte na finanční stránku...*

33 Ano, na vyšší finanční částku. Není problém ten koncert zajistit, objednat ho sem, ale oni,
34 když je to v rámci – třeba Superstar – tak ona ta vystoupení jsou třeba třikrát, čtyřikrát
35 dražší, než kdyby ti umělci jezdili potom nebo sami.

36 Myslím, že teď máme kulturní zastoupení velice dobré. Máme třeba i jazzová setkání pro
37 fajnšmekry, kde je ale účast jen patnáct, dvacet nebo třicet lidí.

38 *Ale ta možnost je...*

39 Ano. Ta možnost je. Ted' jsme řešili „Šlágr parádu“, natáčeli tady v budově. Je to asi čtr-
40 náct dní... Plný sál, spokojenost u seniorů ohromná. Tak jsme řešili s domem kultury, že
41 takové dvě tři akce do roka by měly být. Že to chybí starším lidem.

42 Plán veřejných kulturních akcí dělá náš odbor, to chystáme my. Je to skupinová diskuse.
43 Některé věci máme stanovené přesně. Víme, že druhý týden v září jsou „otevřené památ-
44 ky“, první týden v říjnu, že je pouť... To se opakuje, přes to nejede vlak... My to dáme do
45 plánu. Do toho přichází mimořádné akce, které pak musíme prodiskutovat.

46

47 4.) JAKÝ JE VÝZNAM VZDĚLÁVACÍ SLOŽKY PŘI POŘÁDÁNÍ KULTURNÍCH
48 AKCÍ?

49 My jsme... Tyto dva roky jsem to přímo zažila. Připomínali jsme si holocaust, letos bylo
50 sedmdesáté výročí, a my vždy, když děláme takovou akci, chceme, aby to bylo dopoledne
51 pro školy. Vernisáž, výstavy – aby někdo přišel a těm dětem k tomu něco řekl. A v loni, já
52 jsem to vlastně vysledovala až v loni, mně došlo... Měli jsme přednášku s paní, která byla
53 v Osvětimi. Když ta přednáška začala, tak děcka...jak děcka..., že? Ale jakmile ta před-
54 náška skončila, šli z ní jak zbití psi, dojatí, vzalo je to. Bylo na nich vidět, že to v nich zů-
55 stane. Jednička škola, ta, co je tady, se zapojila do krásného projektu - je to dva nebo tři
56 roky, co to začalo – celostátního: děti měli vytipovat někoho ve svém bydlišti, nějakou
57 osobu, která byla postižena nebo poškozena nějakým politickým režimem, válkou a po-
58 dobně. Našli si jednu paní, měli s ní strašně pěkný pořad. Měli s ní rozhovor, vyšel článek
59 v novinách, pozvali si ji do školy, besedovali, povídali si s ní. Ta výstava putuje, byla tu

60 týden, teď je, myslím, někde v Čechách. A já jsem těm dětem říkala: „Vy si zatím ani neu-
61 vědomujete, jak krásnou věc jste udělali“. To je nad různé poučky. Mají to v duši a už to
62 tam mají na celý život. Moc pěkné...

63 Takže kulturní akce mají vzdělávací rozměr. To nejsou jenom tyto akce. Třeba knihovna
64 pořádá přednášky a besedy. Chystáme sté výročí úmrtí hraběte z Kounic, postavil zde zá-
65 meček, Panský dům. Ve své době byl veliké...

66 *Velké zvíře?*

67 Ne, zvíře ne. Byl veliký...byl bojovný, osvícený, zanechal pro nás odkaz... Děláme to tak,
68 aby to lidi táhlo... Aby je to bavilo, aby věděli, na co přijdou a těšilo je to.

69

70 5.) MAJÍ KULTURNÍ AKCE, KTERÉ POŘÁDÁTE I VZDĚLÁVACÍ ROZMĚR?

71 Ve všech není. Ale máme přednášky, výstavy, kde je prostor pro diskusi... Záleží, jak se to
72 vezme - ona samotná kulturní akce už v sobě skrývá vzdělávací rozměr, ne?

73 *No ano...*

74

75 6.) LZE V KULTURNÍCH AKCÍCH, KTERÉ JSTE POŘÁDALI, NALÉZT
76 PROPAGACI DIALOGU A TOLERANCE?

77 Určitě, teď jsme si o tom povídali, ne?

78

79 7.) PROJEVILA SE NĚKDY V SOUVISLOSTI S KULTURNÍ AKCÍ, KTEROU JSTE
80 POŘÁDALI NETOLERANTNÍ REAKCE U PRACOVNÍKŮ VAŠÍ INSTITUCE
81 ANEBO U VEŘEJNOSTI?

82 Tak já myslím, že ani ne. Teď plánujeme výstavu „Holocaust u Romů“ a já myslím, že
83 ne...necítím to tak, že by vznikla nějaká netolerantní diskuse třeba na toto téma. Jasně, ono
84 z lidí třeba někdo něco řekne, ale ke mně se to nedostane. Teď jsme to zrovna probírali se
85 sociálním odborem. Máme zde romské etnikum, ale nemáme žádné výraznější potíže, ani
86 Romové myslím necítí žádný odstup nebo tak něco. Prostě běžné soužití, máme „dobré“
87 Romy.

88 8.) JAKÝ JE Z VAŠEHO POHLEDU VÝZNAM DIALOGU V PRÁCI VAŠÍ
89 INSTITUCE (NAVENEK A UVNITŘ)?

90 Nedávno jsme na poradě vedoucích konstatovali, že je komunikace na radnici dobrá. Do-
91 konce...teď se to tak nějak zlepšilo. Je snaha.

92

93 9.) JAKÝ JE Z VAŠEHO POHLEDU VÝZNAM TOLERANCE V PRÁCI VAŠÍ
94 INSTITUCE (NAVENEK A UVNITŘ)?

95 Já myslím, že u nás by problém s tolerancí vůbec nebyl. Vozíčkář...třeba, máme tady ko-
96 legu, romského strážníka – je to velice příjemný kluk. To přece vůbec není o tom, že je
97 Rom. Když jsme na večírku, bavíme se, tančíme... Nevím o žádných problémech.

98

99 10.) JAKÝ MÁ PODLE VÁS VÝZNAM PRO JEDNOTLIVÉ KLIENTY A CELOU
100 SPOLEČNOST, KDYŽ JE PRACOVNÍK VAŠÍ INSTITUCE VE SVÉ PRÁCI
101 KOMUNIKATIVNÍ A TOLERANTNÍ?

102 Zlepšilo se to. Nevím, jak to, že se to zlepšilo. Já kolegyním říkám: „Nemusíte člověku
103 vyhovět, ale musíme se k němu hezky chovat.“ Snažit se vyhovět, usmát se... To je důleži-
104 té. Komunikovat s tím člověkem. Víte, však já tu dělám pětadvacet roků, bylo to nastaveno
105 tak, že musíte nějak vyhovět, ale o tom to není, ale hlavně se k lidem musíme, jako veřejná
106 instituce, umět chovat...jsme tady pro ně, je to náš cíl.

107 Padesát procent lidí sem přijde, víte...jak to říct, spíš sem přijdou hledat...útěchu. Dobré
108 slovo, že s nimi někdo něco probere, že s nimi někdo mluví. My máme polohu
109 u chodníku...pro lidi je důležité naši práci vidět...

110

111 11.) JAKÉ JSOU POTŘEBY VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH K DIALOGU
112 A TOLERANCI? JAK VNÍMÁTE ROLI ANDRAGOGIKY NA TOMTO POLI?

113 Spousta problémů vzniká...i tím, že někdy člověk ani nechce říct, co řekne. Někdy to špat-
114 ně podá... Víte, kolem toho se točí asertivita. Chtělo by to taková školení, kde bychom se
115 učili...někdy jedno slovíčko rozhodí všechno...být nad věcí. Zachovat si profesionalitu,
116 klid, to už není tolerance, ale odstup. Ne od člověka, ale od problému.

117 *Děkuji Vám za rozhovor...*

118 Tak jo, dobrá... A přeji hodně štěstí při studiu!

PŘÍLOHA P VIII: ČTVRTÝ ROZHOVOR

1 1.) NA POŘÁDÁNÍ KOLIKA KULTURNÍCH AKCÍ PRO VAŠE MĚSTO SE VÁŠ
2 ÚTVAR (INSTITUTE) PODÍLEL V LOŇSKÉM ROCE?

3 Celkem na deseti velkých akcích. Nejvýznamnější akcí byl první ročník třídních měst-
4 ských akcí. Tři dny jsme tady, v Otrokovicích, měli „Otrokovické letní slavnosti“. Kdy se
5 tu pořádaly doprovodné akce...prostě se tu tančilo a zpívalo. Je to velká akce. Podařilo se
6 to. V letošním roce už zajišťujeme opakování, druhý ročník Otrokovických letních slav-
7 ností.

8 My jsme město specifické tím, že máme de facto tři části, je to Baťov, Střed a Kvítkovice.
9 A tak v podstatě na všech místech Otrokovic probíhaly různé akce. Každý si mohl přijít na
10 své. Bylo to zaměřené na děti, mládež i dospělé. Byly to letní slavnosti. I na Štěrковиšti se
11 odehrávaly akce, takže voda-hudba-zábava.

12 *Je to i nejnáročnější akce po stránce organizační?*

13 Myslím, že určitě. Finančně nejnáročnější akce, logisticky...

14 *Koho to napadlo? Proč první ročník?*

15 No já nevím, snad...no možná i mě, já nevím. V létě tu něco takového chybělo, nebyly tu
16 žádné akce. Kulturní střediska se v červenci zavřela, brala se dovolená, bylo volno a tak...
17 A já jsem po diskusi s kolegy dospěla k názoru, že ne že tady občané v létě nejsou, ba nao-
18 pak oni tady jsou! Chtělo to nějaké léto v Otrokovicích!

19

20 2.) JAKÁ BYLA ÚČAST VEŘEJNOSTI NA JEDNOTLIVÝCH AKCÍCH? JAK
21 HODNOTÍTE ÚČAST VEŘEJNOSTI NA JEDNOTLIVÝCH AKCÍCH?

22 V určitých oblastech to dokážu vyhodnotit, někde ale ne. Tady je specifická struktura oby-
23 vatel. Baťov charakterizuje skupina občanů středního věku až seniorů. Střed Otrokovic
24 a Trávníky, to je hlavně věkový střed a mladší dospělá populace. Starší věková skupina má
25 radši komorní pořady. Na Baťově měl úspěch Kruh přátel hudby nebo besedy. Seniori mají
26 rádi, když se dělají setkání s kronikářkou města, na nějaké téma. V komornějším duchu.
27 Střední věková struktura uvítá představení, jak jsem si všimla, táhnou...no, jména. Zná-
28 most, popularita, věhlas. Tato věková skupina se chce taky bavit. A kde je vždy plno...tak
29 třeba koncert Jarka Nohavici. Ten měl velký úspěch. Divadelní kusy někdy také.

30 Děláme též pietní akce. Ale tady je škoda, že je fakt malá účast. To je škoda. Možná tomu
31 neděláme tu správnou, nebo tak velkou, propagaci, nevím... Dáváme to na web...

32 *Ale s tím se potýkají i jiná města...s tou malou účastí při pietních vzpomínkách...*

33 To ano, ale veřejná správa by se k tomu měla postavit, měla by se k tomu hlásit a uchová-
34 vat to...osvětu občanům. Je to o tom, že by se nemělo zapomínat, na osvobození Otroko-
35 vic, na Den československé státnosti – při této příležitosti oceňujeme občany města...je to
36 významný večer pro občany i veřejnou správu... Samozřejmě to tedy děláme, ale je to kla-
37 dení věnců za doprovodu úředníků, ale ta účast je spíš z povinnosti...a možná ne, možná
38 jim křivdím... Občané se zastavují, podívají se...

39

40 3.) CO PODLE VÁS VEŘEJNOSTI VE VAŠEM MĚSTĚ V KULTUŘE CHYBÍ, PO
41 ČEM JE POPTÁVKA?

42 Doposud nám chybí průzkum, co by občané chtěli. Náš kulturní dům Otrokovická Beseda
43 takový průzkum prý dělal, ale já nevím, neviděla jsem ho doposud. Já co slyším, i co si
44 myslím, tak chybí programy pro mladé lidi. Ale pozor! Mladí lidé volají po tom, že by
45 chtěli jít na kulturu, ale je třeba vědět, co vlastně chtějí. To je jako když jdete s výrobkem
46 na trh, musíte vědět, po čem lidé touží. Musí se vědět, s čím se prorazí, co lidé chtě-
47 jí...udělat atraktivní obal. Takže to chce průzkum. Klubové večery jsou hodně ve Zlíně,
48 v Alternativě, v Zelenáčově šopě. Je to opravdu o tom, že se musí říct, co tu vlastně chybí.
49 Já mám třeba ráda folklór a budu hledat folklórní večery, a můžu vám říct, že nejsou vůbec
50 žádné...(smích). Ted' - Golem a Rock Café (ve Zlíně) nabízí rockovou hudbu, různé kon-
51 certy... Tak jde o to, abychom konkurovali.

52 Kdysi dávno jsme tu měli silné zázemí ve filmovém klubu...ale to chce i obnovit to záze-
53 mí, aby lidi neseděli jen na židlích...

54 *V čí kompetenci je možnost změny?*

55 To je v kompetenci ředitele Besedy. Měli jsme setkání, minulý týden, pracovníků
56 v kultuře. Ozývalo se volání po lepší a větší propagaci kultury, po propagaci Besedy jako
57 velké instituce, ale i o po pomoci malým sdružením - jako jsou třeba řezbáři - které se také
58 podílejí na místní kultuře...to je ta podpora drobných pracovníků v kultuře. Jakoby jde o to
59 rozlišit místní kulturu - fotoklub, historici nebo výtvarníci, třeba ti jmenovaní řezbáři –
60 a kulturu na profesionální úrovni – institucionalizovanou, na zakázku města. Rekonstruu-

61 jeme klubovnu pro scházení, pro možnost výstav. Je třeba podporovat talenty. V tom spor-
62 tu je to jasnější, v kultuře je to těžší. V Otrokovicích máme velice úspěšné zpěváčky
63 a máme i velkou úspěšnost při přijímání na konzervatoře, i to je nutné ukázat lidem.

64

65 4.) JAKÝ JE VÝZNAM VZDĚLÁVACÍ SLOŽKY PŘI POŘÁDÁNÍ KULTURNÍCH
66 AKCÍ?

67 Význam to má velice důležitý. V každé akci si najdete vzdělávací složku, ať už se jedná
68 o film, o divadelní představení... Vždycky si tam něco najdete. Sama kultura má v sobě
69 vzdělávací prvek. Je to vzdělávací proces. Ještě významnější je pak, když je to přímo vzdě-
70 lávací akce. Akce s diskusí... Přímé působení vzdělávání je v kultuře specifické. Jde o tu
71 reflexi na danou akci.

72

73 5.) MAJÍ KULTURNÍ AKCE, KTERÉ POŘÁDÁTE I VZDĚLÁVACÍ ROZMĚR?

74 Ano, určitě.

75

76 6.) LZE V KULTURNÍCH AKCÍCH, KTERÉ JSTE POŘÁDALI, NALÉZT
77 PROPAGACI DIALOGU A TOLERANCE?

78 Souvisí to se záměrem té které akce.

79 Ono to také souvisí, i když ne na první pohled, s komunitním plánováním. My tu máme
80 velice podrobný projekt komunitního plánování sociálních služeb, který získal dokonce
81 různá ocenění a který vyprofiloval potřeby seniorů, co potřebují... Snažíme se vycházet ze
82 skutečných potřeb občanů města. Ale to už je spíš ta sociální oblast.

83 *Ano...*

84

85 7.) PROJEVILA SE NĚKDY V SOUVISLOSTI S KULTURNÍ AKCÍ, KTEROU JSTE
86 POŘÁDALI NETOLERANTNÍ REAKCE U PRACOVNÍKŮ VAŠÍ INSTITUCE
87 ANEBO U VEŘEJNOSTI?

88 Já vám rozumím... Možná tím, že tady pracuji, tak nevím, jestli to občané řeknou přímo
89 mně. Ale zrovna minulý týden v pátek se u mě ohlásil jeden občan, mladý muž a ten byl
90 plný záští a, jak vy říkáte, netolerantnosti ke kultuře v našem městě. Takže...nevím, asi se
91 potřeboval vypovídat, nebylo to moc racionální. Snad by i měl v něčem pravdu: že výmě-
92 nička v Trávníkách je prázdná a že by šla nějak využít. To si ale musím první zjistit, jaký
93 má vedení města záměr s objektem... Víte, i to se musí umět zvládnout, když je ně-
94 kdo...však víte.

95 Ale jinak...myslím, že ne, že s netolerancí problém na úradě nemáme...

96

97 8.) JAKÝ JE Z VAŠEHO POHLEDU VÝZNAM DIALOGU V PRÁCI VAŠÍ
98 INSTITUCE (NAVENEK A UVNITŘ)?

99 Určitě hraje velmi významnou úlohu. Je důležité uvědomit si, že pracovníci kultury, škol-
100 ství i vlastně sociálních služeb, jsou lidské zdroje – poměrně vysoce profesionální – a že
101 dialog je jejich práce.

102

103 9.) JAKÝ JE Z VAŠEHO POHLEDU VÝZNAM TOLERANCE V PRÁCI VAŠÍ
104 INSTITUCE (NAVENEK A UVNITŘ)?

105 Tak to je jednoduché. To je věc zdravého přístupu, zdravého rozumu. My jsme veřejná
106 správa a děláme službu občanům, snažíme se. Naplňovat cíle města, opravovat chodníky,
107 nabídnout kulturu... My vlastně musíme být tolerantní, nejen protože se to očekává, ale
108 protože chceme!

109 Tady u nás, na úradě v Otrokovicích, se o netoleranci nedá vůbec hovořit...vozičkáři, Ro-
110 mové, lidé po výkonu trestu, ne opravdu mě nenapadá problém...

111 *To je prima...*

112 Je.

113

114 10.) JAKÝ MÁ PODLE VÁS VÝZNAM PRO JEDNOTLIVÉ KLIENTY A CELOU
115 SPOLEČNOST, KDYŽ JE PRACOVNÍK VAŠÍ INSTITUCE VE SVÉ PRÁCI
116 KOMUNIKATIVNÍ A TOLERANTNÍ?

117 A tak o tom už jsme mluvili. Je to téměř náplň jeho práce. Že?

118

119 11.) JAKÉ JSOU POTŘEBY VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH K DIALOGU
120 A TOLERANCI? JAK VNÍMÁTE ROLI ANDRAGOGIKY NA TOMTO POLI?

121 No, myslím si, že ať chcete nebo nechcete, tak nakonec v praxi stejně narazíte na finance.
122 Takže zaměřit se u absolventů na sponzoring. Umět najít vícezdrojové financování. Proto-
123 že kulturní akce - to je velice specifické! Vy je budete umět zrealizovat, budete je umět
124 zajistit umělcem, dokonce vás napadne, jak to v uvozovkách prodat veřejnosti, a vy sám
125 budete vědět a budete přesvědčen, že je to zajímavé... a pak s tím financováním je problém.
126 Kultura nikdy nebude úplně výdělečná. Vždycky bude závislá na nějaké podpoře. Třeba
127 teď se mi zdá, že je – asi i v souvislosti s tou krizí a náladou společnosti – na chvostu, na
128 konci toho systému... Takže aby uměli dokázat, že jsou natolik schopní, že tu akci i více-
129 zdrojově odfinancují. Vícezdrojovým financováním pokrýt náklady akce. I mimo rozpočet
130 umět ty peníze najít. Řekněme si na rovinu, že peníze prostě chybí a nejsou.

131 Také stojí za úvahu, zda sponzoring vlastně nebrat už pomalu jako obor - samostat-
132 ný...(smích). Mám už jakési zkušenosti a vím, že hledat ty peníze, to je náročné. Jsou tu
133 nadace, instituce, dokázat přesvědčit lidi, aby uvolnili finance... Finance – to je veliký
134 problém kultury!

135 *Byl a bude! Děkuju za rozhovor.*

136 A je...(smích). Taky děkuju.

PŘÍLOHA P IX: PÁTÝ ROZHOVOR

1 1.) NA POŘÁDÁNÍ KOLIKA KULTURNÍCH AKCÍ PRO VAŠE MĚSTO SE VÁŠ
2 ÚTVAR (INSTITUTE) PODÍLEL V LOŇSKÉM ROCE?

3 Nevím to úplně přesně, těch akcí je celá řada. Je to tím, že jsme organizace zřízená měs-
4 tem, jako příspěvková organizace. Zahrnujeme mimo provozu kulturního domu jako tako-
5 vého, provoz knihovny, provoz městského informačního centra, kina, městského muzea,
6 sálu ve Smolině, takže více méně provozujeme těchto pět šest středisek, kde se odvíjí tato
7 činnost plus participujeme na pořádání kulturních akcí. U nás v kulturním domě,
8 v prostorách venkovních nebo v kostele, v různých zařízeních nebo prostorách k tomu
9 vhodných. Kdybych to měl shrnout: V Kloboukách jsou takové tři stěžejní, velké akce.
10 Vícedenní, kdy pětitisícové Klobouky navštíví i dvacet tisíc lidí. Je to třeba vyhlášený Mi-
11 kulášský jarmark, na kterém se podílíme – ale je to spolupráce více pořadatelů. Děláme
12 standardně divadelní představení, koncerty, řadu představení pro školy, plesy, spolupracu-
13 jeme s občanskými sdruženími a spolky. My hodně těch akcí zabezpečujeme technickým
14 zázemím, jak prostory kulturního domu, tak vybavením technickým – ozvukovou a audio-
15 vizuální technikou. Disponujeme stánky, takovými těmi prodejními, to když se pořádají
16 hospodářské trhy nebo ty významnější akce – Mikulášský jarmark, Valašské kumštování,
17 Setkání muzikantů Bílých Karpat. Kulturní dům disponuje velkým mobilním pódium,
18 10 krát 7 metrů, zastřešení 10 krát 8 metrů, je to hliníková konstrukce, kterou stavíme – je
19 v našem majetku, je pořízen z projektu evropských fondů. Máme zpracovaný přehled toho,
20 co se tu děje. O různých uskutečněných akcích a představeních. Když to shrnu tak dvacet
21 třicet akcí, na takové malé město, je to poměrně hodně. Děláme pravidelně vernisáže, vý-
22 stavy... V prostorách, galerijních, kde se to může uskutečňovat...

23

24 2.) JAKÁ BYLA ÚČAST VEŘEJNOSTI NA JEDNOTLIVÝCH AKCÍCH? JAK
25 HODNOTÍTE ÚČAST VEŘEJNOSTI NA JEDNOTLIVÝCH AKCÍCH?

26 Tak co se týče návštěvnosti kulturních akcí, tak co do počtu obyvatel, když to tak řeknu,
27 tak průměr na koncerty a divadla, se pohybuje k pěti až deseti procent obyvatelstva. Takže,
28 když přijde 500 lidí, tak je to 10% obyvatel! Takže si nemůžeme stěžovat. Výhodou je, že
29 nechodí jenom místní. My jsme tady na křižovatce, je tady spádová oblast – směrem od
30 Vsetína, směrem od Slovenska a směrem od Luhačovic, Slavičína. Máme výhodu, že jsme

31 tady křižovatka a navštěvují nás hodně. V rozsahu deseti, patnácti kilometrů je zde aglo-
32 merace čtyřiceti tisícová, jsou tu větší města: Brumov, Slavičín, taky Hornolidečsko. Necí-
33 líme jen na místní, na klobucké občany, ale na okolí širší...

34

35 3.) CO PODLE VÁS VEŘEJNOSTI VE VAŠEM MĚSTĚ V KULTUŘE CHYBÍ, PO
36 ČEM JE POPTÁVKA?

37 Poptávka... Vždycky je to něco populární. Co vyběhne někde. Ovlivňuje to mladá genera-
38 ce, která hned reaguje...Superstar...rádoby mladé hvězdy. Poptávka...my se snaží-
39 me...hromada těch věcí je nekomerčních, ale protože jsme organizace města a nejsme
40 svým způsobem komerční subjekt, který by musel dělat jen to, co se mu rentuje...takže se
41 snažíme dělat žánry i dvakrát za rok – klasiku, vážnou hudbu, koncerty – to co žádný byz-
42 nys nepřinese. Divadlo...pro školy... Kdybych to měl rozpočítat na žáky, tak to vyjde dra-
43 ho. Aby ta skladba byla pestrá. Abychom nedělali jen to, co teď frčí, já nevím, třeba Nigh-
44 twork, ale i žánry jiné – divadlo, operety. Snažíme se, aby spektrum bylo široké.

45

46 4.) JAKÝ JE VÝZNAM VZDĚLÁVACÍ SLOŽKY PŘI POŘÁDÁNÍ KULTURNÍCH
47 AKCÍ?

48 Děláme tu cestovatelské programy. Protože máme sál kina, tak využíváme prezenční
49 a projektové techniky. Dělali jsme tam „iks“ přednášek a besed. Vždycky se zajímáme
50 o to, co je atraktivní...trošku...takže jeden cestovatel, co cestoval po celém světě... a za
51 druhé máme prostor, kde se pořádají přednášky a semináře. Je to vždy skupina...přednášky
52 z historie, máme i naučné přednášky, vždy je to zajímavé téma. Momentálně máme výsta-
53 vu významného architekta Huberta Gessnera, který v Kloboukách navrhl tři nebo čtyři
54 významné domy – jsou i v souboru významných památek, vil Zlínského kraje. Vyšlo to
55 knižně a je k tomu putovní výstava a ta je teď u nás. A na to navazuje přednáška. Děláme
56 tu přednášky tradiční a krajové. O pěstování tradičních druhů ovoce, pro zdejší ovocnáře.
57 Nebo pro včelaře. Vždycky tematicky k něčemu... Jak tu máme ty trhy, farmářské, tak
58 vždy je to zaměřeno na nějaké produkty a k tomu je pozvaný lektor, který k tomu řekne pár
59 věcí.

60 Samozřejmě děláme i školení...teď už nám sice akreditace propadla, ale byli jsme akredi-
61 tovaní Ministerstvem vnitra jako vzdělávací instituce v oboru veřejné správy. Využili jsme

62 boomu ohledně novelizací zákonů veřejné správy a o veřejném řízení. To jsme školili od
63 Vsetína po Bystřici pod Vsetínem. Fungovalo to tady. Nyní děláme přednášky tak dvakrát
64 do roka, třeba k zákoníku práce. Město má asi sedm organizací, pro které to děláme...aby
65 nemuseli jezdit.

66 5.) MAJÍ KULTURNÍ AKCE, KTERÉ POŘÁDÁTE I VZDĚLÁVACÍ ROZMĚR?

67 Protože tady máme silnou Konfederaci politických vězňů, tak máme každoročně setkání
68 těchto bývalých „muklů“... Je tady na náměstí pomník věnování obětem násilí komunis-
69 tického režimu let čtyřicet osm až osmdesát devět. Každoročně je tu setkání s kulturním
70 programem, povzpomínají, jdou k pomníku položit kytičku.

71 Když je nějaké výročí...měli jsme už pár besed, pro studenty, pro vyšší ročníky základní
72 školy s nějakou projekcí filmu, potom beseda k tomuto tématu.

73 K holocaustu jsme, vzpomínám si, jak byl ten film...Habrmanův...

74 ...mlýn...

75 ...mlýn a Schindlerův seznam, tak jsme měli pro školy také připravenou přednášku a dis-
76 kusi.

77

78 6.) LZE V KULTURNÍCH AKCÍCH, KTERÉ JSTE POŘÁDALI, NALÉZT 79 PROPAGACI DIALOGU A TOLERANCE?

80 Tak to ne. V našem městě není třeba romská komunita. Nechci to vypichovat. Ale není tu
81 žádný problém. Jako město máme sice koordinátora na tuto problematiku, ale co vím, co
82 vím z doslechu, nemáme problémy...jako třeba ve Vsetíně.

83 Funguje tu teď asi druhý rok, je to nízkoprahové zařízení, spíš pro mládež. Pro tu, co se
84 pohybuje už...v drogách. Město získalo dotaci na přestavbu a opravu zařízení, kde dochází
85 k těm aktivitám, které mají pomoci.

86 Pro hendikepované...k nám na akci, když jede vozičkář, tak má automaticky vstup zdarma.
87 Jak máme knihovnu v patře, tak tam je bezbariérový přístup sloužící i sem...pro kulturní
88 dům. Takže takto fungujeme...

89

90 7.) PROJEVILA SE NĚKDY V SOUVISLOSTI S KULTURNÍ AKCÍ, KTEROU JSTE
91 POŘÁDALI NETOLERANTNÍ REAKCE U PRACOVNÍKŮ VAŠÍ INSTITUCE
92 ANEBO U VEŘEJNOSTI?

93 Tak jestli můžu...my jsme svázáni s městem...vykonává část státní správy...víte, my se tu
94 známe. Komunikace mezi jednotlivými pracovníky, úředníky...z 95 % se známe osobně,
95 fungují tu spíš nadstandardní vazby a vztahy. Máme posezení ke konci roku. A takové
96 blízké jsou ty vazby, není tu problém v komunikaci, a když občan chce něco po organizaci,
97 po úřadu, tak narazí na vstřícnost. Je to jiné, než když jste třeba na Krajském úřadě ve Zlí-
98 ně a je vidět ten odstup.

99 8.) JAKÝ JE Z VAŠEHO POHLEDU VÝZNAM DIALOGU V PRÁCI VAŠÍ
100 INSTITUCE (NAVENEK A UVNITŘ)?

101 Samozřejmě tlak lidí...povědomí, že úředníci byli špatní...médiá nás bombardují, jak je
102 úředník divný...možná to zlepšuje...

103 Spíš to šití horkou jehlou, třeba ten registr vozidel...ale je to o lidech. Jak se s lidmi pracu-
104 je, jak si k tomu sedne. Jak si je hlídá nadřizený, jakou má zpětnou vazbu od občanů. Musí
105 se na tom pracovat a chtít to změnit. Určitě složitější je to horší na těch větších úřadech,
106 kde je anonymita větší...

107 Město je v řízení CAF, to je taková certifikace úřadu, ve vztahu toho úřadu, včetně sebe-
108 hodnocení, jakoby nějaké ISO... Město se monitoruje, vyhodnocuje výstupy směrem
109 k veřejnosti. Jak se standardně říká, jak je ten úředník šílený a tak...říkám, je to hodně
110 o lidech, ale ze zkušenosti tady...nesetkal jsem se s výraznou negativní reakcí veřejnosti na
111 činnost úřadu.

112

113 9.) JAKÝ JE Z VAŠEHO POHLEDU VÝZNAM TOLERANCE V PRÁCI VAŠÍ
114 INSTITUCE (NAVENEK A UVNITŘ)?

115 No velký...

116

117 10.) JAKÝ MÁ PODLE VÁS VÝZNAM PRO JEDNOTLIVÉ KLIENTY A CELOU
118 SPOLEČNOST, KDYŽ JE PRACOVNÍK VAŠÍ INSTITUCE VE SVÉ PRÁCI
119 KOMUNIKATIVNÍ A TOLERANTNÍ?

120 Velký...

121 Úřad má otevřeno pět dní v týdnu, není tam vymezen úřední den, takže vyřídíte, kdykoliv
122 přijedete. Možná že je to tím, že jsme menší město...ale to že v Kloboukách je vedení,
123 třeba pan tajemník, se snaží mít lidi kvalitní, profesionální, na úrovni – umožňuje jim
124 vzdělání a školení. A pracuje s lidmi a celkem hodně. Záleží mu na tom, aby úředníci byli
125 odborníci na svých místech. Pracuje na tom soustavně.

126

127 11.) JAKÉ JSOU POTŘEBY VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH K DIALOGU
128 A TOLERANCI? JAK VNÍMÁTE ROLI ANDRAGOGIKY NA TOMTO POLI?

129 Tak nevím...jak na které pozice. Coby naše organizace, já nemůžu mít lidi zvláště na to
130 a na to. Město je omezeno finančně, rozpočtově, je omezené financemi, se kterými hospo-
131 daří. Asi by to měl být takový univerzální pracovník...nám chodí hromada studentů z praxí
132 z hotelových škol a škol cestovního ruchu, anebo knihovnické školy, tak se je snažíme za-
133 pojít do praxe, do střediska, aby věděli, co se tam děje.

134 *No a co ta praxe potřebuje?*

135 Oni ti mladí dnes jsou zbehlí v technice, ale protože nepracovali...tak konkrétně pracovat
136 na nějakém produktu, na nějaké akci, vícedenní. Neříkám domluvit koncert – umělce, mís-
137 to, datum, čas, honorář, smlouvu, to máte vlastně hned – ale organizačně zajistit nějakou
138 větší akci. Akci, která vyžaduje ubytování, dopravu, včetně personálu, nějaké agendy
139 v komunikaci, když je to na více místech...naučit se vlastně zkušenost, jak pořádat nějakou
140 tu větší akci, ale ono to třeba praxe ukáže. Ale na modelové situaci se dá také hodně nau-
141 čit... Chtělo by to, aby to mělo nějaký přímý výstup, třeba manuál celé té akce, informace
142 pro pořadatele, kdy každý má na starosti to svoje, svůj soubor... Jak jsou přičlenění lidí.
143 Celé to umět řídit a koordinovat, jak to třeba tady děláme. My tady děláme ten, jak už jsem
144 vzpomínal, Mikulášský jarmark... Ten připravujeme už od září. Navštíví nás přeci jenom
145 dvacet, dvacet pět tisíc lidí...funguje v tom asi osm občanských sdružení. Je to založené na
146 spolupráci těch vedoucích, každý má na starosti nějaký úsek, má lidi pod sebou, funguje
147 asi čtyři sta dobrovolníků na té akci. Když je nějaký problém, řeší se. Jde o týmovou spo-
148 lupráci. Pracování v týmu...mladí lidé jsou spíš sólisté, ale měli by se učit víc té týmové
149 spolupráci, spolupracovat na akcích, pracovat pro tým...vyhodnocovat, co udělal, co se
150 podařilo. Úkoly se proberou, odškrtají, změní... Je zapotřebí, aby získali, nebo se učili,

151 řídicí a operativní zkušenosti. To jaksi musí ti, kteří jsou odborníci na vzdělávání, zjišťo-
152 vat, v čem je potřeba vzdělávat, co praxe potřebuje. Ano, umět zjistit, co je potřeba.

153 *Tak já Vám děkuji...*

PŘÍLOHA P X: ŠESTÝ ROZHOVOR

1 1.) NA POŘÁDÁNÍ KOLIKA KULTURNÍCH AKCÍ PRO VAŠE MĚSTO SE VÁŠ
2 ÚTVAR (INSTITUTE) PODÍLEL V LOŇSKÉM ROCE?

3 Každoročně máme akce: „Valašské kumštování – pro radost aj užitek“, to děláme vždy
4 před Velikonocemi, tam jsou různá řemesla – pletení košíků, tatarů, malování vajíčků, ke-
5 ramika, sklo. Kdysi jsme dostali peníze z nějakého evropského fondu a v rámci toho teď
6 vždy přizveme také slovenskou stranu. Ti nám vozí slovenské tradice – věnce, sekané.
7 Schází se nás plná sokolovna. Kdo má zájem něco předvést, má možnost a dveře otevřené.
8 Neplatí se žádný poplatek z místa. A je to velice pěkná akce.

9 Další každoroční akce „Svatovojtěšský jarmark“, protože my máme kostel zasvěcený sva-
10 těmu Vojtěchovi, takže vždy na neděli hned po Vojtěchovi pořádáme ten jarmark. A po-
11 slední dobou ho zaměřujeme na výstavu zvířat – králíci, slepice...

12 *Takové regionální...*

13 Vždyť malá děcka už to znají jen ze zoologické nebo z vyprávění. Jedno děcko stálo u hu-
14 sy a říkalo: to je malý pštros (smích)! Jsou tam soutěže pro děcka, dechovka pro starší...

15 Květen je věnovaný akci „O pohár starosty“ v nohejbale. Svátek matek, to jsou dechovky
16 a spolupráce s klubem diabetiků, kteří něco upečou. Pak je tu „Helfik“, dříve to byl „Heal-
17 th-week“, týden zdravotní péče a první pomoc. „Bike-cup“, závody na kole. Dřív to bylo jen
18 pro Slavičín, ale v letošním roce se to rozšířilo i v rámci bodového sbírání, takže už je to ve
19 vyšší třídě...

20 V červenci budeme dělat, už myslím čtvrtým rokem, „Park party“. Úžasné prostředí, jsou
21 to vlastně pivní slavnosti, nádherná akce – psovodi, hasiči, chlapi z Army klubu. Měli jsme
22 dovezená i vojenská auta, V3S-ky... Kolotoče pro děti.

23 V letošním roce poprvé chceme udělat třídní akci – výstavu rostlin. Něco jak malé Věž-
24 ky. My právě máme v zámeckém parku prostor a ten je na to vynikající. Čekáme, kolik
25 těch prodejců, kolik jich sem dostaneme.

26 Srpen je věnován turistům. Hlavně z Luhačovic. Na ten jeden den, na dva na tři dny. Chtě-
27 jí-li pěší turistiku, na kolo... Tomu se musíme přes ty prázdniny věnovat.

28 V září děláme dožínky. Máme zajištěné svoje soubory...z evropských fondů máme oprá-
29 vené muzeum.

30 Říjen, listopad, to je ochutnávka vín. Folklórní soubor Slavičan, cimbálová muzika, dělá
31 posezení. To je oblíbená akce.

32 Prosinec – to je snad nejvíc navštěvovaná akce – „Rozsvěcování vánočního stromku“. Na
33 náměstí, to se sejde až tři tisíce lidí. Nejvíc je to narvané na ohňostroj...

34 Leden, únor, to jsou třeba plesy.

35

36 2.) JAKÁ BYLA ÚČAST VEŘEJNOSTI NA JEDNOTLIVÝCH AKCÍCH? JAK
37 HODNOTÍTE ÚČAST VEŘEJNOSTI NA JEDNOTLIVÝCH AKCÍCH?

38 Jak na různých akcích. Dělali jsme si na webových stránkách anketu, která z akcí se nejví-
39 ce líbila. A vyšlo rozsvěcování vánočního stromu. Potom bylo „Park party“. Snažíme se,
40 aby bylo vždy pro každého něco. Pro mrňata, pro pubertáky, pro maminky s dětmi, pro
41 střední generaci, pro důchodce... Slavičín má jednu takovou nevýhodu – v minulosti se
42 sem do paneláků přistěhovali lidé - protože tu byla kasárna, výzkumný ústav, zbrojovka.
43 Ale vztah k městu nenašli. Vztah ke službám města jakoby nenašli. To ovlivňuje i tu účast.
44 Ale sportovní akce, to docela jde. Hodně se uchytily cestovatelské besedy.

45

46 3.) CO PODLE VÁS VEŘEJNOSTI VE VAŠEM MĚSTĚ V KULTUŘE CHYBÍ, PO
47 ČEM JE POPTÁVKA?

48 Mladí by chtěli dělat velké akce na kulturáku, ale on nemá vlastně žádné zázemí, žádnou
49 kuchyňku, zázemí pro umělce. Kino funguje jednou za čtrnáct dní, v sobotu je filmový
50 klub, kde pan Fiala promítá pro fajnšmekry, to je ale velmi slabá účast. Mladé táhne Zlaté
51 jablko (ve Zlíně).

52

53 4.) JAKÝ JE VÝZNAM VZDĚLÁVACÍ SLOŽKY PŘI POŘÁDÁNÍ KULTURNÍCH
54 AKCÍ?

55 Vzdělávací složka? Tak nejvíce - cestovatelské besedy. A pietní akce také. Ve Slavičíně je
56 památník věnovaný padlým letcům za 2. světové války, ve 44. roce tady proběhla bitva nad
57 Bílými Karpaty, tady spadla letadla: ve Slavičíně, v Rudimově, v Bzové, na Krhově...

58 A každoročně jezdí z Army klubu klást na památničky věnce. Vzpomínkové akce s sebou
59 nesou poznávání historie.

60 Výchovné koncerty třeba na ZUŠ-ce.

61

62 5.) MAJÍ KULTURNÍ AKCE, KTERÉ POŘÁDÁTE I VZDĚLÁVACÍ ROZMĚR?

63 Tak určitě, ale ne prvoplánový. Snažíme se spíš o to, aby to mělo vzdělávací nádech...
64 Třeba zvířata, minulý rok včely – besedy o včelách. Snažíme se, aby se lidé vždy něco
65 nového dozvěděli. Dožínky jsme třeba minulý rok ladili „do trnek“. Takže jsme lidem uka-
66 zovali, jak se dělají povidla, jak se pálí slivovice v pálenici. Ano...babičky dělaly brambo-
67 rové placky. Ano...je to tam. Snažíme se.

68

69 6.) LZE V KULTURNÍCH AKCÍCH, KTERÉ JSTE POŘÁDALI, NALÉZT
70 PROPAGACI DIALOGU A TOLERANCE?

71 Ano, máme programy pro tělesně postižené, pro diabetiky, pro matky s dětmi... A také se
72 vždy zvou na všechny akce. A nejenom to, vždy se myslí na to, aby bylo vše připravené
73 i po technické stránce... třeba pro vozíčkáře.

74

75 7.) PROJEVILA SE NĚKDY V SOUVISLOSTI S KULTURNÍ AKCÍ, KTEROU JSTE
76 POŘÁDALI NETOLERANTNÍ REAKCE U PRACOVNÍKŮ VAŠÍ INSTITUCE
77 ANEBO U VEŘEJNOSTI?

78 Ne. Já si myslím, že se to rok od roku zlepšuje.

79

80 8.) JAKÝ JE Z VAŠEHO POHLEDU VÝZNAM DIALOGU V PRÁCI VAŠÍ
81 INSTITUCE (NAVENEK A UVNITŘ)?

82 Nejdůležitější... Člověk musí být vstřícný k těm ostatním. Oni se potom sem vrací, jsou
83 spokojeni. Já si myslím, že mám v sobě takové to, jak se teď moderně říká, sociální citění,
84 já si s těmi lidmi popovídám a jde to. Ale někdy mám pocit, že u studentů, co přijdou třeba
85 na praxi...že nemají zájem. Zájem o člověka.

86 *Jak si to vysvětlujete?*

87 Já nevím. Možná ti mladí ani neví, co by řekli. Možná neví...

88

89 9.) JAKÝ JE Z VAŠEHO POHLEDU VÝZNAM TOLERANCE V PRÁCI VAŠÍ
90 INSTITUCE (NA VENEK A UVNITŘ)?

91 Myslím, že je velmi důležité schopnost tolerance v sobě mít. Víte, já vím, že jsou lidi, kteří
92 přijdou a všechno zkritizují. Já jim říkám, tak tady máte prostor, ukažte nám to, poraďte.
93 A oni: ne, ne, ne. Tak takoví jsou také lidi. Ale druzí přijdou a třeba řeknou: místo hudby
94 by tam mohlo být to a to...děckám dejte kolotoč...to už je pak o něčem jiném. Člověk se
95 musí naučit brát i z kritiky, aby se mohl stále zlepšovat. I to je důležité. Umět brát
96 i z kritiky.

97

98 10.) JAKÝ MÁ PODLE VÁS VÝZNAM PRO JEDNOTLIVÉ KLIENTY A CELOU
99 SPOLEČNOST, KDYŽ JE PRACOVNÍK VAŠÍ INSTITUCE VE SVÉ PRÁCI
100 KOMUNIKATIVNÍ A TOLERANTNÍ?

101 Velký. Je důležitá vstřícnost, snaha vyhovět. Někteří lidé jdou na úřad, sami dychtí po tom,
102 co mají udělat a z toho máte lidi, kteří ani pomalu nevědí, co vlastně přišli vyřídit. Takže
103 jde o to, hlavně tyto lidi nějak nasměrovat, oni nejspíš půlku z toho, co jim řeknete, zapo-
104 menou, informace vytrousí, ale...jak už jsem řekla...je to hlavně o komunikaci. Musíme
105 být komunikativní. A tolerantní.

106

107 11.) JAKÉ JSOU POTŘEBY VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH K DIALOGU
108 A TOLERANCI? JAK VNÍMÁTE ROLI ANDRAGOGIKY NA TOMTO POLI?

109 Počkat... Etika? Nebo etiketa? (smích)...etika. Víte, zaměstnanci státní správy by měli
110 mít znalosti na tomto poli. To už se nikde samostatně neučí, na školách, nikde. Jakoby se
111 předpokládala znalost. Ale ono to tak není. Etika zahrnuje i dialog a toleranci. Znalost eti-
112 ky dopředu, jakoby automaticky, předpokládá toleranci a komunikativnost. To si myslím,
113 že by se mělo víc dostat do povědomí lidí. Teď se to neakcentuje, jako by byly jenom pe-
114 níze... Ale má to širší souvislosti. Lidi se k sobě budou chovat jen tak, jak budou umět!
115 Nejde přeci v životě jen o „nejmenší cenovou nabídku“, ne?

- 116 *Tak - právě Vám přišel zákazník, tak to je asi to správné načasování konce rozhovoru...já*
- 117 *Vám moc děkuju za rozhovor...*
- 118 Ano (smích). Nashledanou.

PŘÍLOHA P XI: ZÁZNAMOVÁ METODA

Zvolená záznamová metoda umožňuje zpětné dohledání přímých citací z přepsaných rozhovorů jednotlivých respondentů nebo údajů jimi zmiňovanými. Metoda je založena na přepisu rozhovorů z diktafonu. Následně se přistoupí k označení řádků čísly (první řádek = 1). V textu analytické práce jsou uvedeny v závorce údaje, které slouží k dohledání:

Číslo před lomítkem označuje rozhovor (zde: první rozhovor)

↓
(1/1-2)

↑
Číslo(a) za lomítkem označuje(i) řádek (zde: začátek citace na řádku 1, konec na řádku 2)

Záznamová metoda pracuje s dvěma způsoby záznamů myšlenek respondentů, citací a záznamem údaje:

Citace:

- je odlišena kurzívou, je uvedena v uvozovkách
- lze dohledat pomocí údajů v závorce

Příklad 1)

A že návštěvnost lidí neovlivňuje pouze léto, dokládá vyprávění respondentky: *„Dělali jsme si na webových stránkách anketu, která z akcí se nejvíce líbila. A vyšlo rozsvěcování vánočního stromu.“* (6/38-39)

Citace myšlenky je zachycena tak, jak ji řekla respondentka šestého rozhovoru. Je v přepisu šestého rozhovoru, na řádcích 38 až 39. Přímé citace jsou doslovné. Výjimku tvoří nahrazení názvů měst zobecňujícím slovem „město“ (např.: Valašské Klobouky → město) a u názvů akcí odstraněním lokalizace přidavným jménem (např.: Otrokovické letní slavnosti → Letní slavnosti).

Příklad 2)

V případě, že se v rámci zvýšení smysluplnosti při zařazování citace do textu vynechá slovo nebo slova, označí se tato skutečnost v citovaném textu třemi tečkami, například:

Respondentka popisuje reakci školáků z přednášky s paní, která přežila koncentrační tábor v Osvětimi: „...*jakmile ta přednáška skončila, šli z ní...dojatí, vzalo je to. Bylo na nich vidět, že to v nich zůstane.*“ (3/53-55).

(3/53-55) přepis řádků 53 -55:

v Osvětimi. Když ta přednáška začala, tak děcka...jak děcka..., že? Ale **jakmile ta přednáška skončila, šli z ní jak zbití psi, dojatí, vzalo je to. Bylo na nich vidět, že to v nich zůstane.** Jednička škola, ta, co je tady, se zapojila do krásného projektu - je to dva nebo tři

Záznam údaje:

- není odlišen kurzívou a není uveden v uvozovkách
- je užíván tehdy, je-li z textu zřetelné vymezení pojmu
- lze dohledat pomocí údajů v závorce

Příklad:

Pořádají se divadelní představení, koncerty (5/12), plesy (5/ 12, 6/34).

(5/12) přepis pátého rozhovoru, řádek 12:

standardně divadelní představení, **koncerty**, řadu představení pro školy, **plesy**, spolupracu-

(6/34) přepis šestého rozhovoru, řádek 34:

Leden, únor, to jsou třeba **plesy**.